

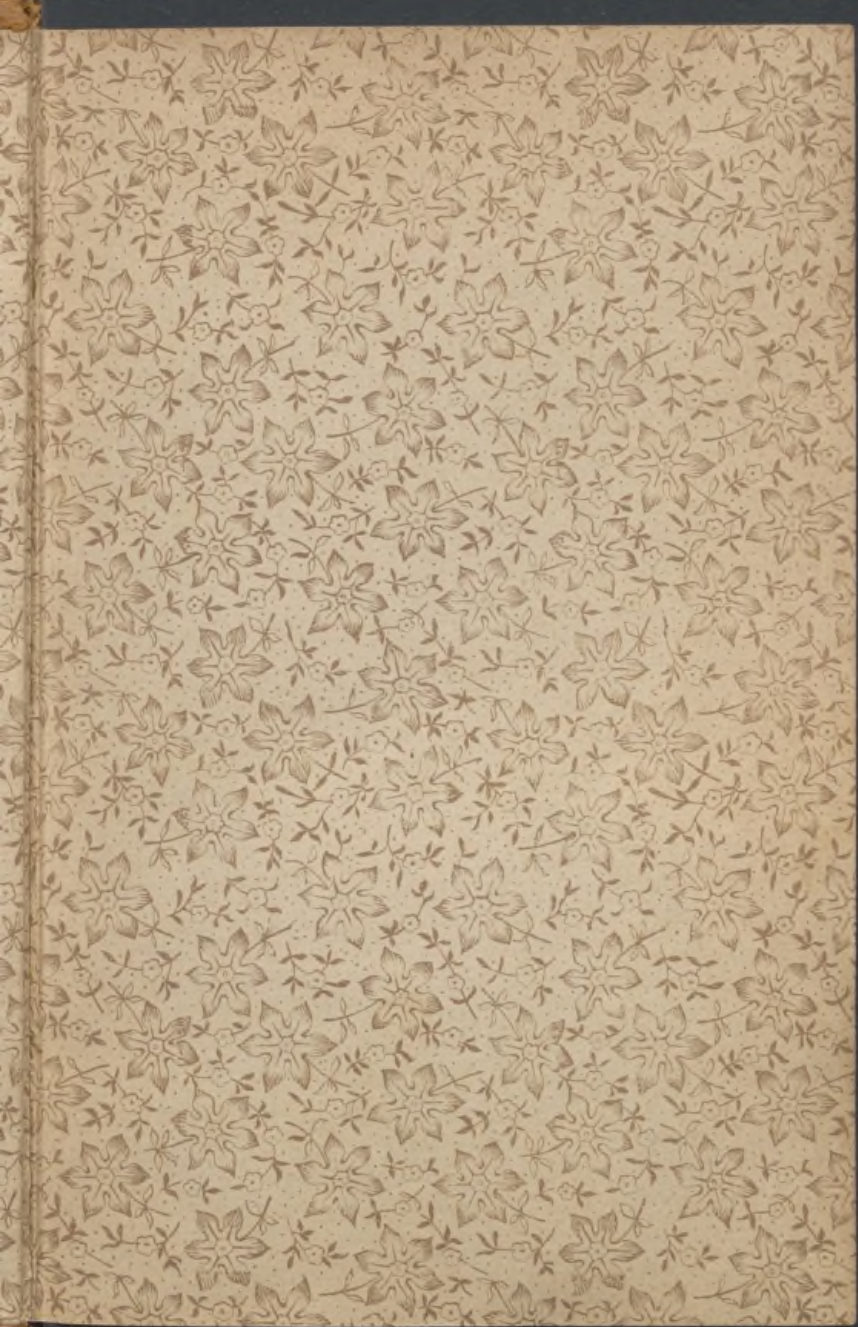
A. LINDBERG

FRÅ

Syden

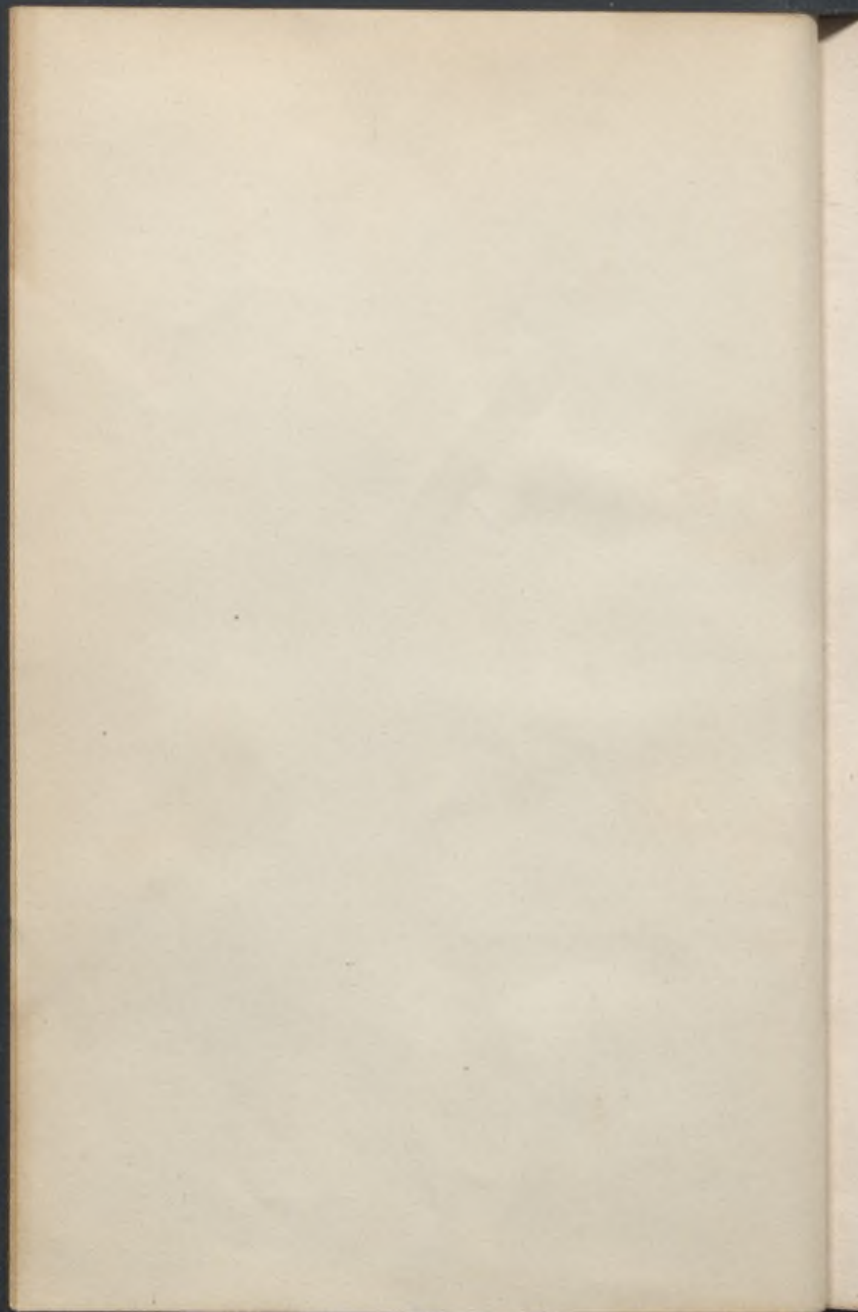

R. 101485

21/2364

Fra Syden,

Smaaaminder fra et Ophold

i

Schwejtz, Italien og Spanien,

af

André Lütken.

Kjøbenhavn.

P. C. Philipsens Forlag.

J. Gøhens Bogtrykkeri.

1870.

THE HISTORY OF

THE

OF

BY

To

Mrs. Helen Frances Ticknor

respectfully and amicably

S. F.

Handwritten text, possibly a title or header, which is extremely faint and difficult to decipher. It appears to be a single line of text centered on the page.

Indhold.

	Pag.
Fra Bern til Genf	1.
I Genf; Sæeværdigheder; Forskyltser; Selstabelighed; Bourgeoisiet; en „grève“	3.
Foraar; Pensionsliv; Smaaapromenader; l'orchestre Gungl; Le Jutz	7.
Uvejr	11.
En Udflugt i Wallis; Piemont og Savoien	13.
Escaladefesten i Genf	42.
Fra Genf over Simplon til Arona	55.
Fra Arona til Mailand	61.
I Mailand	62.
I Florents	67.
I Neapel	78.
Neapolitansk Folkepoesie	91.
<hr/>	
I Barcelona	97.
Madrid og Madrilenerne	105.
Dos de Mayo	111.
Congreso de los Diputados; Cigaretter	117.
San Isidro	121.
Om Tyrefægtningerne	128.
Madrid d. 22de Juni 1866 og tre Aar senere	142.
Slutningscharivari	151.

Fra Schwejtz og Italien.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Fra Bern til Genf.

Fra Bjornenes By, fra Buegangenes By, fra Byen, hvor man seer Rendestenene løbe med krystallklart Vand, og hvor man paa „Schänzli“ kan henrykkes ved at høre „di schoeni Mäbli mit di schoeni Augli“ tale deres soi disant-klokkelindinge Sprog, medens de beundre den storartede Udsigt over Alperne — kort sagt fra Bern gif det i flyvende Fart sydpaa, saa hurtigt som et Schwejger-Expresstog kan fore sine Gjæster.

Mellem de to Stationer Chesbres og Grand-Baug er der en længere Tunnel, hvilket i og for sig jo aldeles ikke er videre mærkeligt; men ved Udgangen af denne Gjennem-boring frembyder der sig en Udsigt, saa overraskende og storartet som saa; i alle Rejsebøger er den decoreret baade med Kors og Stjerne for ret at tilbrage sig Touristens Dpmærksomhed: thi fra Tunnelens Mulm og Mørke kommer man som ved et Trylleslag frem til Dagens Lys og seer da i en betydelig Dybde en stor Deel af den havblaa Genfersø udbrede sig med sine talrige Smaastibe med Latin-sejl, blændende hvide i Solens Straaler.

Desværre var der ingen apathist Englænder i samme Coupee som jeg; det skulde have moret mig at see, om

han kunde have tilbageholdt et beundrende Udraab ved dette Syn.

Toget standsede ikke; det lod ikke de Rejsende mætte sig ved Skuet af det prægtige Billede, men foer ubonhorligt videre; der var sikkert ogsaa gaaet for mange Timer hen, inden man var bleven tilfredsstillet, og det var der ikke Tid til: Toget skulde være i Genf tidligt paa Estermidagen, og det naaede ogsaa dertil med al onstelig Nojagtighed.

Genf og Genferne. — Seebærdigheder. — Forlystelser. — Selskabelighed. — Bourgeoisiet.
En „grève.“

Det var i Martsmaaned og følgerig endnu bygtig koldt, om end Solen allerede havde Kraft nok til at smelte den Sne, der om Natten havde vovet sig for langt nedensfor sit Riges Grændser. Der er dødt i Genf ved denne Tid — „la saison morte“ er endnu ikke bleven afløst af sin kortlevende Søster; de store Hoteller staae næsten heelt tomme; thi de Enkelte, der ville overvintre i Genf, søge hellere til den mere hyggelige „Pension“, hvor der føres et Slags „Hotelleven en famille“, om saa kan siges; Gaderne ere kun lidt befærdede, Dampstibsfarten næsten ganske standset, osv. osv. Man maa i Almindelighed have sær-egne Grunde, om man staaer sig ned i Genf for en Vinter; thi det skal vist høre til de store Banstueligheder at finde nogen større Stad, der byder den Fremmede mindre Underholdning end det skønne Genf; Seebærdighederne ere kun faa: et lille Museum, Bibliotheket, Arsenalet, om man vil, ogsaa St. Pierre, hvis Prædikestol i sin Tid er benyttet af Calvin som Læresæde . . . det er omtrent Alt.

Med egentlige Forlystelser er det ligeledes yderst sparsomt: der er et Theater, men hvilket Theater! og dog har man Driftighed nok til at opføre Operaer som „Afrikanerinden“; der er endvidere et Musikconservatorium, hvor der i Vinterens Løb gives nogle, ganske vellykkede Concerter; men naar undtages dette, er den Fremmede ganske henviist til sig selv; det er en meget vanskelig Sag som Ublænding at blive optagen i Byens bedre selskabelige Kredse, og de gammel-adelige Familier Necker, Turettini, Boisjier, Naville og Sausfure's Saloner forblive lukkede for den Fremmede, om ikke en eller anden Fee aabner dem ved sit Trylleord; Bigotteriet florerer iøvrigt i de gamle Kredse, og der herster en Kulde, som i Begyndelsen er meget frastødende, og som kun vanskeligt bringes til at vige for den naturlige Varme. Store Formuer ere samlede i de gamle Slægter, men de benytte dem ikke saa meget til at gjøre sig selv Livet behageligt som til at lindre trængende Medmenneskers Nød: mange velgjørende Stiftelser og Høspitaler skyldes jaaledes alene dem deres Tilblivelse.

Ved Siden af „l'ancienne aristocratie“ er der opdukket et mægtigt Pengearistocratie, som ikke er saa fræsnt i Valget af sin Dmgang, og som nyder Livet efter bedste Evne. Bourgeoisiet staaer næppe i noget Land højere, hvad Dannelsen, Dygtighed og Arbejdsomhed angaaer end i Genf; en sjelden Tarvelighed udmærker Genferborgerne, kun kan man bebrejde dem — ligesom alle andre Schwejhere —, at deres Tørst ikke let lader sig stille; „boire comme un Suisse“ er et Ordsprog, der ikke er ganske nyt. Genferens Jublingsdrik er Absinth; i den Time, hvor der er

Raft fra Arbejdet, og om Aftenen kan man see de store Cafeer og Brassierier overfyldte med Folk, der nyde denne Drif under livlig Samtale om Dagens Begivenheder; „la vie est mêlée d'absinthe“ siger Mme. de Sévigné; similia similibus curantur, mener Genferen, og med disse Ord tømmer han sit Glas. Jeg vil dog ile med at bemærke, at man faa godt som aldrig seer nogen Beruset i Byens Gader; Selvfølelsen er for stærkt udviklet hos hele det prægtige Alpefolk til at slikt kunde see.

Der var nogen Urolighed i Genf i Marts Maaned 1868; ved Tilskyndelser udenlands fra havde en stor Deel af Stadens talrige Arbejdere arrangeret en Grève: de radicale Blade pustede saa stærkt til Ilden, at der var overhængende Fare for at deres Kjæber skulde sprænges; og en Tid lang var ogsaa Tilstanden saa faretruende, at man hvert Dieblis kunde vente et blodigt Sammenstød: Arbejderne, omgivne af Husfruer og Born, flokkedes i tætte Grupper, hvorfra der udgik ulukkevarslende Raab; nogle Sværme brøbe ind i de Værksteder, hvor Arbejdet endnu ikke var nedlagt, og tvang deres Standsfæller til at forlade Patronerne; paa Dampskibsbroen og paa Jernbanegaarden stode andre Klynger posterede og tvang de Arbejdere, der ved Rygtet vare kaldede til Genf, til øjeblikkeligt at vende hjem, hvorfra de vare komne.

Saalænge der blev tilsendt de Opsætsige Understøttelser fra den internationale Arbejderligue, gik Alt godt for Grøven, men da disse med hver Dag bleve sparsommere og sparsommere og tilsidst standsede, da Patronerne ikke rokkedes et Haarsbred, da endelig alle moderate Borgere anvendte

deres Indflydelse paa de forvildede Arbejdere, samtidigt med at en Troppeafdeling stod parat i Bern til strax at sendes ned til Genf, hvis Byens Dyrighed maatte forlange Hjælp af Forbundsregjeringen til Ordenens Opretholdelse — saldt Arbejderne til Føje efter at have bibragt sig selv en for lang Tid ubodelig Skade. —

Genfernes Blod er varmt; næsten ved hver Valghandling kommer det i Røg, og da gaaer det blodigt til — thi Partierne i Genf staae saa skarpt over for hinanden som intet andet Sted; for en stor Deel hidrører dette fra, at de religiøse Brydninger nødvendigviis maae være stærke her, hvor en lille protestantisk Befolkning fra alle Sider er indesluttet af talrige Katholiker; Spændingen mellem Partierne forøges ogsaa ved den Omstændighed, at Genf er et Opholdssted for vandrende socialistiske og kommunistiske Apostle fra alle Lande.

Foraar. — Pensionslib. — Smaaapromenader.
— L'orchestre Gungl. — „Le Jutz.“

Enfin l'air s'épure,
le gazon verdit,
le ruisseau murmure,
le ciel resplendit;
au val, dans la plaine
quel souffle enbaumé!
c'est ta douce haleine.
printemps bien-aimé!

Foraaret var endeligt kommen! Overalt, hvor der før var dødt, var der nu blevet Liv: Træerne grønnebes, Hotellerne fyldtes, italienske Musikbander kom over Bjergene for at blæse Foraar ind i Genfs Gader, og Savoyard-brengene begyndte at dansse og synge foran Hotellerne.

Taa Dage efter min Ankomst til Genf var jeg flyttet ind i den hyggelige „Pension Magnenat“, der laa ved en af Quaierne, et lille Stykke Wei fra den egentlige By. En vidstrakt Have med hundrebaarige Kastanietræer, prægtige Balnød- og Platantræer, med Morbær og Figen, Abri-cos og Blin hørte til Ejendommen.

Med hver Dag kom der flere Fremmede, indtil alle

Bærelser vare optagne, og de fleste civiliserede Nationer vare repræsenterede: det egentlige Pensionsliv begyndte nu. At leve i en Pension har en vis Lighed med en Omnibusfart i det Store: en Passageer stiger ind, en anden stiger ud — det er en bestandig Omvejen, undertiden med sin Behagelighed, undertiden med sin Veemod. De, der have bestemt sig til et længere Ophold, slutte sig nærmere sammen, man arrangerer Udflugter snart til det ene Sted, snart til det andet; det er ikke vanskeligt at finde nye Maal for sine Vandringer.

Vil man færdes paa Land, da er det kun en god Spadferetour at naae hen til den prægtige Villa, der ejes af Rothschild, „le roi des juifs et le juif des rois“, og hvorfra man har en herlig Udsigt over Soen og Savoie's Bjerge; vil man lidt længere bort da veed man jo Vejen til la petite Salève og til dens store Søster la grande Salève; man kan endvidere aflægge et Besøg i Ferney, hvor Voltaires Bolig har beholdt sit Udseende fra den Tid, da den store Mand gav den Liv.

Vil man færdes paa Soen, da kan man for gode Ord og Penge faae gode Baade, og det lønner sig Umagen at krydse omkring paa Soen en Sommeraften, naar Maanen staaer højt paa Himlen, og en utrolig Masse Nattergale slaae deres Triller. Midt paa Sommeren var der Concerter paa „Ile de Rousseau“, der ligger netop i Rhonens Udlob af Genferjøen; ofte vare vi da, Herrer og Damer fra Pensionen, i flere Baade ude paa Strømmen, medens Orkestrets Toner bares langt bort i den stille Aften.

Et Par Ord i Forbigaaende om disse Concerter.

Siden Fazy's Spillehuus var bleven lukket, havde man sporet en ikke ubetydelig Dalen i Antallet af de Fremmede, der kom til Genf; der maatte altsaa gribes til et eller andet Middel for at drage Penge til Staden, og i en Forsamling af Byens Fædre blev det besluttet, at man skulde engagere „l'orchestre Gungl“ til i tre Maaneder at give Concerter. Der sikredes det en saa og saa stor Sum og visse Procenter af det mulige Overflud; man haabede ved denne Foranstaltning at bevirke, at de Fremmede skulde lade sig forelede til et længere Ophold end først beregnet, og dette Haab blev heller ikke stuffet. Concerterne, der vare taaleligt gode, men heller ikke mere, afholdtes stiftewiis i Genfs forskjellige Spadseregange: i „Jardin anglais“ i „Jardin botanique“ og paa „Ile de Rousseau“; een Dag om Ugen var der gratis Concert for dem, der ikke havde Naad til at betale den temmeligt høie Entree de andre Dage; men Proletariatet var ikke tilfreds hermed: det vilde have fri Concert hver Aften, eller ogsaa skulde Gungl reise, — thi hans Concerter berøvede det fri Adgang til dets retmæssige Spadseregange; der foresaldt i den Anledning flere Aftener i Træk alvorlige Pobeloptøjer, inden det lykkedes at bringe Orden tilveje.

Tæt udenfor Byen er der et stort Brasserie, der er bekendt over hele Byen og af alle Fremmede under Navn af „le Jutz“; Cieren hedder Jutz, født Sydhyster, der i sin Ungdom reed sig en Formue til ved engelske Væddeløb, og som senere har slaaet sig ned i Genf. Byens Eldrikere saae Vand i Munden, naar de høre Jutz' Ol nævne; de paastaae, at det er ægte bayerst, og det nytter slet ikke,

at den joviale gamle Mand fortæller, at det bliver fabrikeret i selve Genf — de ville paa ingen Maade lade sig overbevise.

En Aften efter endt Concert var jeg kommen derhen for at see, hvor muntert det gik til i Brasseriets lille Have. Gungl thronede der med et vældigt Kruus foran sig; jeg kom i Samtale med ham og opfordrede ham til at lade udføre en eller anden af Lumbyes Compositioner, da der netop paa den Tid var ikke saa Danske i Genf; hans Svar var ganske betegnende: „jeg har seet Tivolipogrammer, men Lumbye spiller aldrig (?) mine Stykker; hvorfor skulde jeg da spille hans?“ — Djensynligt fandt han mere Behag i sine egne Compositioner; thi trods al sin Bestedenhed havde han blandt 10 Nummere i Almindelighed 7 eller 8 af sine egne paa Programmet!

U b e j r.

I Maaneberne Juli og August gaaer der sjældent nogen Dag hen uden et eller andet Uvejr. Vi Sletteboere ere aldeles fremmede for de storartede Phænomener, der da frembyde sig. Det er navnlig den sene Aften, som Torbenbyggerne vælge til deres Rasen; selve Genss Himmel bliver mærkeligt nok kun sjældnere Nødepladsen for de tunge, ilbsvangre Stymasser, thi i Almindelighed dele de sig en Milsvej fra Byen, naar de komme op sydfra: en Deel af dem føle sig tiltrukne af Zurabjergenes Kalkklipper, en Deel hvile sig nogle Djeblikke paa Saløvernes Toppe, inden de fortsætte deres larmende Flugt ad Boirons og Montblanc til. Det synes som om de vilde Horder efter fælleds Aftale undgaae at forstyrre Gensersøens Fred; de søge til Bjergene som deres rette Tumbleplads. Nu og da hændes det imidlertid, at en af de vilde Himmelmagter stormer frem i saa hurtigt Lob, forfulgt eller forfølgende, at den hverken viger til hoire eller venstre, men bruser lige frem over Soen. Her standser den da som fortryllet ved det skjonne Syn; men Søens Najader fortørnes, og med højtbolgende Barm synes de at kalde paa Hjælp mod den Formastelige,

der har frænket deres Fred. Hjælpen er ikke fjern: fra Nord og Syd, fra Ost og Vest fare Støvharene larmende frem, og en Kamp begynder, en storartet, rædselsfuld Kamp. Lynene krydse hinanden og slaae hvisslende ned baade hist og her; det brager som om Verdens yderste Dag var kommen, og fra Bjergene lastes Bulbret hundreedsoldigt tilbage. Snart — desværre! — doer Striden hen eller føres over paa andre Gnemærker; men endnu i nogen Tid horer man Uvejsrene tunge sig i det Fjerne, for Alt igjen bliver roligt; den opstaaende Maane kan blive Vidne til Forellernes Leg i Soens atter spejllære Flade.

En Jetée eller Havnearm gaaer fra en af Quaierne langt ud i Soen; den er bygget af mægtige Steen, og paa dens Spidsse tindrer et Fyr; her er det rette Sted til at overvære Elementernes nysnævnte Spil, om man ikke frygter for at klædes i Skum af den højtprojterende Bolge; man staar som aldeles isoleret fra Verden midt i den larmende So og bragende Torden, medens Lynene med deres blændende Blus for et Nu lade see, hvor vilddet det egenligt gaaer til.

En Udflugt i Vallis, Savoien og Piemont.

Chillon. — Saxon. — Martigny. — Col de Balme. — Croix de Fer. — Argentières. — Grotte de Cristal. — Source d'Arveiron. — Chapeau. — Mer de Glace. — Montanvert. — Chamounix. — Tête Noire. — Grand St. Bernard. — Aosta. — Châtillon. — Le Breuil. — Matterjoch. — Zermatt. — Loèche les Bains. — Ghemmi.

I Begyndelsen af September Maaned havde jeg besluttet mig til at foretage en lille Rejse i Vallis, Savoien og Piemonts smukkeste Alpeegne.

Det er omtrent den heldigste Tid af Aaret til at begive sig paa Alpevandring. Solen brænder ikke mere saa stærkt, og det store Tros af Tourister, som føle sig forpligtede til at see Schwejtz i den kortest mulige Tid, er allerede forlængst ude over Landets Grændser. Man er saaledes mindre udsat for, efter en trættende Dagsvandring, at komme til at ligge under aaben Himmel.

Dampskibet „Guillaume Tell“ satte sig i Bevægelse; der var en Mængde Passagerer ombord, Repræsentanter fra mange forskjellige Lande; der var engelske Lorder i Rejse-costume — stive Klipper og alenhoj Silkehat —, der var

Munke med opslaaet Bonnebog i den ene Haand og et Stykke Smørrebrød i den anden; Munden bevægede sig uafladeligt, — det var for Guds og den kjære Mads Skyld. Der var endvidere unge og gamle Damer, smukke- og grimme, de sidste i afgjort Majoritet; der var favoyardiste Bondefoner med de afsthyelige Goitres... kort sagt en broget og blandet Brimmel, der just ikke var stillet til at sætte En i godt Humeur.

Ved Montreux forlod jeg dette Skib for at aflægge et Besøg i det nærliggende gamle Fængsel Chillon, der er et af de meest besøgte Steder ved Genfersøen. Det har trodsset Aarhundreder, og det synes at have Styrke nok til at kunne lade endnu adskillige Secler rulle hen over sine favntykke Mure.

„There are seven pillars of Gothic mould
 In Chillon's dungeons deep and old,
 There are seven columns, massy and gray
 Dim with a dull imprison'd ray . . .
 And in each pillar there is a ring
 And i each ring there is a chain“.

skriver Byron, og en af disse Lænker var det, som i lange Aar holdt den fromme Abbed Bonivard fangen i den skumle Slotskjælder, indtil Genferne endeligt befriede ham. Mange have besøgt Chillon, og mange ere de Navne, som i Aarenes Lob ere blevne indridsede i Fængslets Steenpiller; Byrons Navn staaer tydeligt at læse i den, hvortil Bonivard var lænket. Fra Fangehullerne førte Vejviseren de Besøgende til Torturkamrene, Dublietterne, Retsstuen o. s. v.; han lagde ikke Skjul paa nogen af de mange

Uhjggeligheder, Chillon har at fremvise: vi maatte see dem alle og undersøge dem i alle deres Enkeltheder.

Med næste Dampstib fortsatte jeg min Rejse til Villeneuve ved Genferjøens østlige Ende, hvorfra jeg strax tog videre over Martigny til Saxon, der ligger fortryllende i Rhonedalen, tæt indesluttet af høje Kalkfjelde, der i Maanelyset tage sig ganske spøgelseagtigt ud og kaste deres underligtformede Skygger langt hen i Dalen. I denne Deel af Rhonedalen herster den dybeste Taushed, der kun nu og da forstyrres af et forbifarende Jernbanetogs Brusen.

Saxon er beromt ved sine jodholdige Kilder og ved sit Casino, det eneste Sted i Schwejz, hvor Hazardspillet endnu er tilladt. Men selv om man ikke har seet de glimrende Spillebanker i Tydskland eller i Italien, maa Saxons Casino blive paafaldende ved sin Kurvethed: mere end tarvelige Saloner, middelmaadig Musik, lavt Spil — altsaa Intet, der kan interessere den Fremmede og gjøre et længere Ophold ved selve Bædestedet tiltrækkende.

Næste Morgen tidligt vendte jeg derfor tilbage til Martigny og bestilte Muldyr og Fører til Touren over Gol de Balme til Chamounix.

Martigny er vistnok ikke nogen stor Stad, men den danner et Knudepunkt for flere af de vigtigste Router og kan derfor under hele Saisonen glæde sig ved et talrigt Besøg. Linierne Genf-Kosta, Genf-Chamounix, ligesom ogsaa Vejen over Simplon krydses i denne lille By. Mange opholde sig her i længere Tid for herfra at gjøre forskjellige Udslugter i den skønne Egn; tæt udenfor Byen ligger en gammel Slotsruin, fra hvis Taarn man gjennem

en der opstillet Skiffert har en vidstrakt Udsigt udoer Rhonedalen; for Botanikere er det nærmeste Terrain omkring Ruinen mærkværdigt ved sin paafaldende rige Flora.

Førerens lod ikke længe vente paa sig; han kom trælende med Muldyret, som forresten ikke lod til at være synderlig fornøjet ved Tanken om den forestaaende Excursion, men maastee det ogsaa allerede var den tyvende Gang i den Sommer, at det skulde tilbagelægge den samme Vej.

Først passerede vi gennem Martigny le Bourg og derfra ad en Sidevej op ad Bjerget; i Begyndelsen var Stien ikke synderlig brat, men snart bugtede den sig saa stejl og snever, at et Muldyr eller en fodt Bjergboerss sikke Fod er nødvendig for med Tryghed at færdes paa den. Der er noget Uhyggeligt ved at bevæge sig paa en saadan Bjergsti: Alt er tyft og stille; kun nu og da vækles Echoet af en nedrullende Steens Raslen, og den menneskelige Stemme lyder klangløs og mat. I den gode Aarstid, naar hver Dag Sneise af Rejsende drage denne Vej, give Egnens fattige Beboere Møde for hist og her at tjene sig nogle Skilling ved at sælge Frugter, som de møjsommeligt bære op fra Dalen; nu og da kommer man forbi en „Sennhytte“, hvor Beboeren er i Færd med at berebe den velsmagende Ost, medens hans Hjorder græsser op ad Bjergsraaningerne, ofte i saa lang Afstand, at man ikke kan opdage et eneste Dyr, men kun ved Klengen af deres Klokker erfarer deres Tilværelse.

Ved Col de Forclaz gjør man i Almindelighed et længere Ophold, deels for at give Muldyret Lejlighed til at puste lidt ud, deels for at unde ogsaa sig selv en Smule Ro;

medens Alpestoffken mærkes med Stationens Navn, serveres der under forskjellige Etiketter Viin fra samme Tonde —, men vistnok har Ingen nogensinde paastaet, at den var god.

Flere Hold Tourister passerede, medens jeg ventede der; nogle paa Bejen fra Chamounix, andre paa Bejen dertil; med et af disse, en engelsk Familie bestaaende af Fader, Moder og to haabefulde Døttre, fortsatte jeg min Vandring. Det havde ligget i den oprindelige Plan for Dagen endnu samme Aften at naae Chamounix; men hvad enten nu Førerne ikke havde Lykt til at gaae saa langt, eller det virkelig forholdt sig, som de paastode, at det ikke var tilraadeligt at fortsætte længere end til „Col de Balme“, nok er det, her standsede vi noget hen paa Eftermiddagen, da Mørket begyndte at falde paa. Denne Pashøjde ligger 7000 Fod over Havet: Luften var raa og kold, Rimen laa overalt . . . det var en mærkelig Dvergang fra nogle Timer i Forvejen at have passeret gennem de bugnende Vindmarker. Paa Col de Balme findes der to smaa Bærtshuse, kun fire Stridte fra hinanden; det ene ligger paa schweizisk, det andet paa fransk Grund; begge to ere de usle, men stammelig dyre — det republikanske er dog det mest besøgte af dem.

Naar Vejret er klart, har man en vidt Udsigt over Montblancfjeden og Chamounixdalen til den ene Side, over Rhonedalen til den anden, og det er nok Umagen værd at tilbringe en maanedlar Aften paa dette Sted.

Tidligt næste Morgen var jeg marschfærdig, men da ingen af mine Medrejsende endnu viste sig, og Solen just var i Begreb med at bestige Fjeldet „Croix de Fer“,

der hæver sig i en Højde af omtrent 500 Fod fra Col de Balme at regne, fik jeg Lyst til at gjøre den Følgestab; jeg havde ikke gjort mig nogen Idee om Banstuelighederne ved dette Foretagende og havde derfor ladet min Alpestof blive tilbage. I Begyndelsen gik det saa taalelig godt, men det varede ikke længe, inden Bjergets Side hævede sig næsten lodret; jeg havde den største Lyst til at vende om igjen; men da Rejsende og Førere imidlertid havde samlet sig udenfor Bærtshuset for at see, hvorledes dette Bove-stykke vilde spænde af, var der ikke Andet for at gjøre end at sige B, hvor der var sagt A, og klattre højere op; snart gled den ene Fod ud, snart den anden, snart løsne-ede sig det fine Mosdække, der var det Eneste, hvori Haanden kunde tage fat; heldigt var det, at intet af disse „snart“er skete paa samme Gang, — thi jeg havde da maattet fremstille mig for mine henrykte Tilskuers Fodder i en alt Andet end passende Form. Langt om længe og ganske forpustet naaede jeg Toppen, hvor et Jernfors er opstillet til Minde om en ung Schwejger, der heldigt havde bestegit denne Bjergtop, men som var styrtet og var bleven knust under Nedstigningen. Med lignende glædelige Udsigter for Dje begyndte jeg Tilbagetoget, mod hvilket Bestigningen kun var Legeværk; men til min store Forbauselse kom jeg levende derfra. Tilskuernes Lynskninger, men navnlig et Frokost-bord, saa godt som det lille Bærtshuus formaaede at byde det, troste mig efter de overstandne Anstrengelser.

Det gik derpaa videre nedad mod Chamounixdalen, hvoriggennem den iisfulde, stummende Arve snoer sig som et bredt Solvbaand. Vi passerede undervejs et Sted, hvor

nogle grønne Kviste vare bundne til et simpelt Træfors; for et Par Dage siden var en ung Fransmand, Cambacères, her styrket ned i Afgrunden. Et andet Sted, lidt længere fremme, gjorde vi Holdt, da vore Førere vilde lade os høre et sjældent Echo; de raabte: Ha, ha, ha! og et dæmonisk Latterchor svarede da trindtom; snart hørtes den skrattende Latter tæt ved, snart lød det, som om den kom fra langt bortliggende Klippetinder.

Ved Argentières tog jeg Afsted med mine Rejsesæller; de vilde fortsætte directe til Chamounix, medens jeg havde valgt at naae dertil ad en Omvej. En ny Fører var nødvendig, da kun Chamounix's eget Guidecorps maa lede de Rejsende paa Udslugterne til de omliggende Bjerge. Medens vi strede hen ad den hebe og sandede Vej, fortalte min Fører mig Adskilligt om Bestigningen af Montblanc; han havde selv været paa Toppen ikke mindre end fire Gange, men kun den ene af disse fire Gange havde Vejret deroppe været gunstigt; i Almindelighed hindrer en stærk Taaage enhver Udsigt, og selv om Himlen er klar, vise de fjerne Gjenstande sig i den Grad en miniature, at der ikke er stor Fornøjelse derved; man maa i det Mindste have en stærk Indbildningskraft for ikke at blive stuffet i sine For- ventninger. I de senere Aar hengaaer der ikke nogen Dag i Saisonen uden at der gjøres et eller flere „Partier“ til Toppen af denne Kampe; det er da navnlig Englan- derne, som excellere heri. Hvad der hører til at føre denne Tour til en lykkelig Ende, er først og fremmest gode Lunger, saaat man ikke bliver stakaandet under Opstigningen; der er dernæst en anden Ting, som er lige saa nødvendig for at

naae op til Toppen, — det er en velsylt Pengepung; thi denne Tour er forbunden med temmeligt betydelige Udgifter til Bærere og Førere.

Her maa det være mig tilladt at sige et Par Ord om denne Klasse Mennesker: det er paalidelige, bejndige og hengivne Folk, paa hvem man i enhver Henseende kan forlade sig, og der kunde fremsættes mere end eet Exempel paa, at Føreren i et afgjørende Øjeblik frivilligt har hengivet sit Liv for at frelse den, der havde betroet sig til ham. Under hele den gode Marsiid ere de borte fra deres Hjem, Dag ud og Dag ind paa Vandring; med den sidste Rejsende vende de hjem og medbringe da ofte anseelige Summer. —

Bort første Besøg gjaldt „la Grotte de Cristal“ ved Gletscheren „Mer de Glace's“ Fod; ad en bræddelagt Vej trænger man ind i denne mærkelige Hule, hvor høje Iisfjeler, regelmæssige som om de vare bannede ved Kunst, bære det hvælvede Kryсталloft. Dagslyset, som baner sig Vej gjennem Hulens snevre Indgang, brydes paa en mystisk Maade i de vældige Iisprismer og kastes tilbage fra de fugtige Bægge, der hist og her slutte store Steenblokke i deres iisfokde Favn; en lille Bæk risler igjennem Hulen, og fra Loftet falde uophorligt Vanddraaber ned med melodisk Klang; nu og da brager det huult i Grotten, — det er naar Gletscheren slaar Revner. Opfynsmanden ved Grotten tænder en Mængde Lys, der ere anbragte paa noget fremspringende Iisflader, og sluttelig sætter han Ild til et Blaalyt; Virkningen heraf er aldeles overvældende og blændende.

Et hundrede Skridt tilhøjre for denne Grotte er der en anden, hvori den lille Flod Arveiron har sit Udspring;

„La Source d'Arveiron“ er meget mindre end Krystalgrotten, og et Besøg deri lønner ikke Umagen. Man er derhos udsat for stor Fare, da der hvert Øjeblik paa dette Sted løsner sig Stene, som falde tusende ned fra en betydelig Højde; trænger man alligevel derind, kan man ikke undgaae at blive gjennemblødt af det iiskolde Vand.

Herfra gik det skarpt op ad Bjerget, indtil vi efter omtrent halvanden Times Gang naaede det Sted, der er bekendt under Navn af „Chapeau“. Her er altid fuldt opaf Tourister, som hvile sig enten før eller efter Farten over Jishavet; fra den lille Chapeau-Hytte har man en prægtig Udsigt over „Mer de Glace“ med dets utallige Jispyramider. Tourister gaae og komme uophørligt; i alle jordiske Sprog berettes der, hvorledes „Overfarten“ er gaaet for sig, og man stilles med et „lykkelig Rejse! paa Gjensyn!“

Ad en Sti, der knap er en Fod bred, der paa den ene Side har en aldeles lodret Klippevæg, paa den anden et gabende Svælg, og som derfor har det betegnende Navn „Meauvais Pas“ straaner man stærkt nedad mod Gletscheren; man passerer den moradsige „Moraine“ og befinder sig da paa „Mer de Glace“. Der medgaaer omtrent en halv Time for at naae den modsatte „Kyst“; Passagen er ikke forbunden med nogen snyderlig Banstetighed: man kommer over de største Kloster ved Hjælp af Træbroer, og kun paa nogle enkelte Steder kan et svimlende Hoved have grundet Anledning til Betsuring eller et Fejltrin have ullykkelige Følger. „Mer de Glace“ er saa besædet, at den Vej, der skal følges, er nøje affat; den Mand, der holder „Somærterne“ vedlige, har opslaaet sit Bo

paa Halvvejen, og til ham betaler man formelige Priffepenge; „Mer de Glace“ er vidt forskjellig fra andre Gletschere; Pasfagen over den er en Promenade, ikke nogen Gletschervandring.

Under Overfarten havde jeg sluttet mig til et Selstab fransk Herr og Damer, som havde en Photograph med sig, da det var deres Hensigt at lade sig astage paa selve Gletscheren; de indbode mig til at tage Deel i denne Operation, og snart vare vi placerede paa det bedst Mulige. Billedet lyffedes ganske godt, og vi stode just under Spog og Latter hensjunkne i Beundring af vore maleriske Attituder, da — et tordenlignende Bulder lod sig høre. Forene raabte i Munden paa hinanden, Damerne strege ganske instinktmæssigt, og Photographen, der blev greben af en panisk Skræk, lod sit Mesterværk falde til Jorden. En gigantisk Steen havde nemlig løsnet sig fra Morainens Top . . .

αὐτίς ἐπειτα πέδονθε κολέουετο
λαῖας ἀναυδῆς

Springende og larmende styrede den sin Cours ned just imod det Sted, hvor vi opholdt os; Forvirringen var almindelig, — thi man kunde umuligt beregne, hvor Steenmassen vilde flaae ned. Uvissheden varede imidlertid ikke længe; thi med et Dommeflagslag, der bragte Gletscheren til at ryste, og som slog Revner i Isen i en vidt Omkreds, lejrede Stenen sig en Snees Alen fra os; den anrettede ingen Ulykke, naar undtages, at den under sine Evolutioner knuste et Anker Wiin, som en af Bærerne havde lagt fra sig. Der blev ikke Tid til at lade sig photographere endnu en Gang; thi

Forernes: „il faut monter vite, vite!“ Iod formanende til os.

Paa Montanvert, hvorfra man havde iagttaget den nysbestrevne lille Episøbe, og hvor man ønskede os til Lykke for den overstandne Fare, holdt vi Rast. Da Damerne vare komne sig af deres Stræk, satte vi os paany i Marsch ad den smukke Bjergsti, der i mangsfolbige Bugter slynger sig ned i Chamounixdalen.

Det havde været en anstrengende Dag: fra den tidlige Morgen indtil seent ud paa Eftermiddagen i stadig Bevægelse; da Kloffen i „Grand Hotel Royal de l'Union“ kaldte sine Gjæster tilbords, lode dens Toner som den skjønneste Musik. Den store, smukke Spisosal var glimrende oplyst, og det varede ikke længe, inden henved hundrede Gjæster havde taget Plads om det velbesatte Bord. Samtalen var under hele Dineren meget animeret; - man fortalte Dagens „Begivenheder“ og meddeelte hinanden sine Rejseplaner; et ungt amerikansk Vgtepar havde omtrent samme Itineraire som jeg, hvorfor vi bleve enige om i de nærmest følgende Dage at staae Laft og Brast sammen.

Hotellets Kanoner lode pludselig deres Stemme høre: det var til Tre for to af dets Gjæster, som lykkeligt vendte tilbage fra en Montblancbestigning; de havde begyndt denne Tour den foregaaende Eftermiddag, havde overnattet ved „Grands Mulets“ og desfra om Morgenens naact Toppen af Bjergget. I flere Timer havde de forgjæves ventet paa, at den tætte Laage skulde sprede sig, og derpaa tiltraadt Nedstigningen. — I Chamounix ejer hvert Hotel et eller to store Telescooper, hvorigjennem man tydeligt kan følge Mont-

blancbestigernes Bevægelser; naar Toppen er naaet, torbne Kanonerne. Gjennemsnitlig steer der fem Gange aarligt Ulykker under Bestigningen af Montblanc; saasnart en saadan Catastrophe rygter sig i Chamounix, afgaaer der en Expedition af de bedste Forere for at bringe Hjælp eller for dog at redde den eller de Forulykkedes Legemer. Det er særdeles gripende at høre om en saadan Fornojelsestour, at den er endt med Lemlæstelse eller Død; ikkedestomindre er der Folk, som „gjøre“ i saadanne Ulykker; i „Gazette des étrangers“, der udkommer i Genf, erindrer jeg saaledes engang at have læst følgende Avertissement: „Pension Saa eller Saa anbefaler sig i de ærede Rejsendes Erindring; fra Pensionens smukke Altan har man en viid Udsigt over Montblancfjeden, og gennem den der opstillede fortræffelige Riffert har man ganske tydeligt kunnet iagttage den sidste Catastrophe ved Bestigningen af Montblanc.“

Med mine elskværdige Rejsesæller havde jeg truffet Aftale om Tiden for vor Afrejse fra Chamounix. Om Formiddagen paa det bestemte Klokkeslet havde vore Forere og Muldyr givet Nåde og vi vendt Ryggen til den lille venlige By, som trækker Tusinder af Rejsende til sig i den bedste Sommertid. Nogle faa Minuters Ridt forbi Argentières slog vor Karavane ind paa Vejen, der fører over „L'Éte Noire“; denne Passage er i Et og Alt forskjellig fra den over Col de Balme; medens sidstnævnte ved sin høje og frie Beliggenhed bestandigt giver Lejlighed til en vidtstrakt Udsigt over en stor Deel af det omliggende Dalland, bugter hiin Vej sig gennem Landflaaber, der uophorligt voxle; den er derhos langt bekvemmere

end hiin, thi kun paa enkelte Steder stiger Vejen noget skarpt.

Ved Middagstid passerede vi det storartede Vandfald, som dannes af Floden Gau Noire, og hvis nederste Cascade kan sees fra selve Vejen, medens man for at komme til at beundre det i dets hele Udstrækning maa ulejlige sig en Smule udenfor den rette Linie. Da vi kort efter nærmede os den lille Flække Vallorcine, fortalte en af Førerne os en Røverhistorie, hvori Stedets endnu levende gamle Præst havde spillet en Rolle: Seent om Aftenen var der bleven banket paa Præstens Dør, og Sjælesørgeren, der selv lukkede op, var af en fattigklædt Person bleven anmodet om strax at følge med for at berette en Doende, der skulde boe i en af Hytterne ved Gau Noires's Bred. Præsten fulgte uden Betænkning med den Fremmede ud i Nattens Mulm og Mørke; man befandt sig allerede paa Broen, der fører over den nævnte Strom, da et voldsomt Slag i Hovedet strækker den godtroende Tjener til Jorden; et Spark med Foden styrkede ham derpaa ned i den kolde Flods brusende Vand. Misdæderen troede nu, at den hellige Grav var vel forvaret, og ilede saa hurtigt, han kunde, tilbage til Præsteboligen, hvor han vækkede den gamle Huusholderste og bad hende bringe sig den store Spændebibel, som Præsten havde glemt; da den Gamle lukkede Døren op for at give den Fremmede Bogen, blev ogsaa hun strakt til Jorden. Forbryderen bemægtigede sig Husets Nøgler og udsejgte sig det Bedste af hvad der fandtes i Stuffer og Skabe. Den fromme Sjælesørger var imidlertid kommen til sig selv efter det kolde Bad; det lykkedes ham at naae

Bredden og dernæst hurtigt at faae kaldet nogle af sine Sogneborn tilhjælp; bevæbnet med improviserede Vaaben satte den lille Trop sig i Bevægelse mod Præstens Bolig, hvor man vel kunde tænke at Roveren var at finde; man kom netop tidnok til at gribe ham, da han vilde fjerne sig, fuldtbelæsset med Præstens Gjenstande. Han blev overgivet i Dyrighedens Hænder og henrettet i Chamounix.

Denne lille Historie havde vakt den unge Amerikaner-
indes Nysgjerrighed: hun fik Lyst til at aflægge den gamle Præst et Besøg. Vi standsede derfor ved hans bestedne Bolig og bleve modtagne med rørende Hjertelighed og førte ind i hans bedste Stue; den Gamle fik at høre, at vi kjendte hans Eventyr, og at det var dette, der havde givet Anledning til vort Besøg; med et „Gud være den Armes Sjæl naadig!“ ledede han Samtalen hen paa andre Gjenstande; han talte med Begeistring om den smukke Egn, hvor han havde levet i et halvt Aarhundrede, og hvor han haabede at ende sine Dage. Da vi kort efter toge Afsted og fortsatte vor Vej, stod den smukke, gamle Mand i sin Dor og tilvinkede os Farvel, indtil en Omdrejning af Stien lod os tabe ham af Syne.

Forbi flere Vandfald, blandt andre „Barberine“, der ansees for et af de skønneste i hele Schweitz, naaede Vejen endeligt hen til den Tunnel, som fører gjennem det Bjerg, der har givet hele Passagen Navn. Naar man er kommen ud af den korte Tunnel, har man den mørke, truende Klippe paa den ene Side, en Afgrund paa den anden; et Rødværk advarer den Rejsende mod at nærme sig for meget. Bore

Forere, der vare utrættelige i at fortælle Localanedoter, rykkede paa dette Sted frem med en ny:

For en halv Snees Aar siden stod der ved Kanten af Stien et gammelt Rækværk, som vist havde seet mange Rejsende passere forbi; en Bonde fra Egnen var en Morgen tidlig gaaet op nede fra Dalen, hvor hans Huus stod; han skulde bringe nogen Viin til en Kjøber. Ved Indgangen til Tunnelen traf han nogle Bekjendte og fik sig en lille Passiar om Dit og Dat. Lidt træt af at bære sin „Tinette“ den lange Vej, støttede vor Bonde sig op til Rækværket, — det brast, og ned styrte Stakfelen, bestandigt med Viintonden paa Ryggen; hans Bekjendte, der naturligviis troede ham knuust, ilede til hans Huus for at meddele Hustruen den sorgelige Efterretning; efter Sagnet skal hun have modtaget Budstabet med de Ord: „Det var da Synd og Skam for de smukke Klæder, han havde taget paa idag.“ Hendes Glæde maa have været stor, da hun snart efter saae de gode Klæder i Behold komme ind ad Døren tilligemed Manden, der ved et heelt Mirakel var kommen levende fra dette Kæmpelustspring. —

Et ikke ubetydeligt Værtshuus ligger bygget paa en fremspringende Klippe en halv Times Vej fra Tunnelen; naar man seer ud af dets Binduer, er det som om man svævede i Luften: man har tilsyneladende kun det umaadelige Dyb under sine Fødder. Fra Hotellet og til Martigny, som snart viser sig nede i Dalen, gaaer Bejen først gennem højtidelige Naalestove og sluttelig gennem Viinmarker med spulmende Ranker; paa flere Steder var man i

Begreb med at indhøste Druerne, og for en reen Ube-
tydelighed bragte man os store Klaser af denne kostelige
Frugt.

Det var en Lørdag Eftermiddag, at vi kom til Mar-
tigny; hele den næste Dag maatte vi tilbringe her, da det
strider mod de gode Engländeres og Amerikaneres Følelser
at rejse en Søndag. Ejeren af „Hotel Clerc“ havde for
at imødekomme den religiøse Trang indrettet en lille Kirke,
hvor hans engelske og amerikanske Gæster kunde tilbringe
den hele Dag, om de maatte have Lyst; et Fjngel var
hørt ind i denne improviserede Kirke, en Miss spillede
Psalmer, og en rejsende Præst holdt Taler. Det er langt
fra min Hensigt at holde mig op over den stærkt udpræ-
gede Gudsfrugt, der characteriserer den engelske og ame-
rikanske Nation; men man maa kun trække paa Smilebaan-
det af det Afmaalte, Formelle og Kunstlede, som hos dem
viser sig stærkest i Tilfælde, hvor det mindst burde frem-
træde. Deres Søndagshyre er altfor affecteret til at det
Indre kan være i den Stemning, de ønske at vise.

Søndagen var vel overstaaet, og Mandag Morgen
tidlig var Alt færdigt til Overgangen over St. Bernhard.
I en Vogn, forspændt med to slinke Muler, rullede vi raast
henad Bejen, langs med Floden Dranse, der med rivende
Fart styrter afsted og uophorligt med vældig Larm knuser
sig imod de utallige Steenblokke, der forgjæves søge at
standse dens vilde Lob. Gjennem forskjellige Smaabyer,
der ligge mere eller mindre malerisk, men iøvrigt ere uden
Interesse, naaer man St. Pierre; herfra var det, at den
store Napoleon i Dagene fra 15de til 20de Maj ledede

den uforglemmelige Passage over Grand St. Bernard. I Byens lille Hotel, der kalder sig „Au Déjeuner de Napoleon“, forevises den Stue, hvor den store Helt opholdt sig, og den Vænestol, hvori han havde undet sig nogle Djebliffes Ro.

Ovenfor St. Pierre bliver Egnen bestandig mere og mere øde, og snart forsvinder ethvert Spor af Vegetation; Vejen bliver derhos ufremkommelig for Vognen; den maa lades tilbage ved Cantine de Proz, hvor der lægges Sædler paa de forspændte Muldyr. Man mærker, at man nærmer sig St. Bernhard; thi Exemplarer af Klosterets berømte Hunde, som bringes herved af entreprenante Munk, sælges allerede her til høj Pris.

Et Par Timers Marsch, og man faaer Dje paa Hospitiets store Bygninger, der asteen sig paa det sneebækkede Mont Belan som Baggrund. Det sidste Stykke af Vejen er særdeles anstrengende; man træder paa Stene, der ere slebne ganske runde af de overalt rislende Vandstrømme, og hvert Djeblik synker man i Dynd til op over Anklen.

Gjænde * springe Klosterets store Hunde de Ankomende imøde og følge dem logrende indtil Hovedindgangen, hvor en tjenende Broder indfinder sig og byder Velkommen under Hospitiets Tag. Døren til den fælles Conversations- og Spisefal bliver aabnet, og en behagelig Varme møder den Indtrædende; omkring den store Kaminsk sidde flere Gjæster, der ere komne tidligere, og som nu rejse sig for at give Plads for Andre, der ere lidt medtagne af den raa-folde Luft, der omgiver Klosteret. Naar man i nogen Tid

har hvilt sig, indbyder den opvartende Munk til at tage Soveværelserne i Djesyn; man vælger sig et og bliver overladt til sine egne Betragtninger, indtil der Kl. 6 bliver meldt, at Middagen er serveret. Conversationen under det temmeligt tarvelige Maaltid fortos paa Fransk; den samme opvartende Munk præsiderede. Der er noget Uhyggeligt i at sidde tilbords med et saadant Menneske, der har fordomt sig selv til at leve fjernt fra Livet; hans Begreber ere helt forvirrede, han har ingen Forestilling om, hvad der foregaaer i Verden; Dag ud og Dag ind forer han det samme automatmæssige Liv, og hans pjankede „gestjæftige“ Tale vidner tilstrækkeligt om en flovet Aand; han taler og gjør forgjæves Forsøg paa at være munter, kun fordi hans Foresatte har sagt til ham, at det skal saa være.

Efter endt Maaltid foretog vi en kort Spadsferetour i Hospitiets umiddelbare Nærhed. Hvor er der dog uhyggeligt, hvor er der dog øde og stummelt! Paa alle Sider nøgne Klipper, der afslutte denne afslides Verden; en sort Sø og et Liigstuur, hvor de Forulykkedes Legemer opbevares og indtorres af den bidende Vind; de staae opstillede langs Bøggene og støttes ved Brædder under Hagen og Armene*).

Vi vendte snart tilbage; thi der rejste sig en iiskold Blæst fra Mont Velas Gletschere. Flere Gæster havde imidlertid indfundet sig, og den travle Munk vimsede om til alle Sider. — Prindsen af Wales har stænket

*) Barometrets Middelfstand er 20,,1 T. Middelfvarmen er + 5 Gr. R.

Hospittiet et Piano; der blev da musteeret til ud paa Aftenen, — underligt var det at hore livlig Musik indenfor disse Vagge. Da det var bleven Sengetid ledsagedes hver Enkelt til sit Bærelse af en Broder, som ved Døren overlob Gjæsten en Lyseplade med Tællelys og Lysefæx: man vil i Et og Alt være udenfor sin Tid. — Der løb Trin i de lange, steenlagte Gange, Døre bleve aabnede og lukkede; det var Munkene, som begave sig til deres Geller; derpaa indtraadte en fuldkommen Dødsstilhed.

Allerede Kloffen fem næste Morgen ringedes der til Andagt; og snart efter lod en dæmpet Sang fra Klosterkirken og to Timer senere kom en Munk forat melde, at Frokosten ventede, men at der iøvrigt var Bord dækket den hele Formiddag. En bidende Kulde slog mig imode, da jeg aabnede mit Vindue; thi hele St. Bernhard var indhyllet i en saa tæt Taage, som man vanstelig kan forestille sig; det var bogstavelig umuligt at see en Haand for sig. Op fra dette Taagehav lod der vedholdende Hundeglam; det var Klosterets stribenede Beboere, som fortes til deres daglige Toilette i Soen.

Efter endt Frokost, hvor der blandt andre Sager serveredes med en udmærket aromatisk Honning og med ægte Gemfesteg, forte en Munk os om i Klosteret, først til den smukke lille Kirke, derpaa til Bibliotheket, hvor der et opstillet nogle tarvelige physiske Apparater og en lille Montsamling, der vistnok kun er af ringe Værd, men som udmærker sig ved et stort Antal middelalderlige Moner, som man ofte finder i Klosterets umiddelbare Nærhed.

Kloffen ti toge vi Afsted med de underlige Skikkelser,

der befolke St. Bernhard; noget behageligt Indtryk modtager man ikke ved et Ophold blandt disse uvidende Halvmenneſter, men naar Leilighed tilbyder ſig, bør dog Ungen forſomme at ſtaffe ſig et Indblik i dette ejendommelige Liv.

Kloſterets Hunde ledsagede os gjoende og ſpringende indtil den italienſte Grændſe, ſom er betegnet ved en Steen, der ligger omtrent 300 Alen fra Hoſpitiets.

Vi ſtyndte os for ſaa hurtigt ſom muligt at komme udenfor denne Laageverdens Grændſer, der imidlertid ſtrafte ſig temmelig langt; thi førſt ved St. Remy ophørte Laagen. Det italienſke Toldvæſen underkaſtede os en nøjagtig og meget ſmigrende Prøveſe, medens vor forudbeſtillte Galeſche hjorte frem. Molto piano ma sano ſneeg vort Kjøretøj ſig gjennem den lille Byes ſnevre Gader uden en eneſte Gang at tørne paa noget af de ſpinkelværks Huſe, der alle bære Indſkriften „noli me tangere“, og ſom truede med at ſtyrte ſig over og knuſe os, om vi vovede at røre dem.

Den ſkønne Koſtadal aabnede ſig ſnart for vore Øjne, og gjennem frodige Majsmarker, forbi rige Blinbjerger gif det raſt nedad mod det gamle, minderige Koſta. Rudſten ſatte os af i det nye „Hotel de la Couronne“ paa „Piazza Carlo Alberto“, lige over for det ſmukke Raadhuus. Paa vor Vandring for at beſee Byens mange Oldtidslevninger kunde vi mærke, at vi havde ſaaet italienſk Grund under Fødderne: en Mængde ſmudsige Diggere — de fleſte tilmed vanſtabte — omſværmede os den hele Tid, og i et næſten uforſtaeligt „patois“ ſøgte de at vække vor Medlidenhed.

Vi havde „frivillige“ Vejvisere nok forat finde den velvedligeholdte Triumphbue fra Aar 28 f. Chr., Brobygningerne, Basilica'en o. s. v.

Selve Byen er ikke appetitlig: Gaderne, Husene, Befolkningen, Alt synes at være overtrukket med et tykt Lag Smuds. — Der cirkulerer i Kosta en ejendommelig Mont; den er af Messing og udstedt af et Bryggerie, hvis Navn staaer paa Aversen, medens Reversen bærer Indskriften: „bon pour chop“ o: „gjælder et Kruus Ol“; denne lille Penge gaaer overalt for 20 Centimer.

Fra Kosta gaaer Vejen til Châtillon gennem en smilende, romantisk Egn; paa de højeste Punkter af de omgivende Bjerge tegne sig adskillige Ruiner af middelalderlige Slotte. Lange Stykker af Vejen ere beplantede med Baldnøddetræer, der her, ligesom i Savoien og Schwejtz, i viid Udstrækning benyttes til Olieudpresning.

Den lille Bye Châtillon ligger henrivende smukt og har Udseende af at være ganske velhavende; man træffer der flere store Fabrikker, der drives ved Doires Vand. Bore forudbestilte Førene og Bærere ventede os her; de skulde ledsage os fra Châtillon til Zermatt over de store Gletschere „St. Theodule“ og „Gorner Gratt“, som udbrede sig mellem Mont Cervin (Matterhorn) og Monte Rosa. Routen mellem Châtillon og Val Tournanche er en uafbrudt Række af de meest storartede Stuespil: brusende Vandfald og smilende Kastanjestove, himmelragende Bjerge og bundløse Afgrunde; flere Steder seer man højt oppe i Klipperne Levninger af gigantiske Vandledninger fra Romernes Tid. Skal et enkelt Punkt fremdrages af de mange

Hjonne, da maa det vel være det Sted, der kaldes „Les Vousseraillès.“ Ud et Hængestillads kommer man her ind i en 20 Alen høj Klippegrotte, der kun modtager et sparsomt Lys fra en smal Abning i Loftet; dybt under sig seer man en vældig, brusende Vandmasse buldre frem med en Larm, som bringer hele Klippehallen til at ryste, og fra en Spalte i Bæggen styrter en lille Cascade ned i den ubændige Strom.

I Val Tournanche, der er bekjendt for sine dristige Førere, udhvilede vi os en Timestid og fortsatte derpaa til „Le Breuil“, et lille Bjerghotel, hvor man kan finde et tarveligt Nattely; det ligger ved Foden af Mont Gerwin, der sender sine Gletschere ned til ikke langt fra Huset; Naturen er her, om mueligt, endnu mere uhyggelig end paa St. Bernhard, og man mærker mere til Kulden, da Gletschervindene have fri Entree i Hotellet og, hvinende gjennem de tynde Bræddevægge, benytte sig af Tilladelsen.

Den næste Morgen ved Solens Dpgang vare vi marschfærdige; det mere bekvemme Fodtøj var blevet ombyttet med de klodsede, men sikkre Jisstoe, vore Alpestokke vare blevne prøvede og fundne tilstrækkeligt stærke, Bærerne havde Proviant med sig, og Førerne havde forsynet sig med Dzer og stærke Keeb. I halvtredie Time naaede vi Theodulgletschernes Moraine; det havde været en tung Vej, og vi undede os derfor et kort Hvil. Siddende paa store Steenblokke, med nogle stifferagtige Steen som Tallerkener, indtog vi Alle et patriarkalsk Maaltid; men Førerne styndede paa Afmarsch, inden Middagsolen gjorde Isen for usikker, og vi fatte os atter i Bevægelse. Bestigningen af Glet-

sjæren medtog omtrent en Time; den var anstrengende, men, saavidt jeg kunde mærke, ikke videre farlig; kun hist og her bleve vi nødte til at gjøre Omveje paa Grund af mindre Grevasser i Isen. — Paa Gletscherens Top, i en Højde af 10,226 Fod, er der bygget et Træstuur, hvor vi ventede, medens vore Førere tilberedte en Kande oplivende Krydder-viin, som vi drak „paa en lykkelig Nedstigning“ af Gletscherens anden Side. Med de dertil medbragte Reeb bleve vi bundne til hverandre i lige Afstand — commune naufragium dulce, — Førerne med Øyer og Stænger i Spidsen. Denne Deel af Gletschervandringen var ulige interessanter end den foregaaende; thi man fik Lejlighed til at danne sig et klart Begreb om de Farer, hvormed en Vandring paa disse frosne Have undertiden kan være forbunden. Hvert Øjeblik bleve vi nødte til at gjøre store Omveje forat undgaae dybe Kløfter i Isen, og ofte maatte vi standse, medens Førerne undersøgte mistænkelige Punkter. Uden nogetsomhelst Uheld naaede vi efter to Timers Vandring Gletscherens Fod og holdt Raft. Da Bærerne siden toge Proviantstøkkene paa Raffen, paastode de, at de vare blevne meget lettere.

Over friske, græsbevogede Bakkestroeg og gjennem mørke Skove naaede vi Kloffen syv om Aftenen til den venlige, lille Bye Zermatt. Gletscherstrømmen Visp, der en Milsvej fra Zermatt danner et grandiozt Vandfald, og som siden følger med hele Bejen, undertiden i en svimlende Dybde, løber forbi den lille Dalsløkke. — Paa Zermatts Kirkegaard findes flere Mindesmærker over Bjergstigere, der ere styrte ned under deres Vandring; saaledes over de tre Englan-

dere, der i Aaret 1865 knustes ved et Fald fra Mont Cervin, og over en Russer, der styrtebe i en sneedækket Crevasse i Theodulgletscheren.

Det var vor Agt, om mueligt, endnu samme Aften at naae St. Nicolaus, en lille Landsby omtrent halvanden Mil fra Bermatt; og da det traf sig saa heldigt, at der fandtes en Vogn, der var paa Retour dertil, begave vi os ufortøvet paa Bejen. Denne Route er ikke uden betydelig Fare, navnlig naar det, som vor gemyslige Kudst trostede med, var „à bisserli to spär“, vi vare komne afsted. I strygende Fart gik det henad den smalle Vej med en brusende Bjergstrom til den ene Side og en gabende Afgrund til den anden; et Par Gange mødte vi andre Vogne og maatte da rykke saa hyderligt ud mod Kanten, at der i egentligste Forstand ikke var en Fingersbred mellem denne og Hjulene. „Det er meget mueligt, at det kan gaae godt alligevel“, meente vor Kudst, og han fik ogsaa Ret: de to Vogne passerede hinanden uden at røre. Raskt svingede vi om det ene Klippehjørne efter det andet, kjørte over ghygende Broer og gjennem Vandstrømme, som naaede Hesten til Bringen. Det var mørk Nat, da vi standsede ved det nye Hotel i St. Nicolaus.

Bejen fra St. Nicolaus til „Löschle les Bains“ eller Leukerbad, som var Maalet for næste Dagsrejse, frembyder i Begyndelsen ikke noget særdeles Interessant; fra Bispach til Löschle kommer man frem ad en temmeligt god Landevej, og Bjergene holde sig, paa enkelte Undtagelser nær, i en arbejdig Afstand; men efterat man ved den sidste

nævnte lille Flække, ad en luftet Bro, har overfledet Rhonefloden, forandres hele Landskabets Character: bestandigt højere og højere vinder Bejen sig op ad Bjergene; ved hvert Svung seer man Rhonebælen indtil henimod Martigny ligge et Hundrede Fod dybere under sig; Klipper lude mange Steder langt frem over Bejen, og Kilder vælde i stor Mængde frem ad Bjergenes Sider.

Naar man nærmer sig det 4400 Fod højtliggende Leukerbad, passerer man den ene varme Strom efter den anden; de strive sig fra de mineralske Kilder, der have gjort Leukerbad saa berømt. Den lille Landsby med sin hvidmalede Kirke ligger luunt inden Vægge; thi mod de tre Verdenshjørner beslyttes den i umiddelbar Nærhed af høje Bjerge. Der er flere Hoteller end andre Huse, troer jeg, i Leukerbad; ialfald indrettes enhver Volsig, som blot kan, til Hotel eller Pension under Badesaisonen.

Beliggenheden er henrivende, og ogsaa Andre end Badegjæster ville finde sig tilfredse ved Opholdet her; der er kun een Fejl: Dagene ere saa korte, thi Solen staaer ikke op over de høje Bjerge før omtrent to Timer senere end angivet i Almanacken, og den gaaer ligeledes et Par Timer tidligere ned. Blandt Bjergene ved „*Loèche les Bains*“ er det navnlig Ghemmen, som drager Opmærksomheden paa sig, deels fordi det ligger nærmest, deels paa Grund af de ejendommelige Former, som det høje Kalkbjerg frembyder: snart troer man at see Taarne og Tinder i middelalderlig Stil, snart synes det, som om en Kæmpe staaet sit Hoved frem mellem dem.

I September Maaned forlode de fleste Badegjæster Leukerbad; da vi besøgte Badeetablissementerne, vare de derfor ikke saa befolkede som i den egentlige Saison, men dog tilstrækkeligt til at vi kunde gjøre os et Begreb om det besynderlige Badeliv eller rettere Liv i Badene, — thi Gjæsterne tilbringe saaat sig hele Dagen i det 35 Grader varme, jodholdige Vand. Badende af begge Kjon, iforte tætsluttende Dragter, der ere saa lidt klædelige, som tænkes kan, bevæge sig her i et sælleds, stort Bassin; nogle spille Kort ved svømmende Borde, andre læse Aviser, atter andre nyde Forfriskninger under livlig Samtale, som dog, ifølge Baderegulativet, ikke maa føres om „religieuse Spørgsmaal.“

Det gjør godt at forlade disse dampende Stuer og at fylde sine Lunger med den friske Bjergluft.

Om Lørdagen efter vor Ankomst foretog vi — det vil siges Amerikaneren og jeg — en Udflugt til de berømte Stiger, „les échelles“, som en halv Times Vej fra Leukerbad ere anbragte opad den lodrette Klippevæg. En smuk, styggefuld Bjergsti fører derhen; men den Dag var der adskillige Betænkeligheder ved at passere den; thi en Placat fra Stedets Dyrighed meldte, at der den og de nærmest følgende Lørdage blev støvet paa Toppen af Bjerget, og advarede derfor mod at gaae denne Vej, da den blev gjort usikker ved Træstammerne, som man lod rutsche fra Toppen ned i Dalen, hvor de skulde anvendes; det er en ganske mageløs Transportmaade!

Da denne faderlige Advarsel imidlertid først fandtes

midtvejs paa Stien, vilde vi ikke have vor Gang spildt og bestemte os til at fortsætte; vi stiftedes til at holde skarpt Udkig med Træerne, der flere Gange sloge halsbrækkende Saltomortaler over Hovedet paa os.

„Les échelles“ er otte Stiger, hver omtrent 15 Alen høj, de ere fastnaglede over hinanden til fremspringende Ujevnheder i den stejle Bjergvæg. Stigerne vakte, naar de betrædes; men, naar man ikke er svimmel, kan man uden Fare ad denne Vej stige op til Bjergets Top, hvor man har en lidt mere vidtstrakt Udsigt end fra Loèche; navnlig saaer man et Parti af den store Dalagletscher i Sigte.

Nedstigningen af „les échelles“ var ulige vanskeligere, men fortos dog lykkelig til Ende; rigtignok gif det ikke saa hurtigt, som naar Bjergboerne ad denne Vej søge ned til Dalen forat affatte deres Producter, som de da bære paa Ryggen i den bekjendte Schwejgerturv. Der er endnu en anden Vej, som fra Bjergplateauet fører ned til Loèche; men da den er længere, benyttes den saa godt som aldrig af de slinke Alpeboere, der klatre lige saa sikkert som Gemserne.

Dagen efter foretog jeg Bestigningen af Ghemmi; den er ganske fareløs, men meget anstrengende, da Bjergstiens Elevation er særdeles betydelig, og Vandedrættet besværes ved Klippens store Nærhed. Ved hver Omdrejning, som Stien gjør, nærmer man sig en uhyre Afgrund, der, omtrent 20 Alen bred, aabner sig i Ghemmien fra dens Fod til dens Top; hvert Trin vækker et hundredfoldigt Echo fra dette Svælg. Jeg havde taget et saakaldet

„Kanonslag“ med mig forat lade det explodere ved passende Lejlighed; her var det rette Sted. Lunten blev tændt, og et torbenlignende Brag udgik fra Ghemmiens Svælg; længe pustede og stonnedes det i Bjerget, forend Alt paany blev roligt.

Toppen af Ghemmi ligger i en Højde af 7800 Fod; har man naaet den, viser der sig et nydeligt Fugleperretiv af Loèche, der ligger i en Dybde af 3500 Fod under Bestueren; man seer endvidere et Stykke af den bjerggarnerede Rhonedal og hele Valliseralpernes prægtige Kjede med Monte Rosa og Mont Cervin. Selve Ghemmiplateauet er omtrent saa øde, som vel mueligt: overalt gigantiske Kalksteensblokke, kun en sparsom Græs væxt og nogle saa, iøvrigt smukke Alpeplanter. Den mørke Daubensø, der ligger tilfrosfen mere end Halvdelen af Aaret, strækker sig henimod det lille Alpeværtshuus „Schwarnbach“; dette Punkt havde jeg sat mig som det yderste for denne Udflugt i Alperne. Jeg hvilede nogle Djeblifte i den hyggelige Gæstestue, kastede et hastigt Blik over Berner Oberland, hvor den hviidklædte „Zomfrue“ forforist vinkede i det Fjerne, og vendte derpaa tilbage ad Bjergstien til Loèche.

Næste Morgen holdt Diligencen til Sierre uden for min Dør; jeg tog Afsted med det elstværddige Rejsefjelskab, der i saa væsentlig Grad havde forhøjet denne Alpevandringens Nydelser for mig; „paa Gjensyn!“ . . . Kludsten smelbede med Pibsten, og hurtigt rullede den tunge Bogn afsted.

Fra Sierre gif det ad den nyaabnede Jernbane
 Sion-Martigny hastigt hjemad til Genf, hvor nogle Dages
 No var velkommen forat samle i et Hele alle de mæg-
 tige Indtryk, man nødvendigviis modtager under en Ban-
 dring imellem Alperne.

Escaladefesten. — Dens historiske Oprindelse.
— Et Par Actstykker. — Selve Festlighederne.

Den 12te December er en Festdag for Genferne; den fejres til Erindring om den aflaaede Storm paa Genf i Aaret 1602. Hele Befolkningen, fra den Rigeste til den Fatigste, tager Deel i denne „Escaladefest“; thi det Stormangreb, som fandt Sted den nævnte Dag, gjaldt ikke blot Genf, men den protestantiske Religion, og derfor er den en Mærkedag navnlig for den protestantiske Befolkning i Byen; men, som gode Patrioter, holde Genfer-Katholikerne sig ikke fjernt fra Festen.

Inden jeg gaaer over til at beskrive Festlighederne paa denne Dag, skal jeg i Korthed omtale selve Stormforsøget, og hvad der nærmest foranledigede samme. Der eksisterer forskjellige Versioner desangaaende, men den efterfølgende Fremstilling er uden Tvivl den paalideligste.

I Begyndelsen af Aaret 1602 havde Hertug Carlo Emmanuele af Savoien, Philip den Andens Svigersøn forbudt de Reformeerte at opholde sig indenfor sit Riges Grændser, og i store Skarer strømmede de Forfulgte til

Genf. Blandt dem, der kom til Staden, var ogsaa en fransk Ridder Louis de Brunaulieu, der udgav sig for en Huguenot, der for sine Meningers Skyld var bleven forjaget, først fra Frankrig og nu fra Savoien. Han fandt et gjæstfrit Hjem hos Genfs Syndicus, Philippert Blondel, og opholdt sig her i flere Maaneder, i hvilken Tid han havde en Kjerlighedsforstaaelse med Blondels skønne Søsterdatter. Han studerede ivrigt Byens Fæstningsværker, gjorde allehaande Udkast, foretog Opmaalinger o. s. v. — og begav sig da en skøn Dag bort fra Genf; han gik til Thonon, den savoiieste Hertugs Residens, og nedlagde for sin Herres Fødder de heldige Resultater af det dristige Spionerie. Medens man nu uden Rast lagde Planer til den protestantiske Byes Overtagelse, og medens man i al Hemmelighed lod forfærdige Stormstiger af en særegen Construction og saa høje, at de kunde naae Toppen af Genfs Mure, søgte man at gjøre det udføre saa trygt som mueligt: „Genf behøvede ikke at frygte noget som helst fjendtligt Skridt fra Savoien Side“ — heed det — „thi den var jo indbefattet saavel i Berviærsfreden (1598) som i Lyonfreden (1601).“ Genferne vare godtroende nok til at lide paa disse smukke Ord; og, om de havde næret nogen Mistanke, maatte den spinde ved Ankomsten af en extraordinair Afsending fra Hertugen af Savoien, som ønskede at slutte en Handelsstraktat med Genf; denne Afsending blev i Byen indtil Dagen for Overtagelsen blev forsøgt!

d'Albigny, Hertugens Feltherre, i Spidsen for 4000 Mand, deels Savoyardere, deels Neapolitanere og Spaniere, satte sig i Bevægelse mod den Intet ahnende Stad; den

lille Hær fulgte Arves Løb indtil Etrembières eller Trambières, hvor Hertugen vilde afvente Efterretningen om Byens Erobring, og spredte sig derpaa for i Smaabele at snige sig nær til Genf, imedens Landbefolkningen overalt gjordes til Fange, for at ingen Melding om Fjendens Fremrykning skulde naae til Genf; en eneste Bonde undslap imidlertid, og han ilede til Staden, men Ingen vilde troe hans Fortælling om hvad der gik for sig; man kaldte ham en Gusion, der havde havt Syner, og han blev jaget ud af Byen med Skam til La. Man sendte ikke desto mindre en Patrouille ud, men den opdagede aldeles intet Mistænkeligt.

Omtrent ved Midnatstide mellem d. 11te og 12te December var den fjendtlige Styrke færdig til Angreb, samtidigt paa flere Steder; uden at vække nogen Opmærksomhed lykkedes det Fjenden at anbringe tre Stiger ved Bastion de la Corraterie, hvor der ikke fandtes nogen Vagtpost; ved Foden af Stigerne stod en Jesuit, som uddelte Ammuletter, „der sikrede mod voldsom Død“, til alle dem, som steg op; omtrent 300 Mand, alle i forte Rustninger, naaede Murens Top uden at blive opdagede: de ventede der en Tidlang paa, at der fra en anden Side gaves Signal til Angreb; men de ventede forgæves, — thi et Forsøg paa med Petarder at sprænge Byens Porte var mislykket ved en aarvagen Skildvægts Nærsværelse. Da nu Planerne engang vare blevne aflørede, gik man over til aaben Kamp, hvorunder Genferborgerne udmærkede sig ved deres Tapperhed: Fjenderne, der allerede vare trangte et Stykke ind i Byen, bleve saa haardt angrebne, at de lidt efter lidt maatte

vige; modige Kvinder deeltog i Kampen, navnlig er der een, hvis Navn er bevaret for Efterverdenen; det er Madame Royaume, der fra sit Huus gjød en Kjedel med kogende Vand ned over den flygtende Fjende. Imedens Kampen stod paa inde i Byen, vare Stormstigerne blevne ødelagte ved Kanonstød, saaat Retraiten var bleven Fjenderne afftaaret; en Deel af dem styrtede sig i Fortvivlelse ned fra Murene, en Deel bleve tagne tilfange — blandt dem Hertugens gjæveste Mænd — og strax hængte. Saa snart Stigerne vare blevne anbragte, og de første Krigere udfindret havde naaet Muurtinden, havde d'Albigny sendt et Bud til sin angsteligt ventende Herre med Melding om, at Byen var taget, og Hertugen paa sin Side var ikke seen med at sende Courerer til Frankrig og Piemont for at udhøjne sin Sejr; stor var derfor hans Fortvivlelse, da han fik det endelige Udfald at vide.

Da man var kommen lidt til Ro i Genf efter den lykkelig overstandne Fare, kom man til at tænke paa, at Louis de Brunaulieu var bleven huset af Philippert Blondel; denne Omstændighed fandt man saa graverende, at den gamle Syndicus, uden Lov og Dom, paa den blotte Mistanke blev radbrækket.

De to efterfølgende Aftstykker, der indeholde forskjellige Detailler angaaende Stormen, ere copierede efter de officielle Documenter, hvoraf det ene opbevares i Zürichs, det andet i Genfs Archiver; de ere forfattede umiddelbart efter Kampen og derfor ikke i Et og Alt paalidelige, men de ere dog ikke uden Interessse i flere Henseender. Det første er skrevet Mandagen d. 13de December 1602 af Statssecretair

Gautier og affendte til de evangeliste Cantoner Bern, Zürich, Basel og Schaffhausen; det andet er strevet Fredagen d. 17de December og sendt til „la vénérable compagnie des pasteurs.“

I.

L'ENTREPRINSE DE GENÈVE A ÉTÉ

délibérée comme s'en suit.

M'ONSEIGNEUR d'Albigny conduisant les exécuteurs de la l'Entreprinse, s'estant jeté au long de l'Arve en partie du coté de Pinchat, en partie par dessus le pont d'Arve, s'est coulé par le bord de la rivière jusqua l'hospital des pestiférés & depuis icelui hospital par les jardins jusquan au bord des fossés. Y estant arrivés, il y avoit de l'eau, fange & roseaux; ils ont mis claies de bois pour empêcher de enfoncer, I se sont jettés au pied de la muraille entre la porte Neuve & l'ancienne porte de la Corratierie près de la sentinelle qui est de la Corratierie où il n'y en avoit point, car depuis une porte à l'autre, combien qu'il y ait grand distance, il n'y a que deux garites soit sentinelles.

Les ennemis estant arrivés environ les deux heures eurent le loisir de dresser leurs échelles, après avoir passé le fossel sans estre recognus, & à trois heures commencèrent à monter & se jeter dans la ville où il entra endirom deux cents & d'avantage sans que la sentinelle du bastion de l'Oie s'en soit apperçue, puis

connaissant que l'ennemi s'approchoit & s'acheminoit à lui & le vouloit frapper, il s'escoula & tira ung coup d'arquebuse qui donna l'alarme.

Neanmoins les ennemis ne laisserent pas de poursuivre leur pointe.

Le seigneur Charffardon entra le premier & incontinent courut à la porte Tastasse pour recognoitre s'ils estoient decouverts, quoi fait, n'entendant mie, il les appela leur donnant bon courage . . . Une partie des soldats allèrent charger le corps de garde de la porte de la Corratérie près la Monnoie, lequel recognissant qu'il ne pouvoit resister, le corporal & la troupe s'enferma au corps de la garde.

L'autre partie mit le pétard en la maison du seigneur Piaget pour avoir le passage plus libre en la place de la Cité. En laquelle maison ils tuèrent le serviteur, le fils de Baptista.

L'autre partie donna sur le corps de garde de la porte Neufve pour y attacher le pétard; auquel lieu il y avoit ung petit nombre qui gagna au pied & quitta la place. Le pétardier durant ce temps attachoit le pétard & commençoit à crier: Vive Savoie! Vive Espagne! & le gros de l'ennemy qui estoit en Pleinpalais faisoit sonner la trompette & battre la tambour, attendant pue le pétard jouast . . . Survindrent alors treze ou quatorze citoyens se dévalant de l'hotel de ville qui leur firent quitter la place, d'où ils furent derechef repoussés, & la sentinelle abaissa la colisse. En cette façon le

pétardier tout empêché voulut se sauver & fut tué par un soldat.

Et alors deux des échelles furent redressés & froissés par un coup de canon de la guérite de l'Oie.

Arrivèrent alors de tous cotés soldats de Genève qui coururent sur l'ennemy, le chargeant de toutes leurs forces. Le gros commandé par le sieur de Verace, qui descendit de l'hotel de ville, les enfonça & leur fit gagner au pied, les uns se rendoient opiniâtres de combattre, les autres sautoient par dessus les murailles pour soi sauver.

Les bourgeois & habitants de la ville se rendirent chacun en son cartier & firent honneur à leur devoir.

Il y eut des soldats de l'ennemy tués au bout du pont de la porte de la Monnoie, le reste fut tué depuis la porte de la Corraterie jusqu'à la porte Neuve.

A été rapporté par les prisonniers qui viennent d'être pendus que le sieur d'Albigny estoit au pied de l'échelle accourageant les soldats, leur donnant entendre qu'il y avoit quatre cents de dedans d'accord avec eux qu'ils n'en doutassent point.

Sont demeurés tant en dedans des murailles que aux fossels cinquante-trois, treze qui ont été pendus, outre les blaisés qui se sont jetés depuis les murailles aux fossels en grand nombre.

Sont demeurés de la ville de Genève onze & quelques uns de blaisés.

.....

C'est une délivrance miraculense de nostre Dieu de laquelle nous avons un sujet particulier de le louer: mais comme il n'en est pas vraisemblable que ledict sieur d'Albigny ne pousse plus oultre sa mauvaise volonté, vu mesme que nous entendons que son Altesse n'est pas loin de nous, nous vous prions & requerons de toute notre affection qu'il vous plaise de faire digne considération du préjudice qu'apporteroit la prise de ceste ville tant à l'Eglise de Dieu qu'à vos Estats, il vous plaise confirmer vostre faveur envers nous & nous assister de vostre sage & prudent advis sur ce qu'avons à faire ceste grande nécessité qui vous regarde aussi, autant qu'ils menacent vostre ville de Nyon

A Genève, le 13 décembre 1602.

Vos bons voisins, alliés & confédérez.

LES SYDIQUES & CONSEILS DE GENÈVE.

Denne Strivelse havde til Følge, at de fire Cantoner, som mødte den, øjeblikkelig sendte en Forstærkning paa 600 Mand til Genf.

II.

DE LA SURPRISE DE LA VILLE

ET DELIVRANCE D'ICELLE.

Genève gardée par la miséricorde de Dieu

LE dimanche matin, 12 de décembre 1602, l'ennemy pour l'exécution de l'entreprise qu'il dressait de long

temps contre la ville & de laquelle on estait bien adverti & de toutes pars, vint avec environ onze cens hommes tant infanterie preparée & armée de tout pour un tel effort, & de cavalerie (son Altesse estait arrivée le soir de Turin en poste aux Tramblières) dedans le Plain-Palais sans estre decouvert sur l'heure d'une heure après minuit. — Et dès lors eust commencé à faire la faction, n'eust esté une espouvante que Dieu leur donna là sans subject & qui les retint une heure, qu'on peut appeler notre sauveté.

A deux heures descent dans le fossé près la Cour-ratière, devant la maison du sieur Peaget, à une sentinelle où il avoit remarqué qu'on ne mettoit personne, met quelques clayes & pose les eshelles, & monte jusqu'a trois heures & met deux cens hommes dedans la ville sans estre un peu decouvert, surprend la prochaine sentinelle & la blesse, donnee l'espouvante au corps de garde de la porte Neufve qui quitte la place, prend la maison de Peaget, faisant rupture de la porte & de celle de voisins, prend la place de la porte de la Monnoie & crie: Ville prise! Vive Espagne! Tue, tue, ils sont à nous!

Se trouva bien peu d'ordre & de provisions pour repouler cest inconvenient, lequel on attendait d'heure en heure de longtemps & duquel on estait averti le soir mesme par expres. Se trouva tant & plus estonnement par faute du debvoir qu'il avoit falu faire pour n'estre pas surpris. Dieu donna coeur à beaucoup de gens de bien d'accourir vers l'ennemi, dont les ungs y moururent en gens de bien, les aultres combattants repoulsèrent

l'ennemi de la place de la porte de la Monnoye & de l'entrée de la ville qu'il prenoit par là. Les aultres le repoulerent de chez le sieur Peaget.

Les aultres le repoulerent de la porte Neufve où il applicoit le pétars pour donner ouverture à son gros qui estoit en Plain Palais & qui desja avoit chanté victoire avec ses trompettes & tambours. Donc conséquemment ils le suivent & rangent dans le chemin de la Courratière & sur ce passant à l'endroit du lieu par où ils avoyent monté où battu d'arquebusades qu'on luy tiroit par les fenestres des maisons qui regardent sur cette place & endroit de muraille, pressé d'aultre part & par devers la Monnoye & devers la porte Neufve & par ceux qui desendirent de la porte Tartassa, print l'effroy & commença les ungs à se précipiter par les eshelles que le canon qui joua du boulevard de l'Oye & de la Monnoye avoyent peu rompre si elles ne s'estoyent ja rompues sous le fais; ou s'en sauter la muraille comme ils peuvent. — Les aultres demandèrent la vie, les aultres furent tués sur la place, laquelle nous demeura par l'infinie miséricorde de Dieu.

Cependant, dès le premier commencement de leur succès, ils avoyent dépesché homme au duc, que ses gens estoyent dedans, puis un aultre qu'ils estoyent maistres de la ville. — Donc le duc aux Tramblières où il estoit fit sonner la joye avec trompette & tambours; mais parce qu'il fut une heure sans avoir nouvelles, il commença à en rabattre, puis receut les mauvaises nouvelles du tout, que les siens avoient esté

repoulez & toute sa noblesse estoit perdue, — sans noter que durant sa courte joye son secrétaire Caron alla le soir où ils avoyent detenus prisonniers quelques citoyens & bourgeois de ceste ville, de peur qu'ilz vinsent apporter des nouvelles en la ville, ou afin qu'ilz eussent des contregages si leurs affaires prenoyent mal, & leur disoit que la ville estoit prinse & qu'il falloit tuer & exterminer tout le reste des huguenots, c'estoit là leur bon dessein.

On se pourroit aussi esbahir que comme la raison de la guerre portoit ils ne donnèrent en plusieurs lieux de la ville pour nous estonner & distraire? A quoi la response est que leur conseil estoit bien tel & que gens estoyent assignés pour bailler à St. Antoine, mais quand ilz ouyrent sonner la joye au cartier de la Monnoye devers la porte Neufve & crier: Ville gasgnée, ils quittèrent leur dessin pour plus commodément entrer avec les aultres par l'ouverture qu'ils pensoient estre ja faite, en quoi ils furent deceux, trouvant que le canon jouoit & que leurs gens estoyent repoulez . . . Et fallut que tous pensassent à leur retraite laissant le Sr. d'Albigny, lieutenant-général du duc, quiles avoit accouragez à monter tenant luy mesme le pied de l'eschelle.

Ils laisserent treze prisonniers dont il y avoit de gentilshommes le baron de Sonnaz, le sieur Chaffardon & M. d'Atignac, des plus grands, vaillants & favoris du duc; un aultre gentilhomme du Dauphiné & quelqu' autre ou deux jeunes de belle marque appartenans à d'Albigny,

qui trous teze furent condamnez à estre pendus & estranglés,
& furent exécutes incontinent udit boulevard de l'Oye.

Des morts en demeura sur la place des leurs de
60 à 70. Ils en ont ramenés que mors que blessez
six à sept vingt, mais qui nous coustent sèze des nostres
qui demeurèrent mors & plusieurs autres blessez, tous
gens de marque & de valeur dont j'espère que les noms
seront marqués ailleurs & que Genève se souviendra
jamais de la grande misericorde de Dieu qui l'a tirée
d'un si grand danger & ruine totale par sa seule main,
pour luy en rendre grace & s'amander, qui est le seul
moyen d'esperer en la

protection de Dieu pour après si
avec vrayes prieres nous
la recherchons.

Hvad selve Escaladefesten angaaer, da skal det bemærkes, at den begyndte at fejres allerede Marsdagen efter den lyffeligst undslupne Fare; i enhver Familie arrangeres der et Aftensmaalid, hvorved der serveres med Fisk, Kalkun, Artiskoker og bagte Kartoffler; denne Spisefebdel har vedligeholdt sig aldeles uforandret igjennem Aarhundrederne, og saalænge Genf endnu erindrer sig den 12te December 1602, bliver der neppe forandret Noget i „les plats traditionnels“. Processionen, der om Aftenen drager gjennem Byens Gader, er derimod af en ganske ny Dato, neppe mere end 2 eller 3 Aar gammel; den har imidlertid fundet en saa stærk Tilslutning fra alle Sider, at dens Fremtid vist maa antages for sikkert.

Klokken 6 om Aftenen sætter det brogede Tog sig i Bevægelse med Musik og Fakkeldærere i Spidsen og bugter sig langsomt gennem de tætte Menneskemasser, der ere strømmede til for at see de mange forskjellige Møster: Hertugen af Savoiens harniskklædte Ryttere ride fredeligt ved Siden af Genfer Armbrystshytter, Musketerer, Landsknegte o. s. v., de Fleste i glimrende Dragter. Hvert Øjeblik tænkes der bengalske Blus, der kaste et ejendommeligt Lys paa dette Gjengangertog; Madame Rohaume moder i egen høje Person, ridende paa et Hsel og med den historiske marmite, med hvis Indhold hun stoldede sin Bys Fjender; mange andre Personer, hvis Bedrifter under Escaladen have vedligeholdt sig i Folketraditionen, indtage ligeledes deres Plads i Toget. Naar dette paa sin Vej kommer til det Sted i „Rue Bassè“, hvor et lille, højt tarveligt Monument er oprejst til Minde om d. 12te December 1602, gjøres der Holdt og affynges en Festsang. Processionen opløses omtrent Klokken 8 efterat Faklerne ere kastede i Baal.

Men til langt ud paa Natten kan man høre Raaben og Syngen:

Ah la belle escalade, savoyards! savoyards!

Ah la belle escalade, gare! gare!

Fra Genf ober Simplon til Arona.

Efter at have foretaget en Rejse til Paris vendte jeg tilbage til Genf henimod Midten af December Maaned. Pension Magnenat var nu, efter en uhyggelig Brand i October Maaned, bleven installeret i den smukke Campagne Merle d'Aubigné paa Soens venstre Bred, og Alt var indrettet paa det Bedste; men den uhyggelige Tid var nu kommen for Genfs Bedkommende: de fleste Rejsende vare dragne bort til mildere Egne. Ligesaa livligt der er i Genf om Sommeren eller navnlig ved Foraars tide, et ligesaa ubehageligt Opholdssted er det om Vinteren; naar Himmelen stadig er overtrukket, naar Sneen Dag for Dag lejrer sig dybere ned paa de omgivende Bjerge, naar den isnende Nordvind piber gennem Platan- og Kastanietræerne, naar de enkelte Blade, der indtil nu have kunnet holde sig fast ved deres visnende Stille, falde raslende til Jorden, — ja, da er der saa mørkt og saa trist i Genf, at selv den Gladeste maa blive forstemt.

Man bliver uvilkaarligt draget hen imod Italien, der smiler selv om Vinteren og kun ved en Række Bjerge er stift

fra det hårde Schwejgerclima; jeg besluttede mig da til at overstride disse Bjerge.

Den 23de December afgik Dampstibet „Simplon“ fra Genf, sættende Koursen til Villeneuve ved Soens østligste Punkt; denne tre Timers Fart frembød aldeles Intet af Interesse, og det Samme maa siges med Hensyn til Jernbanekørselen fra Villeneuve til Sierre. Det var mørk Nat, da Toget standsede ved denne Stations improviserede Banegaard, og der herstede en Uorden, som var exempellos; en enkelt Lygte oplyste det hele Virvar: Passagerer og Betjente løb imellem hverandre, disse lige saa uvidenne som hine om, hvor man skulde henvende sig for at faae Billet til Simplonbilligencen, — om man skulde begive sig op til selve Byen, der ligger omtrent et Kvarteerstid fra Stationen, eller om Diligencen kom ned her for at hente sine Passagerer. Det Hele var en Forjag paa Ubehagelighederne ved at passere Simplon ved Vintertid. Langt om længe lykkedes det at faae lidt Rede paa Tingene: man skulde blot have Taalmodighed i nogle Minuter eller i det Højeste en halv Time, mente Stationsinspektoren, saa kom Diligencen nok ned til os; „det plejer den da som oftest at gjøre“ — tilføjede hanviseligen.

Forspændt med Heste og Muldyr, med klingende Klokkespil og under vældige Smæld, kom da endelig den tunge Bogn svajende ned mod de længselsfuldt ventende Passagerer, to Schwejgere, en Italiener og to Italienerinder, en Fransmand, en Tybster og min Ringhed. Bagagen blev læsset op paa Taget; vi steg ind i den ganske bekvemme Bogn, hvori snart ikke en eneste Plads var ledig.

Rudsten aandede i sine Bælvanter, badstede med Armene og trak Kavajen godt sammen om sig, — thi dygtigt holdt var det; saa entrede han op paa sit høje Sæde, og med et Knald satte han den tunge Maskine i rasst Fart. Flere Gange gjorde vi Holdt i Rattens Mulm og Mørke, naar det trættede Forspand skulde ombyttes med et friskt; paa enkelte Steder var der Noget, der lignede et Restaurations-lokale; og, hvor usselt det end var, kunde det dog glæde sig ved at blive fyldt strax efter Diligencens Ankomst.

Langs med den farligste Deel af Simplonvejen er der med ulige Mellemrum anlagt saakaldte „refuges“ o: Smaahytter, hvor de Rejsende, naar et eller andet Uheld stoder til, kunne finde Ly, og hvor der altid er Mandskab tilstede for i fornødent Fald at hjælpe til ved Udgravning af Laviner; de større af dem ere tillige indrettede til et Slags Poststationer. Allerede ved det første af disse Tilflugtssteder vare vi nødte til at ombytte vor forholdsvis bekvemme og lune Vogn med halvaabne Slæder, da der hele Ratten igjennem var faldet en stærk Sneee, som gjorde det umuligt for Hestene at trække den tunge Vogn op ad Straaningen.

I alenhøj Sneee — jeg kunde næsten fristes til at sige det Samme med Hensyn til Sneestanden inde i Slæden, da den sine Bjergsnee sygeede ind fra alle Sider —, i alenhøj Sneee bevægede vor Karavane, der bestod af fem Slæder, tre med Passagerer og to med Bagage, sig langsomt fremad; hvert Øjeblik var Slæden nærved at vælte, da Sneeen laa meget ujevnt; men som oftest forhindrede det ved, at den behændige Rudst hurtig sprang ned og støttede

med sine stærke Skuldre. Vistnok af overbreven Forsigtighed anmodede den slinke Kjøresvend sine Passagerer om kun at tale halvhøjt, naar vi vare komne til et Sted, han nærmere skulde betegne os; thi ellers kunde de løstliggende, uhyre Sneemasser op ad Bjergsraaningene let sættes i Bevægelse og som Lavine styrte os Alle ned i Afgrunden. Jeg troede først, at han vilde have os til Bedste, men jeg lagde dog Mærke til, at han kun med lav Røst opmuntrede sine Muldyr og aldrig knaldede med Pidsken; senere har jeg rigtignok hørt, at Passagen over Simplon ved Vintertid, navnlig paa et enkelt Sted, er temmeligt farefuld, og at man har flere Exempler paa, at en ubetydelig Bevægelse i Luften har fremkaldt ødelæggende Sneestrid. Simplonvejen skal være særdeles skjon ved Sommertide eller naar man er saa heldig at have smukt og klart Vejr paa en Vinterfart; men i modsat Fald er den slet ikke værdig til „mention honorable“, og Vejen over Mont Genis bliver langt at foretrække.

Tidligt paa Morgenen naaede vi Hospitiets Simplon, hvor der skulde gøres et Kvarteres Ophold for at ekspedere Post m. v. Den ret anseelige Bygning ligger omtrent fem Minuter fra Vejen, men det var ikke godt muligt at arbejde sig igjennem Sneen op til Bygningens næsten heelt tilfrygede Trappe; en stor Behagelighed var det derfor at en barmhjertig Munk lod bringe forstjellige Forfriskninger ned til os, blandt Andet varm Biin fra Hospitiets vel-forsynede Kjælder.

Med oplivede Kræfter gif det nu videre, først gjennem en vild Gnuulvej og derpaa gjennem en uhyre Klippeblof,

som engang er styrtet ned fra Bjerget; en Tunnel paa over tre Hundrede Alen fører Bejen gennem denne Masse. Kort efter passeres Grandsen mellem Schwejs og Italien, og snart standser Slæden i den lille italienske Landsby S. Marco. Istedetfor vore Slæder fik vi nu to mindre Diligencer — italienske vel at mærke —; den, hvori jeg var saa heldig at finde en Plads, manglede en Rude ved den ene Side, og paa den anden Side holdtes Døren lukket ved Hjælp af en Stump tykt Seglgarn. Derhos vare selve Bognene i en alt Andet end priisværdig Stand; thi til forskjellige Tider sprang, nu en Skagle, nu en Fjer, saa at vi maatte ud i den her heldigviis ikke meget høje Snee, medens Staden repareredes saa godt, det i Hast lod sig gøre.

Ved Isello begyndte imidlertid den italienske Natur allerede at gøre sig gjældende: Luften blev klarere, Bjerget betydeligt mildere, Pigerne sortøjede og skjelmste, Soldbetjentene frybende og forsømmelige, i Haab om at faae en Drillepenge for deres saakaldte „Ulejlighed“. Stadigt ned af Valle, over Stof og Steen, over Båndfald og Strømme gik det hastigt fremad i den bældørke Nat, indtil Diligencen netop paa Slaget Tolvo Julienat raslende svingede op paa Steenbroen foran det smukke, lille „Albergo reale“ i Arona. —

Efter min Rejseplan skulde jeg være i Mailand allerede den næste Dag; der stod saaledes ikke nogen Tid til min Raadighed, men dog tilstrækkelig til at besee den venlige lille Bye, der i den gode Aarstid kan glæde sig ved talrige Gjæster, som herfra foretage Udflugter paa „Lago

Maggiore". Der var ogsaa Tid nok til at aflægge et Besøg ved den kolossale Statua di St. Carlo, den i det syttende Aarhundrede kanoniserede Erkebiskop af Mailand, Grev Borromeo, af samme Slægt som den Federigo Borromeo, der er en af Hovedpersonerne i Manzoni's verdensberømte Roman „i promessi sposi“. Statuen, der med Soffelen er omtrent 50 Alen høj, gjør ikke noget behageligt Indtryk; den er altfor storflaaet og maa ialtsald helst ikke betragtes paa nært Hold. Familien Borromeo existerer, som bekjendt, endnu; foruden nogle af de saakaldte borromeiske Der i Lago Maggiore ejer den et smukt Slot, der ligger paa en Højde ikke langt fra Arona. — Byen var i festlig Dragt den første Juledag: Gaderne vare smukt fejede, enkelte Steder bestrøede med Grønt, og i alle Gader saaes søndagsklædte Grupper. Mange strømmede til Kirke, endnu flere til Beværtningsstederne, hvor store, skrevne Plakater, der vare flaaede op ved Indgangen, ønskede alle Gjæster en glædelig Juul.

Fra Arona til Mailand.

Omtrent ved Middagstide afgik der et Tog fra Arona til Mailand, og til dette skaffede jeg mig Billet efter først at have foretaget nogle Regneøvelser med en af Billetkontrollereerne, der lod til at følge en noget ejendommelig Subtractionsmethode, som dog ikke er ualmindelig i Italien. Den Egn, som Toget farer igjennem, er ingenlunde af de interessanteste, — det vil sige hvad Naturskønheder angaaer; thi de sande Sletter, der kun ere sparsomt bevogede med for det Meste smaa Træer, blive snart trættende for Øjet; hos Historikeren maae de imidlertid vække mange Minder, saavel fra Oldtiden som fra Middelalder og Nutid; thi blodige Slag ere blevne udkæmpede paa dette flade Land, der synes at være bleven valgt med en vis Forhærlighed af alle Tibers Feltherrer. Her var det saaledes, at Hannibal 218 f. Chr. bibragte P. Corn. Scipio et Nederlag, at Frederik Barbarossa 1175 blev slagen af Milaneserne; og her var det endelig, at i den nyeste Tid Feltmarechal Hess slog Piemonteerne (Novara 1849), og at Østerrigerne i 1859 kæmpede en af deres sidste Kampe for Besiddelsen af Lombardiet.

I Mailand.

Domkirken. — Galleria Vittorio Emanuele. — Theatrene. —
En Forestilling i „La Scala“.

Tidligt paa Eftermiddagen kom Toget til Mailand; der hersefede en fuldkommen Orden paa Byens smukke Bane-
gaard, der var Bogne tilstede i tilstrækkelig Mængde, og en
af dem bragte mig gjennem Porta Nuova og ad Corso
Vittorio Emanuele til „Hotel de la ville“, der ejes og
bestyres af en Genfer. Den nysnævnte Gade er, ligesom
de fleste andre Gader i Mailand, belagt med en dobbelt
Række brede Fliser, der tjene som en Slags Sporvej for
Bognene.

Naturligviis gjaldt det første Besøg den vidunderlige
Domkirke, der af Milaneseerne, vistnok med Rette, kaldes Ver-
dens ottende Underværk. Det er meget vanskeligt, selv
gjennem de nøjagtigste og bedste Beskrivelser, at danne sig
en blot nogenlunde tydelig Forestilling om denne Kirke;
man maa have seet den. Til det imponerende Ydre —
der forresten ikke ret kan gjøre sig gjældende, da Omgivel-
serne slutte altfor tæt til — svarer det højtidelige Indre;
men saavel dettes gigantiske Søjler og driftige Hvalvinger

som hiints mangfoldige Taarne og Kniplingsarbejde i Marmor ere beskrevne saa ofte, at noget nyt Forsøg paa en Beskrivelse her vilde være paa urette Plads; som allerebe sagt, vilde det desuden kun være et utafnemmeligt Arbejde, — thi den, der ikke personligt har seet Mailands Cathedral, vilde ved Enden af Beskrivelsen ikke være stort klogere end før, og den, der har seet den, vilde uden Tvivl finde Beskrivelsen ufuldstændig.

Imellem Cathedralpladsen og Torvet, foran Theatret „La Scala“ er der i de allerfjæreste Aar fuldendt en Passage, som virkelig er storartet i sin Slags, og som staaer langt over alle lignende i Paris eller i nogle af de andre store Byer i Frankrig. Den kaldes „Galleria Vittorio Emanuele“, er omtrent 25 Alen bred, 300 Alen lang, og har vel en Højde af 30 Alen fra Gulvet at regne indtil det Øverste af det hvælvede Glasstag; midtvejs udvider Galleriet sig til en Runddeel, hvorfra et Par kortere Sidearme gaae ud. Paa dette Sted viser Gulvet Italiens og Mailands Baabenstjølde lagte i smul Mosaik, og Taget danner en mægtig Kuppel, der, saasnart Mørket falder paa, oplyses ved Hundreder af smaa Gasblus, der ere anbragte i en Cirkel, og som tændes ved Hjælp af et lille Locomotiv, der paa Skinner hurtigt farer Kredsen rundt. Galleriet er nu Milanesernes Yndlingspromenade: naar om Aftenen alle Passagens trearmede Gasandel avre tændes og udbrede et behageligt Lys gennem de matslebne Kupler, og naar alle de glimrende Boutikker og Caføer straae i et Lyshav, naar endeligt et godt Orchester lader sig høre, saa er der en sand Trængsel i alle Galleriets Gange: man seer da Mailands smukke Kvinder i

deres halvt spanske Costume, alle Garnisonens Officerer i Paradebragt, med klirrende Sabel og klingende Sporer, og den hele hæderlige Borgerstand, medens de, der ere mere magelige af sig, slaae sig ned i eller udenfor Caféerne og gjøre sig til Gode med den berømte mailandske Chocolate eller med en „Sorbetto“; der er et Liv som paa „Boulevard des Italiens“, men langt mere tiltalende; man kunde næsten fristes til at sige: „Tog jeg ikke til Mailand for Domkirken's Skyld — ja, saa tog jeg dertil for at see Galleriet.“

Store, brogede Plakater havde annonceret samtlige Theatres første Forestilling i Saisonen til anden Juledag Kl. 8 om Aftenen; der blev paa disse Plakater gjort nøjagtig Rede for hvilke Kunstnere og Kunstnerinder, der vilde optræde i den kommende Saison, hvilke nyere og ældre Operaer, der kunde ventes opførte osv. osv. Det tager sig lidt underligt ud, at see de „Kgl. Theatre“ overalt i Italien gjøre Reclame efter en storartet Maalestok; men man maa da erindre, at Staten aldeles ikke har Noget at stifte med disse Anstalter; de dannes og bestyres af en Samling Pengemand, der imidlertid kun sjældent gjøre glimrende Forretninger. Theaterbøveset i Italien lader ogsaa meget tilbage at ønske; Operaen, som man skalde vente at finde god par excellence, staaer maaskee mindst højt, og det af den simple Grund, at de bedste Kræfter søge til fremmede Lande, hvor man vurderer dem højere end i Fædrelandet. Comedien dyrkes derimod ikke uden Held, og selv paa Theatre af anden og tredje Rang kan man

undertiden see fortræffelige Udførelser, navnlig af Goldonis Bærker.

For den Fremmede, der kun opholder sig en enkelt Aften i Mailand, er det ikke vanskeligt at træffe et Balg mellem Byens fem eller sex Theatre; „La Scala“ vil altid komme til at bære Prisen. Tidligt om Morgenens, anden Juledag, skaffede jeg mig derfor en Billet til det verdensberømte Theaters Forestilling og havde da den øvrige Deel af Dagen til fri Raadighed; en Deel af den anvendtes til en Promenade paa Domkirkeens Tag, hvorfra man, paa en passende Maade, kan tage Afsted med Alpernes sneklædte Toppe, en anden Deel til et Besøg ved Napoleons Triumphbue og Amphitheater, der skal kunne rumme henved 30,000 Menneſter; endnu var der et Par Timer tilbage, som jeg benyttede til en Vandring i Mailands Pinakotek, hvor, blandt adskillige andre, ſjonne Malerier, navnlig Raphaels Sposalizio sætter Alverdens Kjendere i Extase.

Om Aftenen, noget før Kloften 8, indfandt jeg mig ved „La Scala“; den ene Vogn efter den anden førte op for Indgangen, hvor Theatrets Schwejger stod og paraderede med sin Hellebard, medens Tjenere i Livrée anviste dem Vej, der ikke kjendte den. Den rummelige Forjæl var glimrende oplyst og belagt med tykke Tæpper; og fra den førte flere Døre ind til Saloner, der vare indrommede Damernes Toilette og Garderobe. Den yndigste lille „Fioraja“ havde taget Plads ved Hovedindgangen til selve Tilſtuerpladsen; til højre og venstre uddeelte hun af

sin Rigdom paa Blomster, Smil og Blikke; hun lod til at være meget fortrolig med de fleste unge Herrer.

Selve Skuespilsalen straalede i al sin Pragt, og der var ret Lejlighed til at beundre de smukke Milanese-rinder, til at see deres personlige Ynde i det stjønneste Lys: det sorte, frit nedhængende Haar, indflettet med Blomster og Juveler, det intelligente Ansigt, de smukke Skuldre, de brændende Øjne og blussende Kinder, som den fine Haand tilviste de Kjølighed med den kniplingsbesatte „Bentaglio“. Alt aandede Friskhed og Liv i dette store Theater, hvor snart hver eneste Plads, fra første til sidste Række, fra første til fjerde Stage, blev besat.

Saisonen aabnedes med Operaen „Don Carlos“. Om dens Udførelse og om det store Orkestrets Præstationer skal jeg ikke sige et eneste Ord; thi i dette Tilfælde syntes Forestillingen mig for Intet at regne, i Sammenligning med selve Theatret og de stjønne Tilskuere. Mellem to af Acterne var der indlagt en let og lustig Dands, hvori omtrent et halvt Hundrede unge Piger figurerede, alle smukke, alle livlige: det saae ud, som om de dansede kun for Fornøjelsens Skyld.

I Florents.

Vinteren. — Theatrene. — Carnevalet. — Soireer. — Udlændinges Mangel paa Kjendskab til Danmark. — L'academia delle belle arti.

Der var næppe gaaet en Uge hen af det nye Aar, førend Vejret, der hidtil havde været saa behageligt som muligt, pludseligt slog om. Kulden indfandt sig som ubuden Gæst, skarp og bidende, fordi man var saa slet beredt paa dens Modtagelse.

Vinteren havde i Mands Minde ikke været strengere; Thermometret sank ned indtil otte Grader under Frysepunktet, og endog hist og her, ved Bredden, begyndte Arnoen at lægge til, saa at man fra Lung' Arnoen kunde have det sjeldne Syn af Børn, der morede sig med at glide paa Ijen.

„Cascinerne“, der for Florentinerne er det Samme som „Bois de Boulogne“ for Pariserne, stode nu næsten ganste tomme: der var ikke mere den uendelige Kjøren og Riden af den elegante Verden, der var ingen Musik mere, og de stedsegrønne Træer stode og frøs i deres Sommerdragt.

Museerne vare kun lidet besøgte; thi der var uhyggeligt og koldt i de store Sale; der var ikke stort Andre at see end Bogterne, som stoffede sig tæt sammen om Barmebækkenerne, og de fattige Kunstnere, der leve af at copiere Galleriernes Mesterværker, og som, idet de foretrak at fryse fremfor at sulste, arbejdede paa deres Copier, saa længe som de valne Hænder tillode dem at holde Penslen.

Den fattige Befolkning led stor Nød i de Dage; de stakkels Menneſter gik og krob sammen i deres tynde, luvslidte Klæder, og bleve saa inderligt glæde, naar de bleve satte i Stand til at kjøbe sig en lille Leerkruffe med Gløder, hvorved de kunde staffe sig en stakket Varme. Capucinermunkenene slog Hætten op over Hovedet, snørede deres grove Klæder fastere om sig og skyndte sig afsted gjennem Gaderne, saa hurtigt som deres nøgne Fødder vilde bære dem.

Om Aftenen blev der paa mange Steder tændt store Baal i Gaderne, og øjeblikkeligt samlede der sig Skarer af Fattige om dem. Der var en Beden og Skjælden, en Trykken og Trængen, en Puffen og Støden for at komme nærmest til Ilden; men de, der vare komne først, vilde ogsaa blive til det Sidste; først naar den sidste Gnist sluktes, gik de deres Vej.

Bag det store „Palazzo Strozzi“ findes der nogle Smaaghyder, hvor lurvede Boder i lange Rækker ligge Side om Side. Her var der i de kolde Aftener et broget Liv, navnlig om de talrige Gadeljøkkener, der gjorde gode Foretninger; de meest ubegribelige Spiser bleve tilberedte der; men det var ikke Alle, som havde Raad til at kjøbe deraf; fattige Koner med forfulne Børn paa Armen eller hæn-

gende ved de lasede Skjorter, bestilte Kastanjejus- eller Blodkager, som Koffen da strax begyndte at lave til, medens de fattige i høje Toner klagede over, at han havde taget for knapt Maal. Saasnart Kagen havde forladt Panden, blev den slugt med Begjærlighed; de Stakler, som ikke engang kunde kjøbe sig denne tarvelige Spise, saae til med endnu graadigere Blikke, indtil den travle Kof, bandende og svingende sin Slov, jog dem bort, forat de ikke skulde tage Pladsen op for dem, der havde et Par Skilling i Lommen.

Der var Stof nok for mangen Maler blandt disse forfrosne og forfultne Ansigter, som oplystes af de røde Flammer fra Ildstedet.

Theatrene i Florents — og der er mange af dem — vare imidlertid i fuld Virksomhed. Paa det smukke „Teatro della Pergola“, der ikke er meget mindre end Mailands „La Scala“, gik hver Aften Rossinis „Cenerèntola“ (Askepot) for fuldt Huus; der var unge, smukke, klangfulde Stemmer, der maaskee om nogle Aar, naar de have naaet en større Uddannelse, skulde blive verdensberømte. Som det i Almindelighed er Skik i Italien, naar der opføres større Operaer, var der ogsaa her mellem to af Aeterne indlagt en lang, ganske meningsløs Ballet; „La Fiamma d'amore“ var dens straalende Navn; en Mængde unge Piger, klædte eller afklædte efter nyeste Pariser Balletmode, figurerede heri. Florentinerne vare inderligt tilfredse baade med Indhold og Udførelse.

Paa en anden Stueplads, „Teatro Niccolini“, opførtes Goldonis bedste Comedier, og paa Scenen i det lille, elegante og hyggelige „Teatro della Loggia“,

spillede et tilrejsende fransk Selskab ganske fortræffeligt flere Smaaopjecer, — navnlig blev Mussets „Un Caprice“ af Hovedpersonerne udført aldeles mesterligt.

Det vil maaskee være de Fleste bekendt, at man ved Theaterbesøg i Italien maa kjøbe sig en Entrébillet foruden Billetten til den Plads, man specielt har udseet sig. Man har herved den Fordeel selv Aftenen at kunne vælge sin Plads med Skjonsomhed. Hvad der ogsaa er ganske almindeligt i Italien er, at aflægge Visiter i Loger, hvor man seer Bekjendte; den ene Act seer man fra denne, den anden fra hiin Plads; det kan have sin store Behagelighed, men det følger af sig selv, at man herved kun meget vanskeligt kan have al sin Opmærksomhed henvendt paa Scenen.

I ingen italiensk By græsere Blomsterpigerne i højere Grad end i Florents; i Theatrene, paa Gaderne, i Caféerne sværme de omkring, intetsteds er man fri for dem og deres Bouquetter; om de end ere fuldenbte Skjoneheder, i Sammenligning med de italienske Heze, der ogsaa kalde sig „Fioraje“, ere de dog, som oftest, kun lidet forfornisne at see til. I de store Caféer hore de paa en Maade med til „Mobilierne“: de slyve og fare omkring uden Ophør, snart udenfor, snart indensfor, hvor de lægge en af deres Smaabouquetter paa Bordet foran hver ny ankommen Gæst. —

Carnevalstiden nærmede sig med stærke Skridt, og Forberedelserne dertil gik rask fra Haanden. I de tidligere Aar havde der fra Florentinernes Side kun været ringe Tilslutning til Carnevalskjystighederne; men siden Flo-

rents blev Hovedstaden i Kongeriget Italien, søgte man at fremkalde en Forandring heri: der bannede sig Comiteer for at arrangere og organisere Lejerne, et vidtloftigt Program blev ombaarret i Gaderne, Præmier bleve udsatte for de bedste Mæster o. s. v. Man havde saaledes Haab om, at der vilde finde en mere almindelig Deltagelse Sted.

Den første Carnevalsdag var Bejret imidlertid saa raat og koldt, at næsten Ingen viste sig paa Corsoen, og af Blomster saae man ikke stort andre end de Roser, som Kulden kaldte tillive paa Damernes Kinder. De følgende Dage bebreedes Bejret til stor Glæde for Alle, og Carnevalet kunde nu i det Hele taget kaldes vellykket. Corsoen strakte sig fra Piazza di San Marco gennem via Nicasoli, via Ceretani, via Tornabuoni og langsmed Arnoen indtil Cascinerne. Den hele Vej var belagt med Gruus, og for hvert to eller tre hundrede Alen var der opstillet et Musikkorps, som med en beundringsværdig Udholdenhed forlystede baade Kjørende og Gaaende, baade active og passive Deeltagere i Carnevalet. Alle Vinduer langs Corsoen vare tæt besatte med Tilskuere, og paa Fortougene havde en compact Masse, meest Almuefolk, taget Plads: med naiv Beundring gabede de paa de fornemme Herskabers elegante Bogne, forspændte med Fire, med Forridere i broget Jockeydragt og med to, tre pudderede Haibuffer bag paa Bognen.

I uafbrudt Række fulgte Bogn paa Bogn; undertiden maatte der gjøres en Standsning: det var, naar et Kjoretøj havde optaget Kampen med „Besætningen“ i et eller andet Vindue. Først hilse Kamperne høfligt paa hinanden, og saa begynder Slaget: Blomsterbouquetter og „Confetti“

fare susende gjennem Luften og knalde mod Vogne og Binduer, Gaminerne slaaes inde mellem Hjulene om Sufferprojectilerne, og Hestene danser i Tojjet; de vide ikke, om det er Alvor eller Spøg, — saa varmt gaaer det til.

Det er en Fornøjelse paa den Maade at tage Deel i Carnevalet.

Forst seent ud paa Aftenen, da Mørket begyndte at falde paa, døde Kampen hen, for næste Carnevalsdag at optages med nye Kræfter.

Imellem Colonnaberne ved „Galleria degli Uffizi“ og paa „Piazza della Signoria“ var der i Carnevalsdagene en uhyre Trængsel, thi ikke mindre end fem store Musikcorps forlystede her Publikum; undertiden forenede de sig til eet eneste Orkester paa henved 150 Mand og spillede i det Hele ganske upaatlageligt.

Om Dagen saae man kun enkelte Maffer; men om Aftenerne, naar der i de vigtigste Theatre afholdtes Maffeballer, vrimlede det med morsomme og elegante Dragter; Pergolaen udmærkede sig fremfor de andre ved sit Publicum og ved sin pragtfulde Belysning.

3 velgjørende Djemed afholdtes der ved denne Tid nogle Soirées, der vare stærkt besøgte; de unge Florentinerinder havde givet talrigt Mode, men de udmærkede sig dog ikke ved deres Skjønhed; kun nogle enkelte straaledes som Stjerner, og blandt disse atter den nysafdøde Sangerinde Griffi's to Døttre: ved deres antike Skjønhed og ved den udsøgte Elegance i deres Toiletter, der ikke højede sig for Modens taabelige Fordringer, drog de Alles Opmærksomhed paa sig.

En af disse Soirées afholdtes en Lørdag Aften; en stor Deel unge Engländerinder, ledsagede af deres Mødre, deeltogede deri. De svingede sig just i en munter Dands, da Kloffen slog tolv Slag. Som om de vare blevne satte i Bevægelse ved en fælleds Fjer, rejste de værdige Matroner sig pludseligt fra deres Pladser, strede hen mod deres Døtre, og med de Ord: „Mit Barn, Kloffen er Tolv!“ drog hver sin Datter ud af Dandsen . . . Kloffen var Tolv, det var altfaa Søndag; nu stulde man være gudsfrygtig paa Commando!

Ogsaa i private Kredse fejredes Carnevalet; blandt Andre havde jeg i Florents gjort Bekjendtskab med Digteren Dall' Ongaro, exileret Romer, og med hans elskværdige Familie. Hver Søndagaften samledes der her en Kreds af Kunstnere og Bidskabsmænd, hvoriblandt en kvindelig Læge; der musiceredes i Almindelighed en Times Tid, der samtalede om Kunst og Literatur, og man flittede ad tidligt paa Aftenen. Efter en almindelig Sædvane i Italien offerer man derimod ingen Tid paa Bordets Glæder.

I denne Kreds som i saa mange andre, baade der og andetsteds, har jeg gjort den sørgelige Erfaring, at Danmark er saa hyderst lidt bekjendt i Udlandet, selv blandt dem, der kunne henregne sig til Samfundets meest dannede Klasser. En Tid lang holdt jeg Bog over alle de dumme Spørgsmaal, som ved hver givne Lejlighed bleve rettede til mig angaaende Danmark, — men det blev snart for vidtloftigt; jeg skal kun nævne et Par af disse Spørgsmaal: om Navnet paa vor „Kejser“, om vort Sprog var „Russisk eller Tydsk“; om Danmark nu hørte til Østerrig o. s. v.

ikke at tale om, at Svenske og Danske Syd for Alperne ere aldeles eensbetydende Begreber; Jonköpings „säkerhets-tändsstickor“ ere meget godt kjendte, men hvad Sverrig og Svenskerne forøvrigt angaaer, — . . . H. C. Andersen og Niels Gade kendes af ethvert dannet Menneske; deres Portraiter og Bærter kan man vente at træffe overalt, — men hvem veed, at de ere Danske?

Der kunde udrettes ikke saa lidt, om enhver Dansk, der kom over Landets Grændser, vilde anvende lidt Umage paa i sin Omgang med Udlændinge at klare de mange forvirrede Begreber, der eksistere om vort Land.

Den ovennævnte, talentfulde Digter Dall' Ongaro indbød mig engang til en større Soirée med de Ord: „De kommer til at træffe Landsmænd.“ Jeg troede med temmelig Sikkerhed at vide, at der aldeles ingen andre Danske opholdt sig i Florents paa den Tid, og jeg var lidt nysgjerrig efter at faae Oplysningen paa Gaaden; min Forundring var ikke ganske ringe, da mine formeentlige Landsmænd viste sig at være — en østerrigsk Familie Schwarzenberg! — —

De mageløse Kunststatte, som Florents slutter i sin Favn, ere kjendte af de Fleste; thi hvorofte ere ikke „Pala-zzo Pitti's“ og „Gli Uffizi's“ Rigdomme blevne bestrebne; hvor mange Gange have ikke begejstrede Kunstkjendere udtalt deres Beundring af disse Samlinger ligesom af Statuerne paa „Piazza della Signoria“ og i „Loggia dei Lanzi?“

Det ligger ikke indenfor disse Smaaablades bestedne Op-gave at føje en ny, beundrende Dmtale til de mange, der

allerede findes. Efter altsaa kun at have nævnet de Steder, hvor saa mange af Kunstens ypperste Frembringelser ere stillede til Skue, og efter blot i Forbigaaende at have betragtet den colossale, endnu ufuldendte Domkirke med sit ejendommelige Klokketaarn, tillader Tiden kun nogle Djebliffes Ophold i Mediceernes Capel i San Lorenzo, kun et flygtigt Blik paa de berømte Florentineres Statuer i Nisjerne ved Galeria degli Uffizi og kun et kort Besøg ved deres Mausoleer i „Santa Croce“, ligesom heller ikke Dantes nyrejste Statue paa Pladsen udenfor denne Kirke tør standse vor Gang.

Jeg skal dog søge at finde Plads til to smaa, henledende Notitser, der gjælde et Par Steder, som nok fortjene nogen Opmærksomhed, men som for det Meste blive upaaagtede af den Fremmede, fordi saa meget Andet lægger Beslag paa hans Tid.

Det ene af disse Steder er Florents Universitet; i det Ydre er det aldeles Intet, der tiltaler, men dets Læresale ere et Besøg værd for den Smag, hvormed de ere decorerede og prydede med Gipsaffobninger efter Aarhundrebernes Mesterværker. Under et længere Ophold i Florents og for dem, der have Kjendskab til det italienske Sprog, vil det ogsaa kunne være af en vis Interesse, at høre f. Ex. en Fortolkning, af divina comedia fra den Lærestol, hvor der nu i fem Aarhundreder aarlig holdes Forelæsninger over dette udtømmelige Thema*). Natur-

*) Boccacio blev i Aaret 1373 ansat i Florents som officiel Fortæller af Dante.

ligviis benyttes disse Foredrag til politiske Demonstrationer: en Sætning som f. Ex.

... è giunta la spada col pastorale*)
er ogsaa altsfor indbydende til ikke at anvendes ved passende Lejlighed.

Det andet Sted, hvorpaa jeg vilde henlede Opmærksomheden, er „l'Academia delle belle arti“, hvor der findes en Udstilling, deels af udmærkede Mosaikarbejder — der er Borde til en Priis af ca. 200,000 Frs. —, deels for Billedhugger- og Malerkunst. Det kan maaskee være en berettiget Tvivl underkastet, om alle de fremstillede Kunstgjenstande egentlig fortjene dette Navn, men der er ialfsld nogle, som med Rette vække almindelig Beundring; blandt disse er der et stort Malerie, Figureerne i Legemsstørrelse, som strax tildrager sig den Indræbendes Opmærksomhed: det er „Hertugen af Athens Abdication“; de, der besøgte Verdensudstillingen i Paris 1867, ville erindre dette Arbejde, som af alle de udstillede Malerier blev anseet for det bedste og hædret med den største Præmie. Kunstnerens Navn er Stefano Ussi; det Emne, han saa grihende har behandlet, vil være Mange bekendt fra Bulwers *Gola di Rienzi*.

Om dette Mesterværk fortælles følgende lille Historie, der virkelig skal have tilbraget sig. Engang under Udstillingen i Paris kom Kejser Napoleon gaaende ind i den italienske Afdeling, med Kejserinde Eugenie ved sin ene

*) Purgatorio XVI, 109. . . . „Sværdet er forenet med Hyrdestaven.“

I Neapel.

Modtagelseshøjtideligheder. — En Promenade. — Politiet i Neapel. — Villa nazionale. — Santa Lucia. — Folkesproget. — Paaste. — Vefstatning. — Et Par Fester. — Paa danst Grund i Neapel. — Prøver paa neapolitanf Folkepoefie.

Rejsende, der faavel før flere Aar tilbage fom i den senere Tid havde opholdt fig i Neapel, havde fortalt mig, at Alt nu var ganffe anderledes end før, Neapel var næften ikke til at kjende igjen o. f. fr. Jeg havde derfor begyndt at tænke mig „il bello Napoli“ fom en dog nogenlunde ordnet By, heelt forffjellig fra den intereffante Lazzaronftab fra forrige Dage, dengang Camorraen sad paa Thronen.

Min Glæde var derfor ikke ringe, da jeg ftroz ved min Ankomst til Neapels Banegaard fik at fee, at det dog ikke var fuldt faa galt — eller fuldt faa godt — fom jeg havde foreftillet mig; thi Uordenen og Brovlet var ganffe magesøft, og ganffe uvillaarligt faldt Tanken paa, hvorledes det da maatte have været i hine længftforfvundne Tider.

Det vrimlede af ufjelt flædte Lazzaroner; nogle af

dem havde et Messingskilt paa Huen, — det var Erkelazaronerne, kan jeg tænke; hver tog sit Stykke af min Bagage: to eller tre toge sig hjærtligt af Kofferten, en satte sig i Besiddelse af Hataffen, en anden stulte mig af med min Riffert, og en tredie endelig, der ikke kunde faae fat i Andet, fastede sig over min Baebecker, der vel stak ham i Djnene med sit røde Bind.

En Tid lang morede jeg mig over alle disse travle Bøfener, men tog da det Parti, der i saa Tilfælde vistnok er det fornuestigste; jeg henvendte mig til en Lastdrager, der hidtil havde holdt sig lidt tilbage, og gav ham Ordre til at samle alle mine spredte Sager og at bære dem ud i en Vogn; „Fachino'en“ var slink: i et Øjeblik havde han befriet sine Kammerater fra deres trykkende Byrder, og med Stam for Tak bar han dem udenfor. Under Lazzaronernes truende Jagter og Ukvemsord hjorte Droschen afsted til „Strada Sta. Teresa a Chiaja“, hvor en Familie af mit Bekjendtskab havde et Børelse ventende paa mig.

I saa strygende Fart, som den strobelige Vogn og den udpisfede Hest vilde tillade det, gik det gennem Neapels maanebelyste Gader over Quaierne, hvorfra jeg for første Gang, efter et Mars Forløb, saae det salte Hav. Hvor det var velgjørende at fylde Lungerne med den friske Soluft, som Aftenbrisen bar ind over Land!

Undervejs søgte Kudsten flere Gange at gjøre mig begribelig, at det var en dyr, meget dyr Fornøjelse at kjøre i Drosche i Neapel; han kunde mærke, at jeg var Fremmed — sagde han — og det var derfor, at han strax vilde sige mig det, for at jeg ikke siden skulde blive forundret . . . o. s. v.

Side, Prinds Vilhelm af Dranien ved sin anden. De standsede uvillkaarligt foran dette Billede, og Kejsrerinden udbrod: „Hvor det er pragtligt!“ Kejsreren henvendte sig nu til sin Gjæst og spurgte ham: „Kjender De denne Mand's Historie?“ — „Kun overfladisk, Sire!“ — „Da skal jeg fortælle Dem den,“ fortsatte Kejsreren; „han bragte Striden i det Indre til at ophøre, han slog Florent's Fjender og kuede navnlig Arvefjenden Pisa . . . og nu bliver han tvungen til at underskrive sin Thronafsigelse; see, derhenne tilvenstre afvæbner man hans Son for strax efter at dræbe ham! Ingen, Ingen af alle disse Glendige huster, hvad han har gjort for sit Land.“ — Kejsrerinden spurgte derpaa: „Hvem er den afstuelige Skikkelse, der staaer nærmest ved Hertugens Stol?“ — „Jeg tænker, at det er en af hans Ministre“, svarede Kejsreren med sit bittreste Smil og saae sig omkring tilhøje og tilvenstre . . . og derefter fortsatte man sin Vej.

Jeg svarede ham ikke, men smilede kun ad hans pudfige Forsøg, og han troede vist den hellige Grav vel forvaret.

Kjøretouren varede vist en halv Time, og gjentagne Gange sloj Tanken tilbage til Introductions-scenen paa Banegaarden. En Anecdote, jeg nylig havde læst, kom mig derved i Sinde: En Rejsende var ad Sovejen kommen til Neapel; ved Landgangstrappen laae nogle Lazzaroner og dreve, og vor Rejsende henvendte sig da til en af dem med Anmodning om at bære en Koffert hen til det nærmeste Hotel; Karlen gloede paa ham, men svarede ikke. Da Opfordringen blev gjentaget, svarede Lazzaronen yderst laconist: „Ho già mangiato!“ det vil sige saa meget som: „Jeg har allerede spiißt, jeg behøver ikke mere for idag; Pokker skulde da afbryde sit „dolce far niente“! — Fachinerne paa Banegaarden maatte aabenbart ikke have spiißt.

Hvornaar har vel en Neapolitaner været tilfreds med at faae sine ærligt og redeligt fortjente Penge udbetalte? Man faaer altid et eller andet Snyderi i Tilgift ved Regningens Opgjørelse, og lykkes det ikke paa den ene Maneer, er der strax to, tre andre Façoner, hvorpaa Sagen kan lade sig arrangere paa en tilfredsstillende Maade: der forlanges f. Ex. en Drikkepenge, først under et Navn — i Almindelighed „buona mancia“ —, saa beder man om det Samme under et andet Navn, f. Ex. „bottiglia“ og mærker vedkommende Optrækker, at han har at gjøre med En, der lader sig imponere, saa præsenterer han, det ene efter det andet, alle de smukke Navne, hvormed det

neapolitanſke Jargon betegner Drifkepenge — og der er en umaadelig Rigdom i ſaa Henſeende.

Den Kudsft, der havde fjørt for mig, vilde ſtrag give mig en Prøve paa neapolitanſt Veltalenhed; da jeg ſkulde til at betale og gav lidt mere, end der taxtmæsſigt kunde tilkomme ham, ſaae han forſt paa Pengene, ſaa paa mig, ſom for at ſpørge, om jeg var rigtig klog, ſiden jeg ikke gav mere; men, da dette ikke hjalp, bandede han ſig ind i de allerhebeſte Steder paa, at han mindſt ſkulde have fem Francs, men at han — „ſiden det var mig“ — vilde være fornøjet med fire Francs; det var kun ved at tale med ham om den nære Politiftation, at det lyffedes at bringe ham til Fornuft.

„At ſee Neapel og derpaa at døe“ er et gammelt Ord, men det forekommer mig, at man med ſtørre Grund kan ſige: „at ſee Neapel og derpaa at leve“; thi Enhver maa føle ſig leve op paany under „il cielo sereno di Napoli“. Hvad kan i ſit Slags ſtilles ved Siden af en Promenade langs Middelhavets Kſter, under „Villa nazionale's“ grønne Træer, naar i den tidlige Morgenſtund hele den prægtige Golf viſer ſig i al ſin Skjønhed, kun dækket af det ſineſte Laageſlor, med Capri's ſtejle Klipper i Baggrunden, med Tangen ved Sorrento tilvøntre, med Pozzuoli tilhøjre. Der herſter den meeſt velgjørende Ro over det Hele; man horer kun Volgernes ſagte Skulpen eller Fiſkerens dæmpede Sang, medens han bøder ſit Net:

O, bello Napoli! paese adorato,
 che fa sorridere il creato,
 che va gridando con simpatia —
 Santa Lucia! Santa Lucia!

Hvilken Forsjæl mellem denne Stilhed og den Larmen og Støjen, som sanderriber Dret, saasnart man naaer ind i Byen med dens ejendommelige Liv; man maa gaae udenfor Europa forat træffe paa nogen Stad, der, hvad Svineri og Uorden angaaer, kan maale sig med Neapel. Ved hvert Skridt er man udsat for at væltes overende af de fremstormende Gedestofke, som ikke kjende til Fortougsdret, — maastee fordi der ikke findes Fortouge i Neapel: brægende og stangende styrte de afsted og standse kun, naar en eller anden af de mangfoldige Kjøkkenmøddinger viser sig for dem med sit fristende Indhold; her staaer en Ko og spærrer Pæsfagen, medens den bliver malket; der kommer et Hsel travende med ludende Hoved og vallende under den store, svartbelæssede Pæsfæddel, der gjør Forbring paa mindst tre Aens fri Vej. Den fortsnudsede Driver gaar bag efter Hslet, som han i Almindelighed holder ved Halen, medens han med svære Slag, snart over Krydset, snart over Benene, snart paa Hovedet, søger at paastynde dets Gang. Det stakkels Langøre er fra den tidlige Alder saa vant til at faae „sjelden Føde, Brygl besfleer“, at det ikke derfor gaar en Smule hurtigere, og finder det paa sin Vej et Raalblad, saa giver det sig strax i Lag med at fortære det; det bryder sig ikke det Mindste om, at dets Plageaand udstøder sine arrigste „Hai!“ eller at han lader sin Knippel

falde saa tungt, som han kan: naar Bladet er spiißt, gaaer man videre, men ikke før.

Det er forfærdeligt at see, hvor Dyrene blive mishandlede i Neapel; Heste, saa usle og forpiinte, at deres Anvendelse ojeblikkeligt vilde blive forbudt i ethvert civiliseret Samfund, maae i Neapel trække Læs, der vilde blive ansete for altfor svære til det dobbelte Antal kraftige Dyr. Neapolitanernes Raahed og Demoralisation lægger sig herved saa tydeligt for Dagen; at den simple Mand kan falde paa, at mishandle sit Dyr, kan til Noð forstaaes, men at de mere dannede Samfundsklasser aldrig stride ind imod dette Dyrplageri, er en Skændsel for Nationen.

Fra alle Sider lyder den bedøvende Raaben og Skrigen; det er, som om det var Livet om at gjøre at kunne brole højest, eller som om enhver neapolitanst Gadefælger havde en Kniv eller to i Halsen; hvor man saa gaaer, overhænges man af de tidligere omtalte Blomsterheje og af alle Slags Forhandlere, der i Almindelighed forlange det Tidobbelte af den Priis, hvormed de slutteligen lade sig nøje, og som søge at blive af med nogle af de falske Penge, de for en billig Priis kjøbe hos Fabrikanterne.

Naar man fra alt dette Virvar i de snevde og frumme Gader ud paa en aaben Plads, er man ikke synderligt bedre faren, thi under evindelig Rnaalden med Pidsken og i strngende Fart kommer der brusende en heel Legion Kjøretøjer, som ønske at kapre og som mangen Gang bogstaveligt indeslutte den Gaaende; saaat det kan have sin Vansteligheð at finde nogen Udvej.

Bognene spille iøvrigt en meget betydelig Rolle i

Neapel, da Byen er saa vidtstrakt og Kjørselen urimeligt billig; de benyttes af Enhver, der har et Par Skilling tilovers og en lang Vej for sig; de jage i tusende Fart forbi hinanden og styres med Lethed ved en særegen Mechanisme, en Jernbojle, som omslutter Hestens Snude og som ved det mindste Tryk bringer Dyret til øjeblikkeligt at lystre. Kun sjeldent hører man om Ulykker under denne rasende Fart, som Kubstene tillade sig, og som Politiet ikke standser.

Politiet i Neapel er talrigt, endog saa smukt uniformeret, men dermed er ogsaa Alt sagt; thi det holder sig iøvrigt ganske passivt; det seer med inderlig Fornøjelse paa, at et Par furieuse Kjørlinger udføgte deres Mellemværende midt paa Gaden; det kan aldrig falde nogen Gensb'arme ind at befrie en Fremmed fra en en næsviist forfølgende Digger, — Ikkeinterventionsprincippet synes at blive hævdet paa det Strengeste. Engang horte jeg en af disse Lovens Haandhavere ytre sig paa følgende Maade til en Dame, hvem man Øjeblikket før havde frafjaalet hendes Pengepung: „è sempre così; così kan tatti“ eller „det er saamæn Noget, der steer hver Dag.“

Den allerede nævnedes „Villa nazionale“ er en af de smukkeste og meest besøgte Promenader i selve Byen; nogle Gange om Ugen udføres der Musik af et militairt Musikcorps, og der samler sig da i Almindelighed en stor Mængde Tilhørere, medens de, der eje Equipager, i tætluttede Rækker jage op og ned ad den lange „Riviera de Chiaja“, der ved et Jerngitter er adskilt fra Villaen. Midtvejs i denne Promenade er der bygget en saakaldet

„Loggietta“ eller Terrasse ud i Havet, og her er godt at være, naar Bølgerne langsomt rulle ind mod Land, men naar Stormen pibster dem, stykke de hvert Øjeblik op over Loggietta'ens Muurværk. I den tidlige Morgenstund kan man fra denne Terrasse komme til at see de neapolitanste Fiskere drage deres Net iland, og er man Naturforsker, kan man faae Lejlighed til at berige sin Samling af Middelhavssdyr med mange interessante Exemplarer. Fiskerne kalde dem med et fælleds Navn „frutti del mare“, — det er baade smukt og betegnende. De fleste af disse Smaadyr ere spiselige og salbydes strax efter Fangsten saavel i Byens Gader som i Villaen. En vis Art Goplerer (Bandmand) afgive en særdeles delicat Spise, naar de først ere tilberedte paa Stegepanden; Neapolitaneren kalder det „qualche cosa squisita“, og man maa virkelig give ham Net.

Intetsteds sælges saa mange af alle disse Sager som ved det saakaldte „Santa Lucia“; der sidde alle de gamle Fiskere, som ikke mere kunne tage activ Deel i Fangsten, og sælge Mattens Udbytte, medens de ere i stadig Bestjæftigelse med at flette Bidiekurve eller at udbedre Garnene; de kvindelige Medlemmer af Familien foretage alle Slags huuslige Syssler paa Gaden: de rede og vadste de smudsige, halvnøgne Unger eller sætte sig i Kreds og spinde — paa gammeldags Viis med frithængende Teen — under Afhyngelsen af opbyggelige Viser.

Det har sin store Banstuelighed at forstaae det neapolitanste Folkesprog, der er saa hæsligt som tænkes kan, og som næsten ikke har nogen Lighed med det Italienske.

Enhver Neapolitaner forstaaer det og taler det; thi i Familierefsene er det et almindeligt Talesprog. Der har dannet sig en heel lille Poesie i dette Sprog, ofte til de nydeligste Melodier; lidt længere henne vil man finde nogle Exempler af denne Digteart; her skal kun gjengives det bekendte „il bacio“ paa Italiensf og oversat paa Neapolitanf:

Sulla labra se potessi
dolce un bacio ti darei,
tutte, tutte ti direi
le dolcezze dell'amor
Sempre assisa a te d'appresso
mille gaudii ti direi,
ed i palpiti udirei
che rispondono al mio cor.

Gemme e perle non desio
non son vaga d'altro affetto
un tuo sguardo è il mio diletto
un tuo bacio è il mio tesoro.
Vieni, ah! vien, più non tardare!
vien d'appresso, ah! vieni a me!
Nell'ebbrezza d'un amplesso
ch'io viva sol d'amor!

Si potesse no vasillo
a sto musso te darria,
bello mio te contarria
tutto chello che sta ccà

Assettata a tte vicino
 mille squase te farria
 e li zumbe sentarria
 che sti core stanno a ffà.

Gioje e perle non ne voglio
 a tte schitto voglio bene
 pe tte stongo tra tra le pene
 tu mme puoje conzolà.
 Viene, viene! non tricare!
 viene, azzèccate cchiù ecà!
 'ntra lo fuoco de n'abbraccio
 no vasillo m'aie da dà!

Naar Marionettheatrene i Carnevalstiden ere rejste langs „Strada del Molo“, blive de nyeste Viser stadig forebragne der. —

Enhver Neapolitaner, der paa nogen Maade kan, holder bestandigt aabent Huus; thi Gjæstfrihed og Hjertelighed udmærker den neapolitanste Befolkning. Hvad den Underholdning angaaer, der venter Gjæsterne, da indskrænker den sig til Bært og Bærtindes Elskværdighed og til lidt Musificeren af Familiens „maestro di musica“, der indtager en ejendommelig Stilling; han er Gjæst, men tjenende Gjæst; thi der bliver sagt til ham „spil Det eller Det“ og faa spiller Maestro'en.

I Paasketiden er det Skik i Neapel at sende hinanden alle Slags Gaver, navnlig levende Lam og Fjertræ, der undertiden gives i saadan Mængde, at det snarere bliver til Ulejlighed end til Behagelighed. Alverden spiser

Lam i Paastedagene; endvidere bages der en utrolig Masse „dolee“, Conditorsager, som ligeledes sendes omkring til Slægt og Venner. Nonnerne i et af Neapels Klostre have en Dypskrift paa en Art dolee, der er yderst delicat, og hvoraf de sende store Masser til Præsterne og til Klosterets Patroner.

Den Tid, som Neapolitaneren faaer tilovers fra lækkre Paastemaaltider, anvender han som god Christen til at gaae i en eller anden af de mange Kirker, der i de Dage næsten altid ere overfyldte. „En Italie le sermon est une comédie spirituelle“, siger Voltaire; hvor han har Ret! hvor det er affædeligt at see Præsten vride sig som en Orm paa Prædikestolen og med tørre Taarer græde over Verdens Sletthed; og hvor det er belærende at lægge Mærke til alle de Stævnemøder, som arrangeres, til alle de udfordrende og coquette Blikke, som veksles i den eneste saliggjørende Kirke! —

En af de meest lønnende Promenader, man kan foretage sig i Neapels nærmeste Omgivelser, gaaer i mange Snoninger op ad S. Gimo's Tufflippe; paa ethvert Punkt har man det meest storartede Skue over Neapel og over hele Bugten; forbi en Mængde Villæer og mellem store vildtvoksende Figencactus, hvis store Frugter sælges nede i Byen, stiger man bestandigt højere opad. Man kommer forbi Hospitalet „San Gesù“, der kan rumme henved et Tusind Patienter; det Indre er smudsigt og uordenligt, navnligt er der kun slet sørget for de talrige Studerendes Bekvemmelighed; det store Anatomitheater er saaledes baade daarligt oplyst og daarligt ventileret. Ikke

ret langt fra dette Hospital skal der nu bygges en Communalstolebygning. Man maa indromme den nuværende Regjering i Italien, at den, trods de mangfoldige Vansteligheder, gaaer raft fremad paa Omordningernes Vej, og at den arbejder stærkt paa at forbedre den saa forfærdeligt mangelfulde Folkeoplysning. Medens der saaledes i 1860 kun fandtes 3000 Børn i Neapel, som nøde Underviisning, er dette Tal dog nu steget til henimod det Dobbelte; men man maa huske paa, at Neapel er en By paa over en halv Million Menneſter.

Der vil endnu gaae mange Aar hen, og mange Skattepaalæg ville blive nødvendige for Italien i sin Heelhed kan komme til at træde ind i de civiliserede Landes Række; men den simple Befolkning kan ikke indsee Nødvendigheden heraf og krymper sig forfærdeligt under hvert nyt Paalæg. En Formalingssafgift („tassa sulla macinata“), der begyndte at opkræves den 1ste Januar 1869, fremkaldte endog alvorlige Uroligheder baade i Nord og Syd, skøndt Prisen for Brodet derved kun forhøjedes med en Brokdeel af en Centime pr. Pund. Adskillige Steder kom det til blodige Sammenstød mellem Landbefolkningen og de udsendte Troppeafdelinger, og endnu den Dag i Dag steer der stadigt Uordener i Anledning af denne Afgift; og en stor Mængde Møller maae holdes besatte med Militair, — de, som vægre sig ved at betale, holdes nemlig standsede af Dvirgheden, og de, der erklære sig villige til at betale, maae holdes besatte for at hindre Boldsomheder fra Landboernes Side.

Kongen af Italien foretog under disse Forhold en Rejse gjennem det vidtstrakte Land og opholdt sig ogsaa

en Lid lang i Neapel. Han udsendte Indbydelse til et stort Bal, som skulde afholdes i det prægtige Slot, der siden Bourbonernes Forjagelse havde henstaaet næsten ubenyttet. Gjennem den hjertelige Generalconsul Clausen havde jeg faaet en Indbydelse til denne Fest; den var stærkt besøgt, men ikke en eneste af den fordrevne Kongefamilies Tilhængere havde givet Møde, og Victor Emanuel — der, i Parenthes bemærket, ejer noget nær det hæsligste, kobberbrune Ansigt, man kan forestille sig — saae meget misfornøjet ud. Arrangementet i selve Balsalen og ved Buffeterne var paa ægte Italiensk ganske forfejlet.

Nogle Dage efter gav Byen Neapel en Fest til Ære for Kongen: der var ved denne Lejlighed en ubefrivelig Trængsel, ganske som i det tætteste Gadeoplob, en Mangel paa Omstigt og en Uorden til at forsvinde over; saavidt jeg har kunnet bringe i Erfaring, gif der imidlertid intet Mennekeliv tabt ved denne Lejlighed; derimod forvildede Gasler og Guldskeer fra Buffeterne sig til de meest ubegribelige Steder, og flere end Hundrede af de Indbudne kunde ikke opdage det mindste Spor af deres Overtøjer, som de havde afleveret i en Garderobe, der, henimod Festens Slutning, bogstaveligt blev taget med Storm. Faa Dage efter indgave de haardest Medtagne en Fordring paa Stadeserstatning — Gæster contra Værter . . . ganske ejendommeligt!

Den danske Fregat „Thkland“, kommende fra Grækenland, opholdt sig nogle Dage ved Neapel; et Par Dage før min Ankomst til Byen havde der ombord været arran-

geret en Fæst, der, efter alle Deeltagernes Udsagn, havde været særdeles vellykket; skjøndt en svensk Fregat eller Corvet ganske kort i Forvejen havde givet nogle luculliske Fester, var Tilfredsheden med den tatveligere danske Anretning derfor ikke mindre stor.

Med en amerikansk og græs Dame aflagde jeg et Besøg paa det smukke Skib Dagen før dets Afrejse. Det var første Gang, at de satte Foden paa et saa stort Krigsskib, og mange Gange siden have de med Glæde talt om den stolte Fregat og om dem af dens Officerer, de ved denne Lejlighed lærte at kjende. Skibets Musikcorps spillede under vort Besøg de forskjellige Nationalsange, og muntre Toner lode til os, medens en Liaarer pilsnart befordrede os iland.

(Et Par Prover paa neapolitansk Folkepoesi).

I.

Marianni sciasciona mia

damme no vase e dimme ca si.

Cumme chiane Mariannina

Ch'a a perdut' o nnamorato

E lu Re se la pigliato

Lu surdat' è ghiuto a fa

Marianni sciasciona si

Simpatia mia me faje mori.

T'aggio ditto tanta vote

Non fa ammure con surdate

Na partenza chiù de nata

Guè lassa e se ne vâ
 Mariannì, tu bella sì
 To dico e core me faje morì.

Tu addavere te credive
 Chillo a te voleva bene
 Marianni non era overo
 Lu faceva pe se spassà.
 Mariannì, sciasciona sì
 To dico e core me faje morì.

Chella povera Mariannina
 Ngeva puoste lo pensiero
 So partute i bersagliere
 Non te può chiù mmaretà
 Mariannì, bellella mia
 Simpatica mia me faje morì.

Mariannina sta malata
 Mpiette tene no dolore
 Ne chiammate o nsagnatore
 E facitela nsagnà.
 Mariannì, carella mia
 To dico e core me faje morì.

Chella sango niro niro
 Mma nchiaccato lo vacile
 Chellu sango tutto sfilo

La poteva fa morì.
 Marianni, sciasciona mia
 T'o dich' e core me faje morì.

I capill' i Mariannina
 So ligat' a fila d'oro
 Te arrnbbate chisto core
 Tu me l'aje da turnà.
 Marianni, carella si
 Sciasciona mia me faje morì.

E chill' uocchie i Mariannina
 A me pareno doje stelle
 Marianni si na rosella
 Si nu sciore p'addurà
 Marianni, tu bella si
 Sciasciona mia, dimme ca si.

II.

Il soldato ubbriaco.

Caporal di guardia
 Sergente d'ispezione,
 Se mancherò all' appello,
 Mettatemi in prigione.

Jo vado in carabozzo
 Consegnato in quartiere,
 Ma adesso la mia bella
 Voglio andare a vedere.

Attento cammerata
 All'erta sentinella
 Fagli un presentat'— arme
 Se passa la mia bella.

Scusate colonello
 Perdono mio capitano
 Jo faccio il mio dovere
 Quand'ho il fucile in mano.

Corpo d'una mitraglia!
 In rango col bicchiere...
 Guard'-a-voi compagni...
 Non mi fate cadere!..

Fissi! badate a voi
 Andiamo all' osteria...
 Ah, ah!.. un' altra bottiglia!..
 Evviva l'allegria!

III.

Lo pompiero.

T'aggio ditte tanta vote
 Lassa stare lu pompiero
 Ca po nn'aje dispiacere
 Si te lassa e se ne va.

Quanno jesse a la sortita
 Co la sciaboletta allato

Lu bonetto ammartenato
Non lo stà troppo a guardà.

Isso tene tre ffigliule
Pe ppontone nnamorate
Le mantene refriscate
Ca non se le ppo sposà.

Quanno sona la trompeta
Corre priesto a lu quartiere.
Guè tu manco pe pensiero
Non le staje cchiù a passà.

Ntra lu fumme e'ntra lu ffuoco
Ogne tante tu lo vide
Quanno manco te lo cride
Tu può vedola restà.

Lu pompiere va trovanono
De spassarese na mez'ora
Te 'ntrattene a ffa l'ammore
Po te 'nchianta e se ne va.

In 1800, the first...

was in the...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Fra Spanien.

ЛІЛІЦЕ КЪ

I Barcelona.

Spanske Kyst i Sigte. — I Barcelonas Havn. — En Procession. — En god Skif. — Spor til Familieliv.

En stærk Storm havde rafet den hele Nat; Middelhavets lunefulde Bølger havde flaaet over Damperen „Belayo“, den ene efter den anden, som for at see, hvad vi syntes om den Veg, vi, som faa Dage, eller rettere faa Nætter, i Forvejen havde staaet henrykte paa Dækket og seet de klare Stjerner^s Dands paa de samme Bølger, der dengang kun krusedes ved Skruens lydlose Omdrejen. Nu var der ikke Mange paa Dækket; ved Rattet stode to haandsfaste Matroser, ved Bougsprydet laa en Mand paa skarpt Udfig, og paa Kommandobroen viste sig nu og da Kapitajnens Skikkelse; ellers var Alt øde og tomt; alle Passagererne havde forlangst søgt ned i Kabinetterne, hvor de nu laae og vaandede sig.

Genimod Solnedgang lagde Stormen sig saa temmeligt,

og den mørke, spanske Kyst viste sig i en viid Udstrækning. „Belaho“ nærmede sig raft Maalet for sin Rejse, Barcelona, og dets Dæk blev efterhaanden mere befolket. Den ene Skikkelse efter den anden stak Hovedet ud af Rahytsdøren; de vare endnu ikke sikke paa sig selv eller Vejret, men den friske Soluft gjorde saa vel, at de snart kom heelt frem, disse blege Ansigter, der vidnede om en sovnløs Nat.

Blandt Passagererne tiltraf en heel spansk Familie sig den almindelige Opmærksomhed; den hørte utvivlsomt til den mere velstaaende Bondeklaasse. Bedstefaderen med Datter og Svigersøn samt disses tre Smaaaborn stulde nu efter ti Mars Fraværelse i Sydamerika atter betraade deres Fædrelands Jord; deres Jubel, da den spanske Kyst viste sig for dem, var ægte sydlandst. De faldt hinanden om Halsen, loe og græd paa een Gang, og den unge Mand sang med ubedækket Hoved en melankolsk Sang til sit Fødelands Priis. De vilde ikke ret fortælle, hvorfor de saa længe havde levet fjernt fra deres Land, men det lod dog til, at Politikken havde været Skyld deri, og at man nu vendte tilbage i Fortrosthed til en mere rolig Eksistens.

Dampssibet gik saa nær Kysten, at man tydelig kunde skimte Husene i de mange Smaabyer, som hvert Øjeblik tittede frem mellem de stejle Klipper og de mørke Korstove. Vi styrede om en langt fremspringende Punt, og — det skønne Barcelona laae som ved et Trylleslag pludselig kun nogle Bøsseskud fra os. Silvenstre havde sig truende Klippefæstningen Montjuic, der saa ofte har spillet en Rolle i Pronunciamentoernes Historie. Den store Havn

var ganske opfyldt af for det Meeſte ſtore Skibe; en gammel Havnebetjent kom derfor roende „Pelayo“ imøde for at lede det igjennem dette Kaos og anvise det dets Fertojningsplads. Han gav Kapitajnen Ordre til at mindſte Skibets Fart, lod ſig tilkaſte en Tongende for at tages med paa Slæb, og derpaa begyndte Skruen igjen at dreje ſig rundt. Men den ſtaffels gamle Mand havde kun daarlignt valgt ſin Plads; to mægtige Vandſtraaler bruſede ud af Skibets Side og traf uheldigviis netop paa ham; langt ud i Søen ſløj baade Hue og Paryf. Hans Maſeri var ubefriaveligt og forhøjedes kun ved Pelayopasſagerernes ondſkabsfulde latter; det regnede ned over ham ogſaa med Bittigheder! Langt om længe blev Kapitajnen opmærkſom paa hans kritiſke Stilling og raabte ſtrag „St op!“ nedtil Maſtinen. Den ſtoppede; men Havnebetjenten fulgte ikke dens Exempel, og i en uſtandselig Strom af Forbandeſer over Kapitajnen udgjød han ſin Brede. Ankeret ſaldt — nu var der Andet at gjøre og at tage vare paa end længere at ſjånke Staſkelen ſin Dymærkſomhed.

En Afdeling frivilligt Militair med opplante Baionetter kom ombord med en Officeer i Spidsen for at begjære Paſſene udleverede og for meget omhyggeligt at ſammenligne de opgivne Signalementer med deres Gjermand. Medens dette ſtod paa, var Skibet blevet omringet af en utallig Mængde ſmaa Baade, bemandede hver med to forſmudsede Individier, der onſtede at transportere de Rejſendes Bagage til Lodbåſenets Bod. Det var en aldeles ugudeligt Larm, en Skrigen, Skraalen og Raaben, en Skjalden og en Smelden til at blive fortvilet over.

Den Eine vilde besørge Gødsset for tre Realer, den Anden vilde gjøre det for to og en halv; men saa blev han ogsaa kaldet „det største Afftum i Spanien“, — og det vil sige Meget. Langt om længe lykkedes det mig at naae Toldboden; Estersynet medtog ikke ret lang Tid, og snart var jeg i en Omnibus paa Vejen til „Fonda de las cuatro naciones“ ved „rambla Barcelona“, en af de smukke, brede Boulevarder, der ligesom i Paris i en Bue omspænde en stor Deel af Byen.

Barcelona er ikke nogen ejendommelig spansk By; det er en smuk og vistnok riig By, men det er en Handelsstad, og saadanne Stæder ligne alle hverandre mere eller mindre, ligegyldigt om de ligge i Nord eller Syd, i Øst eller i Vest; Alt drejer sig om Penge, og alle andre Interesser blive underordnede. Barcelona var som uddød, da jeg kom dertil; det var netop ved Middagstid, og saa sover enhver god Spanier. Arbejderen lægger sig hen under et Træ, Herrerne hvile sig efter Arbejdet, om de forresten have taget sig Noget for, og de elstværdiske Donnaer blunde, efter ved „almuerzo“ eller Frokosten at have nydt den fjerde Skop Vandchokolade.

Det Hotel, hvor jeg var tagen ind, var indrettet paa sin Fransk med seen Diner, og da denne var endt, var Klokken for mange, til at der kunde tænkes paa en længere Spadseregang i den vidtloftige By; jeg nøjedes derfor med at gaae Boulevarderne op og ned et Par Gange og med derefter at slaae mig ned i en af de mange og store Kaféer. Jeg havde netop, efter hvad jeg saa var Skik og Brug i Spanien, Klappet i Hænderne ad en Opvarter for

at bestille mig en Kop Kaffe, da der i det Fjerne lød sig høre en ganske smuk Musik, blandet med en fin Klokkeringning. Ved at gaae udenfor og see henimod den Kant, hvorfra Lyden kom, blev jeg vaer en Mængde rødlige Lys, som syntes langsomt at nærme sig ad Bouleparderne. Jeg gik dem imøde og kom da snart paa det Rene med, hvad det var: en Procession til Ære for en Dagen i Forvejen afdød Borger; hans Enke havde ikke sparet paa Stillingen, men havde foruden en stor Deel Gejstlige ogsaa lejet et stort Militairmusikkorps, som paa hele Vejen udførte særdeles smukke Sørgemarscher. Først kom et Par Dreng, som nu og da ringede med Solvkløkker, saa fulgte den Afdødes Slægtninge og Præstestabet, Alle bærende store Bøxhjerter; dernæst kom Musikanterne med deres Uniformshuer hængende ned over Nyggen, og endelig en talrig Mængde, som fulgte efter den fromme Procession, sandsynligviis i den Tro, at den derved gjorde sig fortjent til Salighed. Langs med Vejen, hvor Toget stred frem, knælede de Troende, tilspindelende i dybeste Andagt; Processionen snirklede sig gennem nogle Smaagader og forsvandt snart for mine Øjne.

Jeg vendte tilbage til Kaffen og læste der forskjellige af de nys fremkomne politiske Skrifter, som uden Ophør udfæsttes til Forhandling i Gaderne. Man kan see, at Pressefriheden er ganske nyfødt i Spanien, thi den benyttes paa en alt Andet en passende Maade; hvad man der kan faae at læse i Bladene, grændser til det Utrolige. Opbygget ved denne Lecture betalte jeg min Fortæring og lagde en lille Drilkestilling til Opvarteren; men hvilket

Under! han afviste den med Hosflighed, men aldeles bestemt. Senere har jeg faaet at vide, at det er saaledes Skik blandt de cataloniske Dpvartere, og enhver af dem vil finde det under sin Værdighed at modtage en eneste Stilling udover Taxten; det forekommer mig at være en yderst priselig Skik; i denne Henseende afvige de ganske fra alle andre Spaniere. —

En Fremmed vil ikke kunne finde sig i et forlænget Dphold i Barcelona; dertil ere Indbyggerne altfor exclusive; en Fremmed vil kun med stor Vansteligbed kunne blive optagen i Familiefrebsene. „Hvoraf kommer vel denne Mærkelighed?“ spurgte jeg engang en Spanier. Han gav mig følgende karakteristiske Svar: „Manden i Barcelona er den hele Dag i Forretninger... han vil ikke lade sin Hustru være udsat for Fremmedes Besøg.“ Barceloneseren lader altsaa ikke haant om, at hans Familieliv muligviis kan blive forstyrret. Familieliv!... Barceloneseren er ikke rigtig Spanier!

Madrid og Madrilenerne.

Paa Jernbane til Madrid. — Orden og Reentlighed. — Vand.
 — Spadseregange. — Mod Solnedgang. — Liggerie. — Prado.
 Que no ama, no vive. — I Kaféerne. — Gæstfrihed.

Fra Barcelona til Madrid — det er en Jernbaneforsjel paa 25 Timer, hvorunder der kun gjøres et længere Ophold i Baragoza, men ved Nattetide, saa at man ikke faaer Lejlighed til at besee denne gamle Stad. Man kjører i Omnibus fra den ene Banegaard Nord for Ebrofloden til Vestbanegaarden Syd derfor; en gammel trostet Træbro fører over Floden. I Mulin og Morke gaaer det derpaa videre Vest paa ad Jernbanen, og naar det lakker ad Morgenens, besinder man sig allerede paa den store castilianske Slette, der synes ikke at skulle tage nogen Ende. Toget bruser forbi den ene lille By efter den anden, standser nu og da nogle Djeblikke for at indtage Vand, og saa gaaer det strax videre. Jeg veed ikke noget Land, hvor der er sørget saa flet for de Rejsendes Behvemmelighed som i Spanien; det er usfelt nu; man kan tænke sig til, hvorledes det maa have været for en halv Snees Aar siden. Holder Jiltoget stille nogle Minuter

ved en større Station, saa faaer man i Restaurationslokalet den trosterige Gfsterretning, at det næppe kan vare ret længe, inden Maden bliver færdig, og i Ventetiden bliver der til glubende Priser serveret Brød og et Slags uappetitlig Pølse; hvad Drikkevarer angaaer, er det ikke bedre, og existerede der ikke nogle Individuer, de bekjendte Vandbærere, som sælge fortræffeligt Vand, Liqueur o. desl., vilde det være ude med den Rejsende. Vandbærernes Raab lyde da ogsaa som den herligste Musik.

Klokken ti om Formiddagen viste det solbestinnede Madrid sig i Horisonten, og snart kjørte Toget ind under Ostbanegaardens smukthvælvede Perrontag. Saasnart jeg var kommen under Tag og havde rystet Stovet af mine Fodder, foretog jeg min første Promenade i Madrid. Utvivlsomt horer Spaniens Hovedstad til de smukkeste Byer i Europa. Jeg havde ventet der at finde den samme Smudsfighed og Gadeorden, som møder En i Italiens større Stæder, og blev derfor højt forundret ved at see, hvor net alle Gaderne vare holdte, hvor smukt de vare fejede og hvor omhyggeligt vandede. I denne Henseende staaer Madrid endogsaa over Paris: tre Gange om Dagen bliver hver eneste Gade i Madrid saa rigelig overghdt med Vand, at der kan mærkes en betydelig Afkjøling i Temperaturen. Det er ikke saa mange Aar siden, at Alt var anderledes i Madrid; den mindste Vind hvirvlede Stovet højt i Vejret, — thi dengang var Vandet en kostbar Artikel i Spaniens Hovedstad; der var knap nok til at drikke, endfige at man stulde have tilladt sig at ose det ud paa Gader og Stræder. Dengang kjørte der hver Nat lange Rækker

Bogne ud af Byen; hver Bogn har een eller flere Tønder, som da om Morgenen bleve bragte tilbage til Byen, fylde med Vand fra nogle faa Brønde og smudsige Vandløb temmelig langt udenfor Staden. Nu derimod er der Vandledning til ethvert Huus i Hovedstaden, og paa alle Torve vælber det krystallare Vand frem i rigelig Mængde. Det er under den nys styrte Dronnings Regjering, at Madrid har gjort dette store Fremstridt, og hele Foretagendet bærer endnu Isabellas Navn. Først da Vandet var tilstede i Oversløb, kunde der alvorlig tankes paa at stabe nogle større Haveanlæg i og ved Madrid; med store Anstrengelser og tilsvarende Beføstninger lykkedes det da ogsaa at faae Træer til at fæste Rod i den sandede Jordbund; men man kan gjøre sig en Idee om, hvor vanskeligt dette har været, naar man hører, at der fra Træ til Træ i de tildeels store Have- og Skovanlæg løber en Kanal, som ved hvert Træes Fod udvider sig til et lille Bassin, der stadigt forsynes med frisk Vand. Paa denne Maade er det blevet muligt at kalde de mange Parler og Spadseregange tilveje, hvorover Madrilenerne med Kette ere stolte: den smukke, brede „Prado“, Alleen „Fuente Castellana“ og den friske, stuggefulde Skov „Bueno Retiro“ i selve Byen eller i dens allernærmeste Omegn, samt Parlen „Florida“, en Hjerdingvei udenfor Madrid. Hovedstadens øvrige Omgivelser ere derimod drabende ved deres Gensformighed; kun en enkelt, nu ubeboet Villa eller det lave Spiir paa et Kapel hæver sig i denne Orken, hvor Madrid banner den smilende Dase.

Det gaar med Madrid som med de andre spanske

Byer; først seent paa Eftermiddagen, naa ar den brændende Sol begynder at synke i Horisonten, bliver der Liv i Gaderne; Persiennet og Skodderne ere for, Balkonerne, der danne et saa vigtigt Led i den spanste Tilværelse, staae tomme, Kaféerne ligesaa. Men, naar Klokken først bliver fem, er Byen ikke til at kjende igjen; i de for saa øde Gader følger der da en tæt Menneftemasse, den ene elegante Equipage efter den anden ruller hen over Steenbroen, paa enhver Balkon vise sig de skjonne Madrilenerinder, de hilse gracieust med Bisten til Benner og Beninder og gaae saa selv ned for at blande sig i Mængden. Den mauriske Kjøbmand ombærer sine Marokinske tilfalg, Svovlsulfælgene opslaae deres smaa Boder, Avisfælgene udraabe deres Nyheder, Tiggerne marschere ud for at indtage deres sædvanlige „Stilling“ langs de meest besørgede Spadsereveje, Klarinetspilleren stiller sig op paa den ene Side af Bejen, medens hans Hustru med „syv Born, hvoraf de fem blinde“, slaaer sig ned paa en Kirkes Steen-trappe, — kort sagt Alt er i fuld Gang. De madrilenske Tiggere ere fra Udgangen af Juni Maaned 1869 forsvundne; en streng Bekjendtgjørelse fra Politichefen i Madrid har meddeelt, at der fra den og den Dag vilde blive aabnet et Asyl for alle Fattige, og at den, der paa offentlig Gade, paa den ene eller den anden Maade fordristebe sig til at anraabe Folks Godgjørenhed, vilde blive straffet; det har hjulpet. Tiggernes Antal er aftaget, men Forbrydernes er steget i samme Forhold.

Med Tiggeren mister Madrid en af de interessanteste Typer, som fremstillede sig paa Gaderne. Man tænke sig

et Individ sidde paa en Skammel eller lav Stol med den ene Haand fremraakt, bestandig gjentagende den samme Remse om en lille Almisse for alle de hjære Helgenes Skyld, kun stoppende af og til for at tage nogle Drag af sin Cigaret, — og man kan maaskee forestille sig, hvad Indtryk man modtager ved at see saadanne Individider bogstaveligt sidde i Rækker langs Gaderne. —

Men nu er det paa Tide at besøge Pradoen. Mange Tusinde Mennesker bevæge sig der op og ned i de to brede Gange, medens Stolerækkerne paa begge Sider ere optagne af dem, hvem det synes mageligere at lade passere Revue end selv at gjøre det. De 2000 bekvemme Jernstole tilhøre et madrilenskt Belgjorenhedsinstitut, hvis Tjenere i smagfuldt Livrée opkræve Betaling for Benyttelse af disse Siddepladser. Der er en Snacken og en Leen i disse volgende Mæsjer, Hilsener sendes ud til højre og til venstre, der er en Døflen med Smil og al Slags Kofetterie, en Bisten, en Slaaen sammen og Følgen ud af de raslende „abanicos“. Der kan siges Meget med saadan en Biste, — og Spanierinderne tie ikke stille; hvad Fingersproget er for Neapolitanerinden, er Bistens Sprog for Spanierinden, og dette er nok saa smukt. En udsogt Elegance udmærker Madrilenerne, saavel Mænd som Kvinder; man har sagt til mig: „en Madrilener vil hellere fulde end undvære den mindste Luxus i sit Toilette“; og denne Bemærkning seer næsten ud til at være sand, thi Alle gaae klædte som Grander. Madrilenerinderne klæde sig med paa-faldende Smag: det klædelige, store Slør, den befjendte „mantilla“, hvormed de indhylle sig, den temmeligt korte

Silkejole, opheftet med Blomster, i Forening med de sorte, tindrende Djne, det langt nebbfolgende Haar, prægtige Figurer, smukke — meget ofte ubehandfede — Hænder, slintformede, smaa Fodder og svævende Gang gjøre Madrilennerinderne saa henrivende, som de ere, og Pradoen saa tiltrækkende. Der gives sikkert ingen Spadseregang i Europa, der kan sammenlignes med Pradoen — hvad Spadseregængersterne angaaer. Milanenserinderne ere bekjendte for deres Skjonhed; med det spanske Blod, der flyder i deres Arer, og med en noget lignende Dragt have de Meget tilfælles med Madrilennerinderne, men staae dog langt tilbage for dem i legemlig Skjonhed. Om Andet kan der desværre ikke være Tale hos disse Kvinder, de ere uvidende og sætte ikke Priis paa Dannelsen; derfor ere de spanske Mænd i Almindelighed uvidende og ubannede. „Que no ama, no vive“, (den, som ikke elsker, lever ikke), er det almindelig Valgsprog; kun i dette S Efterlevelse kan man være sikker paa Spanien. —

Blandt de Basener, der om Eftermiddagen besolke Pradoen, maae nævnes Harpespillerne og Vandbæerne; disse Sidste udgjøre en meget talrig Klasse, og de fore en forholdsvis lykkelig Eksistens, idet de ialfald have en ganske rigelig daglig Indtægt; om Formiddagen tjene de ikke Lidet ved at høre om i de nye Huse det højtstattede Vand, som gjennem naturlige Ledninger føres direkte fra Sierra Guadarama til et eneste Kildevæld i Madrid; om Eftermiddagen ombære de Vand paa alle de offentlige Spadseregange; i den ene Haand bære de den store Krulle af guult porøst Leer, hvori Vandet ved den hurtige For-

dampning kan holde sig kolbt i meget lang Tid, i den anden Haand bære de et Blikskel med Glas, Brændeviin og et Slags hurtigsmeltende Sukkerbrod, som blandes i Vandet, naar det udstjænkes. Deres Raab er: „Agua. aguardiente, azucarillos, agua!“ (Vand, Brændeviin, Sukkerbrod, Vand!) eller blot: „aguadooooor, que quiere agua!“ (Vandbæreren, hvem vil have Vand!).

Naar man har gaaet sig træet paa Pradoen, gaaer man saa smaat hjemad, men hviler sig i Almindelighed ud i en eller anden Kafée eller i et Horchateria; herved forstaaes de talrige smaa Udstjækningssteder for en meget lædflende Drik, et Slags Mandelmælk (horchata de chufas), som man paaftaaer skal have været de gamle Romeres Yndlingslimonade; den nydes meest halvfroszen og suges gjen-nem et Rør af Røge. I Kaféerne gaaer det særdeles gemytlig til; i Almindelighed ere de ganske overfyldte, og det skjøndt de ere saa store, som man ikke træffer dem noget andet Sted. Tidligt paa Aftenen ere Damerne i afgjort Majoritet. Man kan uden at genere sig sætte sig hen ved et allerede optaget Bord; man henvender nogle Ord til Herren i Selstabet, og en almindelig Samtale er snart i fuld Gang. Dvartterne ryge deres Cigaretter, bringe med spansk Gravitet de bestilte Varer og have Udseende af, at det er of lutter Godhed eller Naade, at de ulejlige sig. I flere af Madrids Kaféer er der paa Bæggene med store Bogstaver malet forskjellige Bynavne; det er, for at Gjæsterne skulle have lettere ved at finde hinanden; naar man t. Ex. rejser sig fra et saadant Familiebord som det ovenfor nævnte, og man iøvrigt har været tilfreds med hinandens Selstab,

hebber det gjerne: „Jeg kommer i Sevilla imorgen ved samme Tid; maastee jeg da skal have den Fornøjelse at see Dem og Deres elstværdige Familie.“

Der hersker i det Hele taget i den spanske Leven en Lige fremhed, som uimodstaeligt river med; et aldeles loseligt Bekjendtskab er nok til at Spanieren siger sit: „Mit Huus er Deres Huus!“ og man er sikker paa at finde en hjertelig Modtagelse, naar man kommer. Ved de større Soiréer udgjor Dandsen en væsenlig Fornøjelse, jo mere improviseret, desto bedre; derimod glimre Madrilenerne ikke ved deres Anretninger; navnlig i det daglige Liv ere disse tarvelige. Engang er jeg aldeles uventet kommen til at tage Deel i det dagligdags Maaltid; jeg kom netop ved Spisetid, og Huusfruen rakte mig da paa sin Gaffel — som det er Skik og Brug — et Stykke Kjød med de Drb, som altid anvendes ved saadan Lejlighed: „le gusta a Usted?“ eller „behager De?“ Det vilde ansees som en Uhosflighed at afvise en saadan Indbydelse. Middagen bestod af en Ret kogt Kjød med Tomatsauce, stegte Fisk og Muslinger fra den lille Flod Manzanares; det var ikke Fredag, og det var hos en ingenlunde fattig Familie. — Efter Maaltid et er det Skik at sige bueno provecho eller Velbefomme!

Dos de Mayo

(2: den 2den Maj).

Majobelisten. — Den 2den Maj 1808. — Parade. — Det spanske Militair.

Naar man fra Pradoen i Madrid vender sine Skridt op imod „Buena Retiro“, maa man nødvendigviis lægge Mærke til en høj Steenobelisk, der staaer paa Pradoens og Retiroalleens Skjæringspunkt; den kan vel være 25 Alen høj, naar man medregner den smukke Fodsokkel. Højt oppe paa Obelisten staaer der med store forgyldte Bogstaver indhugget de tre Ord: Dos de Mayo; paa Foden staaer der omtrent følgende: El pueblo agracedido de Madrid a los mártiros de dos de Mayo; su sangre sonrojaba esta tierra (Madrids erkjendtlige Folk til Martyrerne af 2den Maj; deres Blod farvede denne Plet rød). Omgiven af Cypresser staaer denne Obelisk til Minde om de blodige Dpirin, som sandt Sted i Madrid den 2den Maj 1808, og som saa at sige gave det første Stød til Napoleons Throne.

Kong Ferdinand havde forladt sin Hovedstad, og

Murat var den Gueherstfende; Infanterne Don Antonio og Don Francisco vare endnu tilbage i Madrid, og stjondt de i og for sig ikke vare farlige, onstede Murat, at ogsaa de skulde fjernes; han gav de fornødne Ordre i saa Henseende. Mange af hans Benner havde fraraadet denne Forholdsregel, da de unge Infanter vare Befolkningens Yndlinge; men i sit Overmod vilde Murat ikke høre herpaa og gav endog Ordre til, at de skulde føres bort fra Slottet ved højlys Dag. Rhygtet om, hvad Murat tilsigtede, udbredte sig med Lynets Hart over hele Byen, og den 2den Maj Kl. 11 om Formiddagen havde der samlet sig en broget Mængde omkring det kongelige Slot, Mand, Kvinder og Born. Der herskede en betygningsfuld Tausshed; men de lynende Blikke, Hænderne, som knugede sig om de hvassse Knive, vare tilstrækkeligt talende. Slottets Porte aabnede sig; en stærk Afdeling franske Soldater, deriblandt mange Maurere i fransk Sold, marscherede ud og efterfulgtes af en kongelig Vogn med Infanterne. En Kvinde raabte: „Min Gud, hvor fører man dem hen?“ Disse Ord vare nok til at fremkalde Katastrofen. Som en Stormvind brusede det gjennem den ophidsede Mængde, Knivene lynede i Luften, og i et Øjeblik vare Skaglerne til Vognen skaarne over. Den Officeer, som kommanderede Escorten, gav strax Ordre til at splitte Mængden med Bajonetterne; der opstod en Kamp paa Liv og Død imellem Borgere og Soldater, — disse gave Ild og forfulgte de Flygtende. Overalt i hele Staden væbnede man sig til Forsvar; men hvad kunde Knive og Dyer udrette imod frigsvante Soldater?

Det varede ikke længe, førend Opstanden var kvælt i Blod; kun eet Sted holdt endnu ud. Det var Artillerikaserne, som ligger paa en lille Bakke strax bag ved Obe-listen. De saa spanske Soldater, som vare tilbage i Madrid, medens alle de andre vare sendte deels Vest paa til Portugal, deels Nord paa til Danmark, havde Ophold i denne Kaserne. Paa Efterretningen om Blodbadet, der rasede i Byen, besluttede de sig til at hævne deres myrbede Landsmænd; to Underofficerer, Luis Daviz og Pedro Belarde, vare fremfor Alle ivrige for at organisere en saa kraftig Modstand som mulig. Indgangen til Kaserne blev barrikaderet, og den eneste Kanon, som fandtes brugelig, blev opstillet i denne improviserede Fæstning; man svor at kæmpe til det Yderste, og hver Mand stod beredt til at modtage Angriberne, som ikke lode vente længe paa sig. De ansaae det for taabeligt, at denne Haandfuld saagodt som vaabenløse Mænd for Alvor kunde tænke paa at gjøre Modstand; man opfordrede til Overgivelse, men forgjæves. Signalet blev givet til Storm, og vildt styrtede de bloddrukne Soldater op imod Porten; men Kanonen aabnede sin Mund og spredte Død og Fordærvelse blandt de Stormende; flere Gange fornædes Angrebet, men med samme Resultat; aldrig havde Napoleons Krigere truffet paa en lignende haardnakket Modstand. Kun ved Forraderie lykkedes det at blive Herre over de tappre Forsvarere; et hvidt Tørklæde blev opplantet paa en Bajonet, og man lod det see ud, som om Kampen var opgiven; de trakte Forsvarere undte sig et Djebblits Hvile og bare deres døde og saarede Kammerater ud af Porten, hvor de kun hindrede den frie

Bevægelse. Af dette Djeblik benyttede Fransmændene sig; de faldt over de altfor godtroende Soldater, og ikke en Eneste undgik Blodbadet.

Om Aftenen bleve mere end hundrede Borgere, som i Dagens Lob vare gjorte til Fanger, stude paa Pladsen, hvor nu Majsojlen hæver sig imod Himlen. Men med den 2den Maj begyndte ogsaa de Spanstes Obelæggelseskrig imod Fransmændene; de hidtil Uovervundne maatte vige for den hævnende Nation.

Da den sidste Fransmand var over Grændsen, da Hævntorsten var bleven mættet, henvendte man Tanken paa dem, der havde givet Impulsen til den forbittrede Kamp imod de Fremmede. Majobelisten blev rejst til deres Minde: Luiz Daviz og Pedro Belarde bleve, skjøndt faldne, udnævnte til Officerer; siden ere de bestandigt avancerede og ere nu Generallieutenanter i den spanske Armee; til deres Efterladte betales der aarligt den lovmæssige Pension.

Den 2den Maj er en stor Festsdag for Madrid; 1869 skulde den højtideligholdes for første Gang efter Septemberrevolutionen og med saa stor Pomp som mulig. Over Pradoen havde man i hele dens Længde udspændt en Lærredshimmel, som skulde beskytte Deeltagerne imod Solens brændende Straaler; thi Thermometret viste i Maj Maaned steds 30 Grader Reaumur i Skyggen. Enhver Plads var længe før Festens Begyndelse optagen, og der var ikke til at tænke paa at faae en Siddeplads. Kl. 2 lod Kanonerens Torden til Tegn paa Festens Begyndelse. Først kom den provisoriske Regjerings Medlemmer og samtlige Ministre;

en Afdeling Kyradserer flaffede dem Plads. Derpaa fulgte alle de mandlige Efterkommere af de ovennævnte Heroer og endeel gamle Invalider med Musit i Spijsen. Nu fulgte der en uendelig Desflering af alle i Madrid garnisonerende Tropper; den ene Jægerbataillon efter den anden med klingende Musit og med en Gang, hurtigere og lettere end selv de franske Vincennesjægeres eller de italienske Bersagliers; de gaae ikke, de løbe ikke, men bog komme de affted i en ubegribelig Fart, Bøssen raft slænget over Raffen. Det er et prægtigt Syn at see en Desflering af spanske Soldater, deres Uniformer ere smukke — aldeles forandrede efter Revolutionen —, deres Gang, som allerede sagt, beundringsværdig og deres Holdning fortræffelig. De fulsorte Djne lyne, og naturlig Begavelse lyser ud af Alles Ansigter; de bare Fødder ere i Sandaler, og et hvidt Klæde dækker Chakot og Raffe imod Solvarmen. Musiken er munter og ejendommeligt iørefaldende; hver Bataillon har i Almindelighed et Musitcorps paa 30 Mand. Foran Afdelingen gaae 20 Tirailleurs, spredte over en vid Strækning; dem følge 20 Hornblæsere med Bøssen i den ene Haand og Trompeten i den anden og 20 Trommeslagere; paa visse Steder i Musitnummeret falde saavel Hornblæsere som Trommeslagere ind gjennem nogle saa Takter. Det lyder saa djervt, at selv den Fejge — om der iøvrigt skulde findes nogen feig spansk Soldat — maatte blive modig. Kavalleriet er udmærket beredent; de skønne, fyrige, andalusiske Heste med slagrende Manke, slæbe næsten den lange Hale efter sig; et Skol, som jeg engang var Vidne til, udført af spanske Kyradserer, Landsenerer og Husarer, var den smukkeste og bedst

foretagne Maneuvre, jeg nogenstinde har seet. Artilleriet har væsenligst smaa ristebe Feltkanoner, saa smaa, at de i givet Tilfælde ogsaa kunne benyttes som Bjergstyks; hver Kanon og hver Ammunitionsvogn er forspændt med fire Muuldyr; Officererne ride, de Menige tjøre.

Medens jeg har tilladt mig denne lille Digression, have alle de regulære Tropper passeret forbi; de blive efterfulgte af de Frivillige („voluntarios de la libertad“), hvoraf der findes henved 15,000 i Madrid, nu for Størstedelen uniformerede, nogle Batailloner som Jægere, andre som Garibaldister, atter andre som Tyrolerstytter. Alle Tropperne stille sig op i Nærheden af Majsplænen, den kommanderende General holder en kort Tale, og Fæsten slutter med tre bedovende Salver, affyrede paa een Gang af Artillerie og Infanterie. Derpaa vende Tropperne tilbage fra det befrandede Mindesmærke; men til seent ud paa Natten lyde overalt Miegohymnens Toner.

Congreso de los Diputados. — Cigaretter.

En Aften seent, da jeg vendte hjem fra „Circulo de los empleados“ (Embedsmændenes Klub), hvor navnlig Skatspillet dyrkes, fandt jeg paa mit Bord to Indbydelsler, den ene, fra den ofte i Bladene nævnte Deputerede, General Pierrad, til at aflægge et Besøg i Congressen den næste Dag; den anden fra en ung Advokat, engelsk af Fødsel, til med ham at tilbringe den førstkomende Sondag; „I have something strange to show you“, sluttede Brevet. Jeg modtog naturligviis med Glæde saavel den ene som den anden af disse venlige Indbydelsler.

Næste Dag indsendt jeg mig til den fastsatte Tid ved Congressen, afleverede mit Kort, adresseret til Pierrad, og blev af en Congressstjener, der var overdænget til det Latterlige med Guldbrofader, fort ind i et Venteværelse. Den gamle Deputerede kom kort efter; først viste han mig den store, elegante Congresssal, hvor allerede endeel Deputerede havde indfundet sig til det Møde, der om en halv Times Tid skulde tage sin Begyndelse. Jeg vilde ikke troe mine egne Øjne, da jeg saae de Deputerede i al Magelig-

hed ryge deres Cigaretter i Folkerepresentationens Forsamlingsaal, og udtalte min Forundring desangaaende. „Saa snart Forhandlingerne begynde, bliver der ikke roget mere“, svarede min Cicerone, — det forekom mig næsten ligesaa forunderligt.

Det hele Congresslokale er yderst smagfuldt indrettet; det smukke Ydre, som udmærker „Congreso de los Diputados“, staaer i Forhold til det Indre. Der er indtil Overdrivelse sørget for de Deputeredes Befvemmelighed: store, luftige Sale, blomsterindhyllede Verandaer, Angeværelser, Konditorier osv. osv. I et meget stort Kabinet findes et kostbart kompliceret Uhr, der viser Tiden i alle Europas Hovedstæder, Sol- og Maanesformørkelser osv.; det skal være mere end 200 Aar gammelt, en Gave, jeg veed ikke fra hvilken af Spaniens Konger. I samme Kabinet stod der opstillet en smuk Marmorstatue af Isabella den Anden. Under Revolutionen i September vilde Befolkningen odelægge dette Kunstværk, men det reddedes, idet man skjulte det for den rasende Mængde ved et stort Dække. Paa Væggene omkring den endnu tilflorede Statue hænge flere store Oliemalerier, forestillende Episoder af den sidste Revolution, saaledes dens Udbrud fra Flaaden ved Cadix og Slaget ved Alcoleo. —

Det var kun med Nød og neppe, at jeg kunde faae en Plads paa Tilhørertribunen; — thi netop i de Dage førtes de mindeværdige Parlamentskampe mellem Monarkister og Republikanere. Fra den tidlige Morgen stode Folk opstillede ved Congressens Indgang for først Kl. 12 at blive indladte. Jeg var saa heldig at faae at høre

Noget af Emilio Castelars berømte to Timers Foredrag, der, oversat i alle Sprog, saa Dage efter sloj Verden rundt; gjerne skulde jeg have hørt Talen tilende, men Heden var for trykkende, og jeg blev nødt til at søge ud i den friske Luft.

Nogle Uger senere var jeg til en Fest i Congressen; det var den 6te Juni. Spaniens nye Constitution var om Formiddagen bleven proklameret fra en Estrade, der var opført med megen Smag langs Cortesbygningens Facade. Om Aftenen var hele Byen illumineret, paa de offentlige Pladser musiceredes der, og paa Estraden udenfor Cortes, der var belagt med tykke Tapper og illumineret med Tusinder af orientalske Lamper, slyngede i Guirlander fra det slagbehængte, lustige Tag til de slanke Søjler, som støttede den hele improviserede Udbygning, havde der samlet sig en talrig Kreds af Herrer og Damer, som vare særlikt indbudne. Ingenieurtroppernes udmærkede Musikcorps stiftedes med et Orkester for Strygeinstrumenter i at spille de skønneste Musiknumre. Der bodes rigelige Forfriskninger rundt, og Stemningen var udmærket. Denne syblandske, natlige Fest vil ikke saa let blive glemt af dem, der deeltog i den.

Jeg har ovenfor i Forbigaaende nævnet, at der ryges endogsaa i Congressen. At der ryges i Theatrene, følger af sig selv. Ja, det er en mærkelig Betydning, Cigaretten har for Spanieren: den Rige og den mere Velhavende kjober sine Cigaretter færdige, den Fattige opsamler de bortkastede Stumper, tørrer dem og ruller selv sine Cigaretter. Det er enorme Masser af disse smaa Papiscigarer, som

forbruges, i Madrid alene omtrent 4 Millioner hver Dag. Og dog ryger Spanieren ikke uafbrudt; han tænder ikke den anden Cigaret ved den forstes udgaaende Ild; han ryger den ganske langsomt, tager et Drag nu og da, og puster Røgen langsomt ud. Derved opnaaes, at en saadan lille, tynd Papisrulle kan vare omtrent et Kvarteer; den sidste Stump kastes bort og først et Kvarteer efter tændes en ny. Naar to Spaniere møde hinanden, tager den ene strax sin „cajetilla“ eller lille Papispose med Cigaretter op af Lommen og byder sin Bekjendt, der til Gjengjæld leverer Røgsvovstikker („cerillas“), — Træstikker ere ukjendte. Der ryges som sagt overalt, og man maa ikke tage det fortrydeligt op, om Ens Opvarter møder med Cigar i Munden, eller om Barberen pludselig forlader sit Arbejde: hans Cigaret er gaaet ud, og det vilde være urimeligt, at han skulde barbere uden samtidigt at puste Røghvirvlerne ud. Men saa barberer han ogsaa godt; intetsteds finder man saa fortræffelige Figaroer som i Spanien. Naar Opvarteren paa Kaféen bringer Ild til en Gæsts Cigaret, benytter han ugeneert Lejligheden til at tænde sin egen. Que viva la igualdad! Spanierne synes virkelig at være fødte Republikanere.

San Isidro.

Hvem San Isidro er. — Hvorledes man skaffer det Vejrlig, man ønsker. — Folkevandring. — Markedstiv. — Isidrokapellet. — Folkelege. — Dandse.

„Hvem eller hvad er San Isidro?“ spørger vel En eller Anden, som seer disse to Ord. Jeg skal i Korthed fortælle det. For længe, meget længe siden dyrkede en fattig Bonde ved Navn Isidro et lille Stykke Jord paa den umaadelige Slette, der omgiver Spaniens Hovedstad; trods sin Fattigdom gik ingen ligesaa Fattig eller mere Fattig end han uhjulpen fra hans Dor: snart var det et godt Raad, han gav, snart var det et af sine Avlsredskaber, han laante ud, snart var det en Stofte Brød eller et Log, han berøvede sig selv for at hjælpe en trængende Næste. Hans Godhed rygtedes vidt og bredt, og man undrede sig derfor ikke i nogen høj Grad, da man en Dag fik at høre, at en Englestare var stegen ned fra Himlen og havde velsignet al hans Gjærning; fra at være fattig blev Isidro velhavende, fra velhavende rig, og med den stigende Rigdom tiltog ogsaa hans Godgjørenhed; Mange

vare de, som græb ved hans Vaare. Isidro blev strax San Isidro, han blev Madrids Skytspatron, og paa det Sted, hvor han havde virket, rejste der sig snart et lille Kapel.

Den 15de Maj er det San Isidros Dag, det er en Fest for Madrid, og ingen god Madrilener unblader at tage Deel heri. Allerede længe i Forvejen træffer man Aftale med Slægt eller Venner om i Forening at drage til San Isidro, naar det lille Kapels tre Klokker ved Solopgang den 15de Maj sende deres Toner ud i Luften, hvorledes Madrilenerne højtideligholdt denne Dag for Aarhundreder siden, skal jeg ikke kunne sige; dog har det neppe været paa samme Maade, som det nu steer. Men som man fejrer den nu, giver den ialfald en prægtig Lejlighed til at faae et Overblik over det kastilianste Folkeliv.

Den 15de Maj var altsaa oprunden. Vejret var just ikke det meest glimrende om Morgenens; tunge Skyer viste sig i den saa mange Uger i Forvejen aldeles klare Horizont. Man havde længe sukket efter Regn, men at denne skulde falde netop den 15de Maj, var dog altfor galt; nu skulde da San Isidro vise, hvad han duede til, ved at bede om godt Vejr, for at hans gode Madrilener kunde højtideligholde Dagen til hans Ære. — Paa flere Steder i Spanien har man en ganske god Skik: naar Jorden er ganske udtørret, og et almindeligt Onske om Regn giver sig tilkjende, anraabes i Kirkerne den eller den Helgen; man forer hans Billede i Procession gjennem Gaderne, og kommer da Regnen, er Alt saare godt, og man befrandsrer Billedet; men kommer Regnen ikke, da er det galt fat med

den stakkels Helgen: en ny Procession bliver befalet, og Helgenbilledet bliver da paa det Ubarmhertigste pidstet paa sin Vej. Man paastaar, at dette Middel ved flere Lejligheder har viist sig aldeles probat, — men Fokker skalde rigtignof være Helgen paa saadanne Betingelser.

Muligviis har San Isidro frygtet for en lignende Medfart paa sin Navnedag; nok er det, at lidt hen paa Formiddagen ethvert Spor af Skyer var forsvundet; Solen straalende, Glæden og Jubelen var almindelig. Fra mine Vinduer saae jeg, hvorledes den ene Familie efter den anden forlod sin Bolig; Balkonerne, som nogle Djebliffe før havde været besatte af sortlokkede Kvinder, der tittede efter Vejret, stode nu ganske tomme. Ogsaa jeg skulde fejre Isidrosfesten, jeg ventede kun et Selskab Spaniere og Fremmede, med hvem jeg alt for længe siden havde truffet Af-tale for den 15de Maj. De lode ikke vente længe paa sig, og snart dannede vi et Led i den uendelige Kæde, som bugtede sig gennem Madrids Gader og ud af Byen. Den ene store Bogn med sex eller syv Muuldyr før støj i straf Karriere forbi den anden, medens dens tredive til fyrrethve Passagerer sang og strege af fuld Hals; det var et sandt Bovestykke at drifte sig til gaae over Gaden eller Bejen; Fodgængerne stelede op til de Lykkelige, der havde været heldige nok til at finde en Plads paa en Bogn istedetfor at maatte gaae den lange, stovede Vej til Isidros kapellet. For at troste sig lidt over Rejsens Besværligheder gjorde man nu og da Holdt, Guitaren og den store Lædersæk med Viin bleve svungne ned fra Ryggen og maatte i Forening bringe Trætheden i Forglemmelse. Jo længere man

kom ud, desto tættre blev Menneskevrimlen, desto mere uigjennemtrængelig blev Boguenes Kaos.

Lidt paa den anden Side af Florida, den smukke nyanlagte Have strax ved Udgangen af Madrid, begyndte det egentlige, ejendommelige Folkeliv; de først enkeltstaaende Telte og Boder sluttede sig steds nærmere sammen og dannede tilsidt to uafbrudte Barakrækker; i nogle tilberedtes der en egen Slags Kager — Uetningsprocessen i høj Grad uappetitlig at see til —, i andre solgtes Vandkjølere og andet Leertøj, her solgtes Iridrohyrdepiber, hist var indrettet en lille Spillebank, Indsatsen var kun „dos cuartos“ eller omtrent en Skilling; saaledes kunde selv den Fattigste have den Fornøjelse at sætte sine sammentiggede Penge overstyr paa en betvem Maade. I Modsatning til saadanne Boder fandtes der ogsaa Telte med Udsalg af gude- lige Skrifter til urimeligt billige Priser; det var den engelske Mission, som her for første Gang offentligt salbod sine Bøger.

Ved en Omdrejning af Vejen laae Iridrokapellet for os, og naturligviis undlode vi ikke at aflægge det et Besøg. Den lille Kirke, der vel kan rumme 3 til 400 Mennesker, var aldeles overfyldt; der var en Trængen ind og ud af Døren, som er ubeskrivelig — en prægtig Lejlighed for Madrids behændige Lommetyve. Hele Kapellet er oplyst med Voxkærter, som stænkes i Dagens Anledning af Madrids Præstestab; men den Atmosfære, som fremkom deels ved den Masse Mennesker, som vare pakkede sammen, deels ved Majsolens Straaler, som faldt paa Kapellets Blytag, var uundholdelig; den rigelige Mængde Røgelse, som brændtes

ved Alteret, gjorde kun Galt værre, og glade vare vi, da det lykkedes os at blive „malede“ ud igjen i den frie Luft.

Videre gif Bejen hen over den tørre, sandede Slette; hvert Øjeblik bleve vi Vidne til ægte spanske Folkelege, et særegent Keglespil, hvorved Tilskuerne efter Behag kunne afslutte Bøddemaal imod den Spillende; paatager denne sig i tre Kast at vælte saa og saa mange af de ni Regler, og gjør han, som han har sagt, tilfalde alle Indsatserne ham; vælter han for saa eller for mange, maa han betale Modspillerne deres Indsatser. En anden Leg, som ret synes at falde i Spaniernes Smag, er i højeste Grad raa: en levende Kanin bliver ophængt ved Bagbenene mellem to høje Bæle; i en Afstand af omtrent 50 Alen herfra findes et Udsalg af almindelige Løderboldte, og den, der med et saadant Projektil kan ramme det uheldige Dyr, erhverver sig Ret til at tage det med sig hjem, for om Aftenen at højtideligholde Jfidrofesten med Kaninsteg. Saadanne Skydepladser ere altid omgivne af en tallos Mængde; det hænder ofte, at en slet sigtet Boldt med Kraft gaaer udenfor Kælværket, som indhegner Pladsen, og derpaa kommer i ublid Berøring med en Tilskuers Ansigt; et almindeligt Frydestrig ledsager et saadant „velrettet Skud“, og „bien tirado!“ lyder fra alle Sider.

Overalt er der Raaben og Skrigen; Vandfølgerens og Orangehandlerstens eensformige Raab lyde gjennem Musikken fra Dandsfæltene, Pibernes orefførende Hvinen og Raletternes Knalden, det er et Virvar til at gaae fra Sands og Samling. Forst langt borte fra Festens egentlige Midt-

punkt kan man komme en Smule til No; der er da lidt mere Plads, Grupperne ere lidt mere ordnede. Trods den brændende Sol danses Fandango'en og Bolero'en usfortrødent. I nogle luffede Træboder dansedes den spanske Dands Jota til en ejendommelig, kjedelig Melodie; denne Dands er nærmest en Slags „Marsch paa Stedet“, ledsaget af allehaande Overkroppsbevægelser. Man er yderst let at stille tilfreds, hvad Musik angaaer; en Guitar med 4 eller 5 Streng, en Tromme eller en Pibe er tilstrækkelig til at danse efter; har man Kastagnetter, er det godt, har man ingen, da knibser man med Fingrene, medens man danser. Det er sjældent at see de unge Piger danse ved denne Lejlighed, men gamle eller halvgamle Koner ere saameget desto ivrigere i at gjøre disse latterlige og dumme Bevægelser, som man der kalder Dands. Alle lee ad dem; kun de selv danse med et saa alvorligt Ansigt, som om al deres Lykke beroede paa det højre Beens Stilling til det venstre.

Gjennem Trængselen vare vi endeligt naaede op til et Sted, hvor Madriderfletten viser lidt Tendents til at have sig. Fra disse Bassestranter, hvor en Afdeling „voluntarios de la libertad“ kamperede, havde man en ganske vidtstrakt Udsigt, deels over den nedenunder liggende Slette med dens mylrende Mængde, deels over den største Deel af Madrid med Slottet og den berømte Kaserne „San Gil“ tilvenstre og Museet tilhøjre.

Inde fra Bhen løb der over til os fire Klokkeslag. Det var paa Tiden at vende tilbage; thi Kl. 5 skulde der

i Dagens Anledning afholdes en extra stor Tyrefægtning, hvortil vi alt i Forvejen havde forsynet os med Billetter. Men endnu ved vor Hjemvenden strømmede tallose Skarer ud af Byen for at tilbringe Natten paa Iisbrofletten.

Om Tyrefægtningerne.

Tyrefægtningernes Degeneration. — Amphitheatrene. — Udgifterne ved en „Corrida“. — Formaliteter og Procession. — Kampen.

At skrive om Spanien og ikke at skrive om Tyrefægtninger vilde være ligesaa urimeligt, som at tale med en spansk Kvinde og ikke tale med hende om Kjærlighed; det er umuligt at tænke sig disse to Ting adskilte.

Samme Dag, som jeg for første Gang havde overværet en Tyrefægtning, traf jeg om Aftenen en ung, spansk Dame, skøn som alle Spanierinder. Hun fik at høre, at jeg kom fra „plaza de toros“, og spurgte mig, hvad jeg syntes om det blodige Spil. „Det er affyreligt“, svarede jeg; hvor er det muligt, at selv de blodherte spanske Kvinder kunne finde Behag i disse Grusomheder?“ — „Hvor mange Fægtninger har De seet?“ spurgte hun og lagde Hovedet skjælt paa Siden. — „Det er den første Señorita! som jeg har overværet idag, og det bliver sikkert ogsaa den sidste.“ — Hun loe af fuld Hals ad min Fromhed, som hun kaldte det; hun bad mig „for hendes Skyld“ at gaae til Tyrefægtning endnu et Par Gange og

faa sige hende min Mening. „De vil komme til at forandre Deres Anstuelser,“ sagde hun — og Señorita'en fik Ret. For det, der ved den første Tyrefægtning forekom mig umenneskeligt og hæsligt, luffede jeg ved den anden og tredie mine Dine; ved den fjerde og de senere beundrede jeg Kæmpernes Smidighed og Dødsforagt.

Og dog ere disse blodige Kampe vanslagte fra dem, der bleve opførte for et Aarhundrede siden. Ved Infantinde Marias Bryllup afholdtes der undtagelsesviis en Gallacorrída, hvori Spaniens fornemste unge Mænd optraadte som „toreros“. Istedetfor vælige Gangere anvendes nu stivbenede Og til at bære Picadorerne, og istedetfor Espada'er, som aldrig fejlede i deres Stød, nøjes man med saadanne, der flere Gange maae børe Sværdet i Tyrens Næse, inden det lyffes dem at fælde det ulykkelige Dyr . . . men nu til Beskrivelsen.

Der er ikke en By i Spanien, som ikke har sin „plaza de toros“, flere have mere end een; i Madrid er der saaledes tre. Den største af disse er en grundmuret Bygning, der kan rumme omtrent 20,000 Mennesker; kun Logerne have Tag, de øvrige Pladser ere ubedækkede. De to andre ere langt mindre og ligge et Stykke udenfor Byen i de saakaldte „campos elyseo“, et Forlystelsessted med Theater, Dandsplads, Gondolfart og mørke Alleer. Jeg har seet Tyrefægtninger baade her og paa det forstnævnte Sted, strax udenfor „Puerta de Alcalá“; disse bære Prisen i enhver Henseende: Musikken er god, der fremstilles kun prægtige Tyre, Kæmperne ere iforte luxurieuse Dragter, Tilskuerne have mere Plads til at røre sig —, og det

Samme gjælder for Tyrenes Vedkommende, thi Arenaen er her 100 Alen i Diameter. Det er derfor om en „Corrida“ i dette Amphitheater, at jeg vil til at tale. — Der hører ikke saa Penge til at afholde Tyrefægtninger; for det Første er Bygningen dyr, dernæst ere Tyrene kostbare, og Tyrefægterne endeligt lade sig højt betale. En Tyr af den ægte, vilde Race og til en vis Grad forberedt til den blodige Leg koster i Almindelighed omtrent 3000 „Pesetas“ eller noget over 1000 Rb. dansk; ved hver Corrida bliver der dræbt mindst 6 Tyre og i Gjennemsnit 20 Heste; Udgifterne for Tyrene alene beløbe sig saaledes til henved 20,000 Pesetas; enhver af de to Espadas saaer 4000 Pesetas; enhver af de fire Banderilleros 5000 og enhver af de tre Picadores 3000. Man seer saaledes, at Udgifterne ved en eneste Forestilling løbe op til den smukke lille Sum af henved 20,000 Rdl. Der danner sig derfor Aktieselskaber; de fleste gjøre gode Forretninger, nogle gaae fallit; mindst tre Fjerdedele af Pladserne maae være optagne, for at Udgifterne kunne dækkes.

Der herfter en babylonist Forvirring, naar man kommer ind i Amphitheatret fort for en Forestillings Begyndelse; den svarer til Forvirringen udenfor, hvor Vogne og Fodgængere trænge og trænges mellem hinanden. Den store Arena er opfyldt med Mennesker, de fleste Pladser ere besatte eller ere ifærd med at blive det; overst oppe i Logernes Række sidde de fleste elegante Damer vistende og smægtende; under dem sidder et blandet Publikum; og paa Rækken nærmest ved Barrieren samles de egentlige sportsmen, Stamgjæsterne, Amateurerne, de virkelige Kjendere;

ligesom Damerne i Logerne ere ogsaa disse faste Abbonnenter. Musikken spiller muntert op, medens Bistefælgeren, Vandbæreren og Appelsinmanden udraabe deres Varer. Der sælges Bister eller vel rettere Solstjærne til een Skilling Stykket; de ere bestemte for dem, der have taget de noget billigere Pladser i Solen, som nu sender sine brændende Straaler ned paa dem. Tyrefægterne have imidlertid skriftet og modtaget Absolution i det lille Kapel, der hører til enhver „plaza de toros“; man venter kun paa den høje Dvirgheds Ankomst . . . der er den! Fansarerne lyde, og Arenaen rommes i et Nu af alle de der spadserende Personer; to Herolde i smukke Fløjlsdragter og paa statelige Heste springe ind paa Pladsen og parere under Dvirghedspersonens Loge; de aftage deres vajende Baretter og udbede sig gunstig Tilladelse til at begynde Corrida'en. Røglen til Tyrenes Stalde bliver da kastet ned til dem og i strygende Galop fare de ud for strag efter at vise sig i Spidsen for alle Kæmperne. Under Musikens lystige Toner stride de fremad, først Picadorerne (for Picatoros, Tyrestikkere), slædte omtrent som Hyrderne i den romerske Campagne, derpaa Banderilleros, slædte i rigt sølv- og guldbroderede Fløjlsstrojer, i Knæbeenklæder og sølvspændte Sto, med en fix lille Barret paa Hovedet og det brogede Klæde, hvormed Tyren irriteres, sløt draperet om Skulder og Arm. Efter dem følge Espadas eller Matadoros (for Matatoros, Tyredræbere) i sorte Fløjlsdragter uden noget som helst spraglet Broderi; de bære paa Armen en lille Kappe af en saa skinnende rød Farve, at selv en fredelig Tyr maatte komme i Raseri ved Synet deraf.

Toget sluttet af flere Trespand klokkebærende Muuldyr med høje Fjerbuste paa Hovederne; hver Gang en Tyr er dræbt, komme disse Spand ind paa Arenaen for at slæbe den fældede Kæmpe og dens dræbte Modstandere udenfor. Toget standsjer foran Dvirighedens Loge, Hovederne blottes, og Enhver indtager derpaa sin Plads. Picadorerne, som skulle tage det første Stød af, placere sig med deres Heste sidelængs opad den omtrent tre Alen høje første Barriere, som adskiller Arenaen fra en smal Gang foran den anden Barriere, der er saa høj, at ikke engang den stærkeste Tyr kan sætte over den. De vende deres Heste imod den Dør, hvorigjennem Tyren skal komme ind; den lange Landse med den korte, men stærke Jernspids er fremstrakt til Forsvar, Bindet trækkes ned for Hestens ene Dje, for at den ikke skal see Tyren —, den faaer den tidsnok at sole . . . Alt er færdigt, og Dvirighedspersonen vifter med et Lomme-torflæde; det er Signalet.

En strattende Trommehvirvel lyder; den store, svære Dør, der fører ud til Stalden, smækkes op, og ind springer det vældige Dyr; Døren lukker sig efter den. Den staaer paa Pladsen, hvilken den kun skal forlade som død. Den gjør nogle besynderlige Krumspring; vidste man ikke, at det var Baandsløjfen, der er stukket den i Raffen, som fik den til at dansse, skulde man troe, at det var af ungdommelig Raadighed. Et Djeblik staaer den stille og kaster sine ildspyende Dje rundt paa de forsamlede Tilskuere; uden Tvivl forstaaer den ikke, hvad al den Pragt skal betyde; den føler sig generet og onstler sig aabenbart tilbage til den store Slette, som nys var dens Tumleplads. Den kaster

et Blik til den luffede Port: tilbage kan den ikke komme, altsaa fremad! Den har faaet Dje paa en Banderillero, som svinger sit brogede Klæde; i to, tre lange og lynsnare Spring har den naaet det Sted, hvor han stod; den bøjer sit Hoved, de vældige Horn kastes opad, men ramme kun Luften —, Fjenden har allerede behændigt sounget sig over Barrieren; snysende stormer Dyrret frem snart hist, snart her, altid uden Nytte; thi kun Luften eller i det Højesten den brogede Skappe rammes af dens spidse Horn; saa stal det gaae ud over Hestene: de kunne ikke springe ud over Barrieren. Dybt borer Hornet sig ind i det elendige Dyr; det vakler, men rejser sig, indtil et nyt Stød slænger Bugen op, og det styrter i sine Indvolde. Picadoren er denne Gang falden heldigt; Hesten ligger mellem ham og Tyren, og denne har nok at gjøre med at bore sine Horn i det styrtede Dyr. En anden Hest gaaer det ikke bedre: Tyren tager baade den og dens Rytter paa Hornene og kaster dem op i Luften; men denne Gang er Picadoren ilde faren; thi Hesten ligger ovenpaa ham, og han kan ikke komme fri; da vrinle Banderilleros'erne frem, viste med det farvede Klæde og slynge det om Tyrens Bagbeen; den vender sig imod de nye Angribere, og Picadoren er frelst; han rejser sig, oversproitet af Hestens Blod, og bestiger et andet Dyr.

Men Tyren synes ikke mere at ville angribe Rytterne; ved ethvert Anfald har den nemlig følt den spidse Landse i sin Side; den stiller sig op foran Rytteren, stirrer nogle Djebbliske paa ham, straber i Jorden, trykker sig, hvirvler Sandet ivejret med sine Horn, udstoder et dumpt Brøl og løber sin Vej. Banderilleros'erne gjøre endnu nogle For-

søg paa at irritere den til Angreb, men forgjæves. Alca-
 den vifter med sit Torklæde, Trompeterne gjalde, og Picado-
 rerne forlade Arenaen. Nu er det Banderillos'erne, som
 skulle vise deres Færdighed; med de haandomviklede Pile i
 Haanden løbe de midt ind paa Pladsen, strække Armene
 frem mod Tyren og vifte med de blinkende Baaben; plud-
 seligt sætter Tyren ind paa den ene af dem; gracieust
 springer han til Siden, og Tyren har de to Pile to Tom-
 mer dybt i sit Kjød; den standser forbausset, ryster sin Rakke
 for at blive det smertende Staal kvit, broler vildt og
 stamper i Jorden, medens Publikum raaber Bravo. Endnu
 to Gange farer den løs paa de behændige Banderillo-
 ros, endnu to Gange modtager den til Lon de hvaſse
 Pile. Nu luster den træet og mat langs med Barrieren;
 den vil ikke mere angribe, men gaaer afvejen for sine
 Modstandere.

Et nyt Signal lyder; Espadaen viser sig med sit
 Sværd og sin Skarlagens Kappe; tre Gange hilser han med
 sin Baret op til Alcaiden og kaster den derpaa med en
 særegen Haandbevægelse over sit Hoved; han nærmer sig
 Tyren, som ved Synet af den forhadte Farve samler sine
 sidste Kræfter og springer imod Espadaen; flere Gange gjen-
 tager dette sig, indtil Espadaen troer Djeblicket gunstigt
 til at give Raadestødet: han holder med den venstre Haand
 Skappen tæt hen foran Tyrens Dine, medens han med den
 højre sigter imod det dødelige Punkt i Dyrrets Rakke; den
 gjør sit sidste Spring, men naaer ikke sin Fjende: Sværdet er
 trængt rigtigt ind, og Tyren falder som lynslaaet til Jorden.

Det er umuligt at beskrive den Jubel, der ledsager et saadant sjeldent Støb: Cigarer, Bister, Appelsiner, Hatte og Lommatorflæder flyve ned paa Areenen; her raabes „bravo!“, der raabes „souy!“, hvilket vil sige, at man forlanger, at Thyren skal tilhøre Matadoren til Belønning for det smukke Støb. Matadoren gaaer hilsende og taffende rundt i Areenen, han opsamler Cigarerne og kaster Hatte og Luer tilbage til deres Ejermand. Musiken spiller op, og ind kommer Muuldyrspandene; et Keeb bliver bundet om Hestens Hals og Thyrens Horn, og med Pidskesmæld og Klofespil gaaer det i strygende Fart ud af Banen, som nu bliver revent og støvet med Sand paa de blodvædede Steber. Medens dette gaaer for sig, sælger naranjero'en sine Appelsiner, som han med beundringsværdig Færdighed kaster fra Gangen om Areenen heelt op til Galleriet, om Noget der vil lædtes ved den herlige Frugt; med den sidste Orange sender han tillige sit Lommatorflæde; med Fingrene tilkjendegiver han Prisen, og Stillinger flyve ned til ham indsvøbte i Lørflædet.

Nu lyder der atter en Fanfare, og ind styrter en ny, smuk Tyr. I et Øjeblik har den stødt den ene Hest til Jorden og boret sine Horn dybt ind i den anden, som ogsaa falder sammen. Den bryder sig ikke om de luftige Banderilleros, den søger en ny Rytter; der er han . . . nu ligger ogsaa han i det blodige Sand. „Que bravo toro!“ lyder det fra alle Kjendere, „otros caballos!“ Endnu en Hest dræbes; den fik det ene Horn boret dybt ind i Siden, Hjertet maa være rammet; thi den styrter som truffen af Lynet. Thyren synes nu at have dræbt nok; den

løber omkring, snuser til de faldne Heste og roder i deres blødende Indvolde. Der er en Hest, som ikke er fuldkomment død; den rejser sig for de smertende Stød, galloperer nogle Alen med Tarmene slæbende langt efter sig og falder da hovedfulds for ikke mere at rejse sig. Hestene ved disse Fægtninger behandles umenneskeligt, det kan ikke nægtes; og berover flage selv Spanierne. Ikke nok med at der kun bruges udlevede Dyr; men, selv efterat de ere blevne dødelig saarede af Thyren og Tarmene vælte i Støvet, skulle de gjøre Tjeneste; man pidster dem, naar de udmattede falde, for at twinge dem til at rejse sig og gjøre Tjeneste endnu nogle Djeblifte; og naar de sluttelig styrte, trætte til Døden, lader man dem ikke engang udaande i Fæd: man vil redde Saddelen, de bære; og ligge de uheldigt for denne Operation, saa slaer man dem med Stoffe i Hovedet, man river og slider i dem, indtil det lykkes at faae dem vendte. Dette er opværende og raat, og der begynder ogsaa at gjøre sig vægtige Stemmer gjældende for, at de saarede Heste strax skulle føres udenfor og dræbes.

En ny Fanfare lyder. Denne Gang er det en af Publitzums Yndlinge, den sikkre og forvovne Sanchez, som skal aflægge Prover paa sin Duelighed; han modtages med Jubel, en enkelt Stemme raaber „silla!“, og snart hæver det samme Raab sig fra alle Sider: „silla, Sanchez! silla!“ Sanchez bukker smilende til Legn paa, at han vil rette sig efter Publitzums Dnsfe. En lille, hvidmalet Træstol (silla) bliver bragt og stillet op midt paa Arenaen; med de slagrende Banderillos i de udstrakte Hænder tager han Plads

paa Stolen, loffer ved sine Bevægelser Tyren til Storm; sidde fæster han Pilene i Rakken paa det rasende Dyr; først da forsvinder han som et Lyn, medens Stolen fastes højt op i Lusten. Der hører Mod til dette Bovestykke, og Jubelen er uendelig. Sanchez faaer Lyft til at give endnu et Beviis paa sin Behændighed. Istedetfor med de 36 Tommer lange Banderillos væbner han sig med to knap 12 Tommer lange Pile: dem vil han fæste i Dyrets Rakke; men for at kunne det, maa han bogstaveligt ind mellem Tyrens Horn. En almindelig Lausshed herfter blandt Tilskuerne; man er en Smule angstelig for sin Yndling . . . nu løber han den fremstormende Tyr imøde; han springer over dens Hoved og kommer til at staae nogle Alen bag den. Pilene har han ikke mere i Haanden: de sidde paa deres Plads — i Tyrens blodige Rakke. Sanchez er Dagens Helt; Damerne klappe i deres yndige Hænder, kaste Kys ned til ham og raabe jublende hans Navn — Herrerne kaste Cigarer og Hætte! Nu kommer Espadaen, men først ved det tredje Stød faaer han den stærke Tyr til at falde; under Hujen og Piben forlader han Arenaen.

Den tredje Tyr kommer ind; i strakt Karriere styrter den imod en Banderillero, som let svinger sig over Barrieren; Tyren løber sit ene Horn tværs igjennem det tykke Plankeværk og kan ikke komme løs igjen. Hvad er der herved at gjøre? Bevægelsen er almindelig; Nogle mene, at Plankeværket skulde rives ned, Andre foreslaae at sauge Hornet over; men det ene af disse Raad er for fatligt at følge, det andet for uoveligt; man beslutter sig derfor til at dræbe det fængslede Dyr; Hæserne blive staaende over paa

det, og hjælpeløs styrter Tyren, endnu holdt oppe ved det ene Horn; den modtager Dødsstødet, Hornet fauges af, og det livløse Legeme slæbes ud.

Den fjerde Tyr viser sig nu; den brøler huult og søger at undslippe. Over Barrieren sætter den med et vældigt Spring og jager de staaende Personer til alle Sider; den bliver dog snart igjen breven ind paa Pladsen. Det er tydeligt, at den er sejs; den løber forbi Hestene uden at værdige dem Opmærksomhed, den travler afvejen for Banderilleros'erne og støder kun nu og da efter en, der nærmer sig for meget; men angribe vil den ikke. „Vamos!“ lyder det fra Tilskuerne, „Ai, anda!“ (naada, gaae paa!); men Tyren bryder sig ikke om disse Opmuntringsraab. Den vil ikke med det Gode, eh bien! den skal blive nødt dertil med det Onde. Banderilleros'erne komme frem med Raketter, forsynede med en huul, men stærk Spids, der er fyldt med en Brændsats. Disse Projektiler sættes fast i Tyrens Nakke og antændes i samme Øjeblik ved Friktionen; en Ildregn falder paa Tyrens Legeme, den hylar og skælver, og, naar endelig Brændsatsen i Raketspidzen antændes, sætter det uheldige Dyr afsted som rasende. Den dræber og saarer overalt, den er farlig at komme nær; thi dens Bevægelser og Stød ere uberegnelige. Espadaen, der skulde dræbe den forpiinte Tyr, kom galt afsted: han blev greben af det ene Horn i det venstre Been og slynget højt op i Luften; som Krøbling forlod han Arenaen.

Med de øvrige Tyre skete der intet Usædvanligt; Klofken var halvotte, da Corridaen var endt; den havde været

i halvtredie Time. Jeg gif udenfor og besaae Gaardsrummene, hvor man var ifærd med at tilberede de dræbte Tyre, hvis Kjød sælges for billig Priis til de Fattige. Ud af alle Amphitheatrets Porte strømmede Tusinder, som havde været tilstede ved det blodige Skuespil. Pladsen var snart tom; næste Søndag skulde den paany fylbes.

En Tyrefægtning er for den Fremmede et interessant Syn; men et stort Spørgsmaal er det, om det ikke er yderst fordærveligt for Folket at voxe op under saadanne blodige Lege. „Born, som bæres paa Armen, betale Intet,“ staaer der paa Plakaten; man seer saaledes, at de unge Borgere titide vænnes til Tyrefægtningen. Det vil sikkert være umuligt paa een Gang at afflasse disse Folkeforlystelser*); den spanske Gejstlighed søger at bringe Folket paa andre Tanker i den Retning; „men endnu er det umuligt at forbyde dem,“ sagde en Præst mig engang; „et Forbud vilde fremkalde en almindelig Revolution; men Fægtningerne degenerere, — maaskee de saaledes ville gaae tilgrunde af sig selv.“ Og deri havde Præsten Ret. Tyrefægtningerne ere i Forsald. Fruentimmer — ikke Kvinder — optræde paa Arenaen, hidtil dog kun i Kamp med novillas, 3: Tyre med klædeomvundne Horn; man lader Hæser og Elefanter træde op istedetfor Mennesker osv. Det seer iøvrigt komiskt ud at iagttage Hæset i Kamp med

*) Philip den Femte affladede Tyrefægtningerne, men allerede hans Efterfølger saae sig nødsaget til paany at tillade deres Afholdelse.

Tyren. Det bider sig strax fat i dens Snude og slipper ikke, for den, der har dresseret det, giver Ordre dertil. Naar en Elefant skal optræde, bliver den ved et langt og stærkt Reb bunden til en Pæl midt i Arenaen. Tyren, der seer ud som en Dværg ved Siden af den kæmpemæssige Elefant, bliver næsten altid strax dræbt, enten ved at spibbes paa Hugtænderne eller ved et eneste Slag af Sna-belen, der tungt falder paa dens Hoved.

I den seneste Tid er det blevet forbudt at anvende Blodhunde for at hidse Tyren, hvis den ikke vil angribe; man har Exempler paa, at de glubste Dyr bogstaveligt have revet Tungen ud af Munden paa Tyren; nu anvendes der i saadanne Tilfælde kun Ild. Muligviis dette er et første Skridt henimod en Afstæffelse af den hele Institution.

Dagen efter den ovenfor bestrevne Kamp saae man i Aviserne, at der var gaaet Kolbbrand i den saarede Espada's Been, og at man tvivlede om hans Liv. Tato, det var Tyrefægterens Navn, gjorde sit Testament: han ejede fire Millioner Pesetas! Et Par Dage efter blev Venet amputeret; samtlige Ministre sendte deres Skort til ham, og Tusinder, fra den Rigeste til den Fattigste, gjorde ligesaa. Tyrefægterne ere højt ansete, de komme i de fornemste Familier, og mange af dem ere dannede Mænd; den nysnævnte Tato havde en Tid lang været Advokat. Man kan forestille sig, hvor vansteligt det maa være under saadanne Forhold at gjøre en Ende paa „las corridas de torros“.

Endnu kun to Ord; ligesom Oldtidens Gladiatoren

udmærke ogsaa „los toreros“ sig ved en særegen Klædning; de bære den smagfulde andalusiske Dragt, Haarprung og Haarpibst; og i Haanden have de altid en meget svær Stof, som til Greb har et eller andet Dyrehoved i en Komposition af Bly og Jern. De Fleste af dem ere hovedrige Folk.

Madrid den 22de Juni 1866 og tre Aar senere.

Forberedelser til en Revolution. — Opstandens Udbrud. — En Episode af den første Kamp. — Serranos Optraeden i „Filippo Pio“. — Angrebet paa „San Gil“. — Fusileringer. — Monstreprocessionen den 22de Juni 1869. — Don Juan Prim. — En Svovlsilke. — En „recuerdo“.

En forfærdelig Storm foer over Spanien og navnlig over Spaniens Hovedstad netop i de selvsamme Dage af Aaret 1866, hvori de store Omvæltninger gik for sig i Lydsland. Disse drog al Opmærksomheden til sig; det var knapt nok, at man stænkede Innirevolutionen i Madrid en forbigaaende Omtale.

Under mit Ophold i Madrid stiftede jeg hos den da-værende amerikanske Minister Bekjendtskab med forskellige af den sidste Revolutions Mænd, blandt Andre med den gamle General Pierrad, den ivrige Republikaner og Folkets Aagub. Det var ham, som i Juni 1866 ledede Opstanden i Madrid, og det er ham, der har meddeelt mig de efterfølgende Detailler, som vist ere de fleste aldeles ubekjendte.

Misfornøjelsen med den nu fordrevne Sjabella den

Andens Regjering var i 1866 stegen til det Højeste; der var en almindelig Gjæring i hele det ullykkelige Land. De landsforviste Patrioter, som for Storstedelen havde taget Ophold i Frankrigs Hovedstad, ansaae Djebliffet for gunstigt til at anstille et nyt, alvorligt Forsøg paa at styrte den forhadte Regjering. De forlode Paris og begave sig til de franske Grændsebyer, hvorfra det vilde være dem lettere at sætte sig i Forbindelse med deres misfornøjede Venner i Spanien; paalidelige Mænd bragte Brevstaberne over Grændsen, Alt var allerede saa vidt aftalt, at Opstandens Udbrud var fastsat: den skulde finde Sted den 15de Maj, San Isidrobagen, deels i Madrid, deels i Sevilla. En Correspondance blev uheldigviis opsnappet, dens Bærer øjeblikkeligt stude og flere af de compromitterede Personer kastede i Fængsel eller deporterede. Det var et haardt Slag for Revolutionens Sag, men man lod dog ikke Modet falde. Dag og Nat arbejdedes der paa at organisere de Mange, der havde sluttet sig til Opstanden; Baaben bleve samlede paa bestemte Puncter af Madrid, flere af de i Hovedstaden garnisonerende Regimenter havde sluttet sig til Rejsningen, og alle Eventualiteter syntes at være forudsete. Den 20de Juni udstedtes følgende Ordre, der blev meddeelt til Alle, som havde erklæret sig for „pronunciamento“en; „Den 22de Juni om Morgenens Kl. 4 begynder Opstanden samtidigt i Kasernen „San Gil“ [strax udenfor Byen], i „Calle de Barquillo“ og paa „Plaza San Domingo.“ Den 21de Juni om Aftenen, lykkedes det Pierrad i Forklædning at snige sig ind i Madrid. Til Kl. 3 om Natten arbejdede han med dem, der vare udsete til at

anføre paa de forskjellige Punkter; derpaa iforte han sig sin prægtige Generalsuniform med Stjærset over Skulderen og begav sig da paa Vejen henimod Kasernen San Gil. I et lille Huus tæt herved ventede han i Spænding paa, at Klokkens fire Slag skulde lyde. Det længselsfuldt imødesete Øjeblik kom. I Artillerikaserne San Gil sad samtlige Officerer forenede omkring et stort Spillebord, der havde holdt dem fængslede den hele Nat. De havde ingen Anelse om, at de saa Minuter efter skulde have udspillet deres sidste Kort. Paa Slaget fire blev Døren ind til Spillesalen reventet op, og ind styrtede med vilde Blikke og Fagter Regimentets Underofficerer, ledsagede af en stor Mængde Soldater. „Viva la Revolucion!“ raabte de og forlangte, at Officererne skulde istemme dette Raab; men disse grebe istedetfor deres Revolvere. „Que viva la reina!“ raabte de; „gjentag disse Ord, eller I ere dødsfens!“ Et forfærdeligt Myrderi begyndte nu: Revolvere og Bøsser knalbede uden Ophør; men det varede kun et Øjeblik; alle Officererne og mange af Soldaterne laae døde eller døende paa Gulvet mellem Penge, Kort og væltede Stole. De Overlevende styrtede ud i Kasernens Gaard, hvor imidlertid alle de øvrige Soldater havde opstillet sig og i Uro ventede paa Efterretningen om, hvorledes den første Overtagelse skulde ende. Grusomt var Revolutionen begyndt; Enhver indsoo, at der ikke var nogen anden Udset end at sejre eller henrettes —, man kan derfor tænke sig, med hvilken Haardnakkethed Kampen siden blev fort.

Pierrad havde indfundet sig under disse Optrin, men for seent til at hindre det første affuelige og ikke

absolut nødvendige Blodbad. Han henvendte et Par Ord til Solbaterne; de hilsede med Jubel, og under Raabene „Viva la Libertad! que viva la Revolucion!“ indtog Alle de forudbestemte Pladser. Efter den oprindelige Plan skulde kun en Deel af Regimentet blive i Kasernen og forsvare dette stærke Punkt imod et muligt Angreb; der var derfor opstillet Kanoner i den nederste Etage hele Kasernen rundt, medens et hundrede Mand som Skytter toge Plads ved Binduerne i de øvre Etager. De øvrige 500 Mand, hvoraf Artilleriregimentet bestod, skulde sætte sig fast i Barrikaderne paa forskjellige Steder af Byen og hjælpe de mindre vaabenøvede Borgere i deres Kamp.

I den et Par hundrede Alen fra San Gil liggende Kaserne „Filippo Pio“, ligeledes Artilleridepot, var imidlertid foresaldet Noget, der fik en væsentlig Indflydelse paa denne Dags blodige Kamp. I sidste Djeblis havde de derboende Soldater, omtrent 600 Mand, erklæret sig for Opstanden og stode just i Begreb med at marschere ud for at slutte sig til deres Kammerater i San Gil. Ledsaaget af en eneste Adjutant træder da pludselig Marschal Serrano, Madribs Kommandant, ind i Kasernegaarden; midt paa Pladsen staaer han stille, holder Armene over Brystet og kaster et skarpt Blik paa de stælvende Soldater. „Vi ere forraabte!“ raabe de og kaste Vaabnene, medens de styrte paa Knæ for Marschallens Fødder. Først nu aabner denne Munden: „Ja, I ere forraabte! I ere fortabte, men jeg lover Eder Tilgivelse, hvis I nu følge mig, — Viva la reina!“ Et hundredefoldigt Hurra gav Gjenlyd i Kasernens Gaard, og Raabene „Viva la reina! viva Ser-

rano!" naaede over til St. Gil og sloge de Derværende med Bestyrtelse. Serrano, Dronning Isabellas Favorit paa de Iber, havde om Morgenen lidt før Kl. fire faaet en anonym Meddelelse om, hvad der var i Gjære ved San Gil og Filippo Pic; uden Betænkning kastede han sig i sin Marschalsuniform og styrtede, fulgt af sin Adjutant, henimod det betegnede Punkt. Med sin bekjendte Koldblodighed og sit store personlige Mod vovede han sig ind i den oprørste Kaserne og saae sin Krigslist lykkes over al Forventning.

Serrano lod rette en Opfordring til „San Gil“ om at overgive sig, men dette Forlangende afvises med Bestemthed; der udspandt sig da en Kamp, forbitret som faa; paa knap hundrede Mens Afstand sendte Kanoner og Bøsser deres dræbende Indhold imod Kasernen, som ikke blev Svar skyldig. Tre Timer varede dette Blodbad, men det var umuligt at bringe San Gil til at kapitulere; Pierrab var utrættelig i at opmuntre til Udholdenhed, — thi han ventede hvert Øjeblik Efterretning om Revolutionens Sejr trindt om i Byen, hvorfra der lød en uafbrudt og voldsom Musketild. Men den ene Time gik efter den anden, og dog kom der intet Bud; en affendt Ordonnants vendte ikke tilbage, og man var saaledes aldeles uden Kjenstabs til Begivenhedernes Gang. Serrano ansaae det for farligt at lade San Gil blive i de Revolutionaires Magt, selv om han kunde hindre dem i at gjøre Udsald og slutte sig til Barrikadekæmperne inde i Byen; men han indsaae ogsaa, at hans Bestræbelser for at gjøre sig til Herre over den stærke Bygning ikke vilde lykkes ham. En Afdeling

Jægere vare imidlertid komne ham til Undsætning, og en almindelig Storm blev foretagen, men uden Resultat. Hvad Jern og Bly ikke havde formaaet at tiltvinge sig, skulde nu Ilden blive Herre over; en Mængde Fasnere bleve under en frygtelig Kugleregn opstablede omkring San Gil og antændte; som Dævle kæmpede de Ulykke lige inde i Kasernen, medens Flammerne sloge op ad Væggene, og det ene Stykke Muur knusende raslede ned efter det andet. Snart var Heden utaalelig; de, der søgte at undslippe, bleve strax nedskudte af de dertil opstillede Jægere. Da overgav den lille tappre Tropp sig paa Naade og Unaade; nogle Entelte af dem lykkedes det at undkomme midt i den almindelige Forvirring; blandt dem var Pierrad, bløden af flere Saar. Gjennem mange Farer naaede han Plaza San Domingo, hvor der fortes en forbitret Kamp om de der opfastede Barrikader.

Serrano lod de 500 Mand, der havde undgaaet Døden for Kugler og Flammer, stille op i en lang Række; hver tiende Mand blev udtagen og øjeblikkeligt stød. Da dette var skeet, stormede de sejrige Tropper tilbage til Byen, aldeles bloddrufne; overalt, hvor de kom frem gennem Gaderne, affyrede de deres Bøsser paa dem, der nysgjerrigt viste sig i Binduerne, og paa dem, der ikke hurtigt nok vege tilside. Kampen havde været haard overalt i Byen, navnlig paa Plaza San Domingo og i Calle de Barquillo, hvor en stærk Barrikade var bleven rejst lige udenfor det amerikanske Gesandtskabs-hotel; men overalt bukkede Frihedskæmperne under for den uhyre Overmagt af veløvede Soldater.

Klokken tre om Eftermiddagen døde Kampen hen; den sidste Barrikade var falden. Pierrad naaede, blodende og snigende sig fra det ene Huus til det andet, det amerikanske Ministerhotel, som lukkede sine beslyttende Porte efter ham og nogle faa Andre, der dødstrætte vare undslupne Sejrherrernes Eftersporinger. I tre Uger bleve de i dette Afsl og undkom derpaa over Grandsen, Pierrad med Pas som protestantisk Præst, en Anden som Båndbærer, drivende et Væsel foran sig og raabende „Aguador! que quiere agua!“ Om trentre Tusinde Mennesker tilfattede Livet paa denne Dag; paa alle Gader stød der Strømme af Blod, — og endda vare Sejrherrerne ikke tilfredse. De nærmest paafølgende Dage bleve flere Hundrede Underofficerer, Soldater og Borgere forte udenfor Porten Alcalá og stødte, medens alle de, der havde bekæmpet Opstanden, bleve forfremmede. Serrano fik af Isabella den Anden den militaire Fortjenstordens Storkors, og — to Aar efter styrkede den samme Serrano den samme Dronning Isabella. Kasernen San Gil blev gjenopbygget det følgende Aar, og paa Plaza San Domingo anlagdes en lille Træplantering til Minde om Sejren.

Den 22de Juni 1869 havde det republikanske Parties Tilhængere i Madrid foranstaltet en storartet Demonstration til Minde om dem, der vare faldne i Kampen for tre Aar siden. Men Regjeringen syntes ikke herom; den søgte først at forhindre den, men vovede dog ikke at bruge Magt og gav derpaa visse Ordre, der tilsigtede at reducere den Opstigt, der vilde vækkes, til det mindst Mulige. Saaledes blev det — „for at Færdjelen ikke skulde hin-

bres" — forbudt Processionen at samle sig ved San Gil, og hele Byens Garnison blev holdt under Baaben for med Kraft øjeblikkeligt at kunne dæmpe ethvert Opstandsforsøg, som man syntes at befrygte. Sørgeprocessionen fatte sig i Bevægelse med storomvundne Faner og med dæmpet Musik; stadigt voxende naaede den Huulvejen udenfor Puerta de Alcalá, hvor Fusileringerne havde fundet Sted. Langs Sandvæggen, der endnu den Dag idag bærer Spor af de dræbende Kugler, havde man rejst en Mængde smaa Kors med Navnene paa dem, der her havde lidt Døden. Det var virkelig gribende at see Processionen i dette Øjeblik; de Fusileredes Esterladte havde indfundet sig paa dette Sted, og Synet af dem fremkaldte Tæarer i de Flestes Øjne. — I nogen Afstand fra Mængden stod en eenlig, sortklædt Mand; han havde sin Hat i Haanden og saae meget alvorlig ud; det var Don Juan Prim! Han har uden Tvivl følt, hvor Skabnen havde drevet et underligt Spil; han, Frihedshelten, den ledende Tanke i saa mange Opstande, var nu Krigsminister under Serrano; Serrano havde i sin Tid understrevet hans Dødsdom, og nu havde han givet ham som Krigsminister Ordre til at holde samtlige Tropper parate til Udrustning, hvis det skulde være fornødent. — Et Par Daler bleve holdte, en af den begejstrede og begejstrende Emilio Castelar, en anden af den gamle General Pierrad; derpaa stilles Forsamlingen i Tausshed.

Sammen med Pierrad vendte jeg tilbage til Madrid; det var ved denne Lejlighed, at han meddeelte mig de Enkeltheder, jeg ovenfor har nedskrevet. Han var træt og be-

væget; vi gik da ind i en af de store Kaféer langs Calle de Alcalá; der samlede sig en Hov Nysgjerrige ved Døren, og Pierrads Navn lod paa Alles Læber. En fattig Kone, som solgte Svovlstikker, nærmede sig Bordet, hvor vi sad, og anmodede Pierrad om at gjøre hende den Fornøjelse at modtage en lille Gæste med hans Portrait. Naturligviis takkede Generalen for denne Venlighed, og en almindelig Bisaldsmumlen lod gjennem Mængden. Da vi siden forlod Kaféen, gav Pierrad mig denne lille Gæste; „den har sin Historie,“ sagde han; „tag den med til Danmark som en lille Grindring om en af Spaniens populæreste Mænd . . . ialfald i Djebliffet,“ fojede han til. Han tænkte sikkert paa, hvor lunefuld Folketstemningen havde viist sig overfor Riego og Espartero.

Hos Pierrad var der om Aftenen samlet en lille Kreds af Venner. Man havde bragt ham hans Statue med Laurbærkrands. Selv havde han stænket en lille Gave til Madrids republikanske Klub; det var en Krands af Ewighedsblomster, omviklet med det Stjærk, han havde baa- ret den 22de Juni 1866, og som var farvet med hans Blod; det bar denne simple Indskrift: „Til sine tappre Brødre, General Pierrad, den 22de Juni 1869“ (A sus hermanos heróicos el general Pierrad, 22 de junio 1869).

Slutningscharibari.

Madrids Museum. — Raftro. — Følste Penge. — Manzanares. — En Smuglerfamilie. — Carmencitas Dands. — Teatro y circo de Madrid. — Beethovens Symphorie pastorale. — Teatro de Madrid. — Offenbach. — Theaterkaféer og Kaféetheatre. — Spil og Spillehuse.

Det var Søndag og en af de sidste Dage, jeg efter min Rejseplan kunde offre paa Opholdet i Spaniens Hovedstad. Det var for denne Dag, at den unge engelske Advokat havde tilstillet mig en Indbydelse til i Forening med ham at see „something strange“. Efter foregaaende Aftale skulde vi træffes Kl. 11 om Formiddagen, og jeg havde saaledes Tid nok til endnu i Morgenstunden at aflægge et sidste Besøg i Madrids rige og skjonne Museum, der, hvad det Ydre angaaer, kan maale sig med Berlins nye Museumsbygning, og hvad angaaer Kunstgjenstandene, det indeslutter, neppe staaer tilbage for Dresdensergalleriet.

De af Murillos og Velasquez's, Raphael's og Tizians Mesterværker, som ved de tidligere Besøg meest havde tiltalt mig, opsogte jeg paa deres, mig saa

vel kjendte, Pladsfer; jeg tog Afsted med dem og med de unge spanske Kunstnerinder, som jeg hver Dag usfortroent havde seet arbejde i dette Kunstens Tempel.

Klokken slog just elleve, da Englænderen og jeg mødtes paa det forud bestemte Sted, „circulo de los empleados“, den Klub, hvoraaf vi begge vare Medlemmer. Han gav mig strax det interessante Program for Dagen: først stulde vi til „rastros“ — jeg hørte dette Navn for første Gang —, derpaa aflægge et Besøg hos en forhenværende Smuglerfamilie, saa spise til Middag, derefter i forskjellige Theatre og endelig kaste et Blik ind i nogle af de utallige Spillehuse, som paa Slaget Told aabne sig næsten i alle Madrids Gader. Programmet var saaledes særdeles lovende.

Først begave vi os altsaa til „rastros“. Ud en Mængde Gyder og Gader, Stræder og Passager naaede vi op til den saaledes kaldte Plads, et stort Torv, der forgrener sig gjennem flere Gader, og hvor der hver Søndag Formiddag afholdes et Slags Marked. Det vilde sikkert være umuligt at nævne nogen Gjenstand, som ikke findes tilsalg paa „rastros“; der hersker det forfærdeligste Virvar i denne Labyrinth; ligesaa vanskeligt som det vilde være for en Fremmed at finde ind deri, ligesaa vanskeligt omtrent vilde det være at finde igjennem og ud af den. Franskmændene have et Ord „brouhaha“, der betegner den meest forvirrede Larm, man kan tænke sig: Raaben og Skrigen, Stampen og Støjen; intetsteds kunde der være bedre Anledning til at benytte et saadant Onomatopoe end netop her. Varerne udraabes tilsalg i den meest brogede Orden:

Blomster og Bister, gamle rustne Som og fristbagte Brod, Kjød og allehaande Vaaben, brugte Klæder og dito Liggister, Malerier og Kaniner, Statuetter, Høns — kort sagt Alt. Her staaer en maurisk Kjøbmand i sin lange Kaftan og udbyder sine bløde Marokinstosler, der stufne ind, den ene i den anden, danne en stor Halvmaane over hans Hoved; der staaer en Vaabensmed fra Toledo og viser sine Knives Skarphed; hithenne sælges krumme andalusiske Knive; her passerer en Baster med smaa Slibestene hængende over Ryg og Bryst. Paa andre Steder see vi nogle Slagterboder; Ejeren staaer bag sin smudsige, kjødbelagte Dift; medens han med den ene Haand rækker snart et, snart et andet Stykke Kjød frem mod de Forbigaaende, er hans anden Haand, bevæbnet med en Stang, til hvis Ende en tyk Klub er fastgjort, ivrig bestræbt med at holde Fluesværmene borte fra Varerne eller med ved et raft Slag at knuse de Forbovne, der have taget Plads paa Kjødet — det er en højst appetitlig Tilgift for Kjøberne.

Springende over Bunker af Klude og gammelt Jern naaede vi et Sted, hvor flere improviserede Spilleborde vare opslaaede. Store Grupper havde samlet sig om dem; thi Spanierne ere forfaldne til Hazardspil, — det skal jeg komme tilbage til lidt længere nede. Jeg kastede et Realstykke*) paa et Nummer og vandt en Peseta eller det Firedobbelte af Indsatsen; den brave Mand, der holdt Bank, meente vel, at Lykkehjulet ikke burde have drejet sig til min Fordeel; idetmindste gav han mig et falsk Pengestykke, udmærket

*) En Real gjælder omtrent 8 Skilling.

gjort — det maa man indrømme —, men en Smule for let. Jeg bad ham om et andet og bedre, og det generede ham aldeles ikke; medens de Omstaaende loe ham ud, fordi han havde været „uheldig“, kom han frem med et andet —, og saa spillede der videre.

Af falske Penge vrimler der overalt i Spanien, men da navnlig i Madrid; man driver Falskmøntneriet efter en virkelig storartet Maalestof. Solvpingene eftergjøres i Nyfols, som forsolves, Guldpengene i Platina, som overtrækkes med et ikke saa ganske tyndt Lag Guld; disse ikke autoriserede „casas de Monedas“ lade sig nøje med en mindre, men mere sikker Fordeel.

Inden jeg forlod „rastro“, som virkelig fortjener at tjendes, men om hvis Eksistens kun de Indfødte ere vidende, gjorde jeg endeel Indkjøb, som jeg strax lod bringe hjem, med Undtagelse af et Par Kastagnetter; det anede mig, at jeg i Dagens Løb skulde faae Anvendelse for dem.

Det første Punkt paa Programmet var nu bragt til Udførelse, og Besøget hos den tidligere Smuglerfamilie stod nu for. Paa Vejen til dens Bolig søgte jeg at bevæge min engelske ledsager til at give mig nogle Oplysninger om denne Familie, om Grunden til, at den havde opgivet sin Levevej, og om hvorledes han havde gjort dens Bekjendtskab; men jeg fik kun meget uslyddestgjørende Svar, — han var paaafaldende hemmelighedsfuld i denne Sag, og kun saa meget blev mig klart, at han ved en eller anden Lejlighed maatte have ydet Familien en væsentlig Hjælp enten som Advokat eller som Mennefte. Vi passerede „Manzanares“; det er højst uegentlig talt en Flod;

Cervantes kalder den en „Kendesteen“ og, som en fransk Forfatter træffende siger: „le Manzanares est navigable à pied et en voiture“; det maa vel have været anderledes i Begyndelsen af dette Aarhundrede, da „vore tappre Soldater,“ — som det hedder i en fransk Rapport —, „uden at betænke sig et Øjeblik fastede sig i Floden (Manzanares) og med Bøssen i Munden naaede den modsatte Bred.“ Vi naaede ogsaa den modsatte Bred, men rigtignok paa en langt bekvemmere Maade, nemlig ad en svær Steenbro, der nu fører over Flodsejlen; og snart stode vi ved Indgangen til Huset, hvor vor Smuglerfamilie boede; det saae ganske net ud med sin lille Have med Orange- og Figentræer, Geranier og højtstammede Nelliker; over den eneste Græsplaine i Haven var der paa fire Stænger udspændt et Sejl imod Solen. Vi bleve modtagne med en ubestrikelig Hjertelighed af Husets Beboere, en Mand paa omtrent 45 Aar, Fader til den skønne Carmencita, der vel kunde være 16 Aar gammel, og den lille stjelmste, taaarige Maria, der øjensynligt var Faderens Kjælebørge. Under allehaande Spørgsmaal om Dinamarca og „los Dinamarqueses“, om Danmark laae „mange Mile fra Madrid“ osv. havde Carmencita imidlertid stillet et Bord frem paa Gulvet og vilde nu placere Stole beromkring, for at vi kunde drikke et Glas Vin af Lædersækken, som Maria imidlertid paa sit Hoved havde baaeret ind fra Kjøkkenet. Bærelset var ikke synderlig stort, og, da det var en rigtigt lummer Sommerdag, var Opholdet indenfor de solvarme Børge aldeles ikke behageligt; vi flyttede derfor ud under Solsejlet i Haven og

fanbt os vel ved Byttet. Med munter Tale, hvorunder de to Spanierinder vare utrættelige i at komme med overgivne, dristige Indfald og Bemærkninger, gik der en rum Tid hen. Min engelske Ven bad Carmencita, om hun vilde vise mig, hvor smukt hun dansede, og vi stemte Alle i med den samme Anmodning; den Skjonne meente vel, at det var altfor varmt, men gik dog ind derpaa og bad Faderen om at hente Guitaren, som hang inde i Værelset. Han var kun daarlig tilbeens; engang under hans bevægede Liv havde en Kugle truffet „fejlt“, som han udtrykte sig; jeg sprang derfor selv ind efter Instrumentet og bragte det tilbage, medens jeg tog nogle Accorder til en lille spansk Sang, som dengang var meget i Mode*). Da Carmen-

*) Denne Sang lyder saaledes; det er en Berelsang mellem en yngre og ældre Søster:

„Me gustan todos en general
pero eso rubio me gusta mas“.

„Chiquilla no dig' asi
tu madre te pegará.“

„Mi madre no me pegará
cuando digo la verdad:
me gustan todos“ . . . osv.

Den yngre Søster fortæller den ældre, at hun elsker alle Herrerne i Almindelighed, men der er dog-Gen (en lyshaaret), som hun foretrækker fremfor alle Andre. Den ældre Søster tysser paa den Yngre af Frygt for at Moderen skal høre det og blive vred; men hun faaer til Svar: Moder bliver aldrig vred, naar jeg siger Sandhed, og sandt er det, naar jeg siger, at jeg holder af alle Herrer i Almindelighed osv. — Som man

cita horte, at jeg kjendte en Smule til det ædle Guitar-spil — Noget, man uundgaaeligt lærer under et nogenlunde langt Ophold i Syden —, blev hun pludseligt capricieus og vægrede sig ved at dansse, indtil jeg først havde junget en eller anden lille Sang paa Dansk; jeg søjede den lunefulde Skjonne, som til Gjengjæld loe af fuld Hals ad min Sang og ad Sproget, som hun kaldte „atroz“.

Na begyndte Carmencitas Dands eller rettere Forberedelserne dertil. Hun bandt sin Kjole noget op — for at være friere i sine Bevægelser, sagde hun; for at vise sine nydelige Smaafodder, tænkte jeg. Hun løste det Baaend, der holdt hendes Haar sammen, og som en Strom vælbede det ned over hende; hun slog Smæld med Fingrene og nikkede til Faderen, som begyndte at spille en Melodi. Pludseligt kom jeg til at tænke paa Kastagnetterne, som jeg

seer, er der ikke stor Stads ved Sangen, men illedestomindre kunde man høre den saavel i Salonerne som paa Gaden. Spanierne ere fornøjede med Lidt, hvad Musik og Sang angaaer. Under Narvaez's Regimente blev det forbudt at høre denne Sang; den strenge Minister havde nemlig meent at see en Betydning til sig deri; maastee havde han Ret, — thi hver Gang han viste sig paa Gaden, løb denne Sang ham om Treen. Narvaez var nemlig i høj Grad rubio (blond); han var hvidhaaret. — Her, hvor Narvaez nævnes en passant, skal jeg fortælle en lille Anekdote, der gaaer for at være aldeles paatidelig. Da Marschallen laae paa sit Dødsleie henvendte hans Skriftefader nogle formanende Ord til ham om at tilgive sine Kjender: „jeg har ingen“, var Marschallens Svar, „jeg har ladet dem alle stybe.“

havde hos mig; jeg tilbød Carmencita dem, og hun lod til at blive yderst henrykt; i et Djeblisk sæb de paa hendes Tommelfingre, hun prøvede dem et Sekund, og til Guitarens Toner og til Kastagneternes Smælden og Knalden begyndte hun en ægte spansk Dands. Hvor hun dansede gracieust, hvor yndefuldt hun bugtede sine Arme, snart højt over Hovedet, snart heelt nede imod Jorden; nu hvirvlede hun sig rundt med en Sikkerhed, som om hun havde været en routineret Balletdanserinde, slog Kastagnetterne sammen og blev pludseligt liggende ubevægelig i en knælende Stilling.

Hvor gjerne vilde jeg ikke have seet hende danse endnu meget mere; men hun var for anstrengt, saa at det forekom mig urigtigt at bede hende mere. „Kom herved til os til Vinter,“ sagde hun, „saa skal jeg danse hver Aften for Dig.“ — Det er mærkwærdigt, hvor hurtigt man paa Spansk begynder at sige „Du“ til hinanden; med den Dame af Stand, man om Formiddagen seer for første Gang og da hilser med det conventionelle: „*le beso a Vd. los piés, Señorita!*“ (jeg kysser Frottenens Fodder), staaer man ofte allerede ved Aftentide paa saa fortrolig Fod, at man siger „Du“ til hende og hendes Familie. — Overordentlig tilfreds med dette Besøg forlod jeg med min Engländer de hjertelige Folk, under hvis Tag to Timer vare henrundne, uden at vi havde mærket det.

Paa Restaurationen, hvor vi spiste til Middag, havde vi truffet nogle fælles spanske Bekjendte, som vi indbøde til at følge med os den øvrige Deel af Dagen.

I „Teatro y circo de Madrid“ var der til om Eftermiddagen ansat en af de Concerter, som under Ledelse af en dygtig Musiker, Monasterio, gaves hver Søndag i Sommermaanederne. Alle Hovedstadens Musikkere af første Rang deeltog deri og dannede et Orkester paa omtrent 80 Personer. Det vilde sikkert være vanstueligt nogetsteds at høre Musik udført til en saadan Fuldkommenhed, som Tilfældet var her i Madrid. Jubelen var almindelig blandt de talrige Tilhørere, som fyldte det smukke og i akustisk Henseende fortræffeligt indrettede Lokale. — Musikelskere kan det maaskee interessere at see et Program fra en af disse Concerter.

Primera parte.

1. Overtura de Egmont . . . Bethoven.
2. Scherzo de la 4a Sinfonia . . . Gade.
3. Overtura de la ópera Lorelei . . . Wallace.

Segunda parte.

Sinfonia en Do (obra 551), conocida con el nombre de Júpiter . . . Mozart.

Tercera parte.

1. Overtura de Concierto (obra 101 póstuma) . . .
Mendelssohn.
2. Andante del cuarteto en Re minor (obra 76),
ejecutado por todos los instrumentos de cuerda . . .
Haydn.
(udført af alle Strøginstrumenter.)
3. Marcha de las Antorchas (num. 3) . . . Meyerbeer.

To af de Numre, der vandt meest Bifald, vare Gades scherzo, som forlangtes da capo, og Andanten af Haydn, der ret gav Orkestret Lejlighed til at vise sin

mageløse Dygtighed, og som maatte gjentages tre Gange. — Ved en af disse Concerter udfortes engang Beethovens „sinfonia pastorale“; men det traf sig da saa pudsigt, at et forfærdeligt Uvejr brød løs, just som man havde begyndt paa den Afdeling af Symphonien, der afmaler et jaadant. Regn og Hagl pidskede i den Grad paa Bygningens Glasstag, at Orkestret for en Tid saae sig nødsaget til at holde op med at spille, idet de ganske renoncerede paa Vren for denne naturtroe Fremstilling af Uvejret.

Fra denne Concert begave vi os til „teatro de Madrid“, hvor et italiensk Selskab paa den Tid spillede Tragedier; man gav Shakespeares „Othello“, hvori Moren blev ganske ypperligt fremstillet af Direktøren for Selskabet, Salvini. Theatret var heelt fuldt; men saa vidt jeg kunde bemærke, interesserede Publikum sig ikke i nogen videre høj Grad for at følge med Spillet; det lod, som om man var gaaet derhen blot for næste Aften at kunne fortælle i Salonerne, at man havde været der. Der er mærkværdigt saa Spaniere, som kende blot saa meget til Italiensk, at de kunne forstaae dette nærbeslægtede Sprog. Derhos ligger Tragedien ikke for Spanieren, han foretrækker at see muntre Smaastykker; Dffenbachs Operetter ere derfor ret i Mode i Spanien. Et Madridertheater „Zarzuela“ havde fuldt Huus 50 Aftener i Træk til „Barba azul“ (Blaafhjæg).

Der findes i Madrid en ganske ejendommelig Institution, det er en Slags Kaféer, hvor Enhver, der om Aftenen træder ind for at nyde Noget, modtager — uden Betaling enten directe eller inddirecte gennem Fortæringen

— en Billet til en af de Forestillinger, som hver halv og heel Time opføres paa Kafeens Theater; dette rummer i Almindelighed c. 200 Personer og ligger heelt affondret fra Kafeen; der findes Pladser, deels paa Gulvet, deels i en Række Loger. Orkestret bestaaer af Piano og et Par Violiner, og hvad selve Forestillingen angaaer, da er den hverken værre eller bedre, end at man meget vel kan udholde at see den til Ende; den varer kun et Kvarteerstid, og der spilles smaa, originale Pjecer af temmelig lystigt Indhold, heelt igjennem krydrede med Bittigheder, der have Hensyn til Djebliffets chronique. Ofte slutter Forestillingen med en lille spansk Nationaldands, udført af ganske flinke Dandsferinder, hvad der iøvrigt ikke er saa mærkvarligt, da Spanierinden er født Dandsferinde. —

Naar man om Aftenen passerer gjennem en spansk By, navnlig i Andalusien, kan man være ganske sikker paa at komme til at høre Guitar-spil, snart hist, snart her; meget ofte tager Guitar-spilleren Plads paa et Hjørne af en befærdet Gade og søger da ved sit mere eller mindre skjonne Spil at formaae de Forbigaaende til at standse et Øjeblik og til at skjenke ham nogle Quartos. I Madrid dyrkes vistnok Guitar-spillet endnu; men medens man i Cadix og Sevilla endnu hver Aften kan blive Vidne til Udførelsen af hele Scener af „Barberen“ med den sulkende Elster, der bringer sin Skjonne, som venter paa Balkonen, en herlig Serenade osv., har denne smukke Skik for en stor Deel tabt sig i Madrid. Man bruger endnu ofte i Spaniens Hovedstad at bringe Serenader; men de ere da i Almindelighed af en ganske anden Charakter og maae

snarest kaldes „Monstre-Serenader“. Jeg skal med et Par Ord omtale en saadan. I en af de foregaaende Skizzer har jeg nævnt, at den amerikanske Minister ved Revolutionen 1866 i Madrid i længere Tid havde holdt flere af dennes Ledere skjulte i Ambassadens Hotel. Da Septemberrevolutionen var lykkedes, og flere af de nævnte Ledere saaledes vare komne til Magten, besluttede man at bringe Ministeren og hans Familie en Serenade; en Aften Kl. 10 samledes der store Skarer af Sangere paa Pladsen udenfor Hotellet, og til Accompanement af ikke mindre end 80 Guitarer udførtes der en overordenlig smuk Sang.

Ligesaa stor Forkjærlighed som Spanieren har for Musik, ligesaa stor Tilbøjelighed har han ogsaa for Spil. Ved enhver tænkelig Vejtlighed bliver der arrangeret Partier — ingen offentlig Forlystelse uden grønne Borde. Der eksisterer i Spanien et Kortspil, som med fuld Føje kan kaldes nationalt; det hedder „tresillo“, et Slags Trefort, der bliver spillet ligesaavel i de eleganteste Saloner, som af de Fattige paa aaben Gade. Naturligviis er „Fingerspillet“ benyttet i Spanien lige saameget som i Italien; det bestaaer som bekjendt i, at de Spillende knytte Haanden og derefter udstrække saa eller saa mange Fingre imod hinanden og i selvsamme Djevligt søge at gjætte Antallet af alle udstrakte Fingre. Endnu et Spil maa omtales, det er „barquillo“; oprindeligt er barquillo et Slags lange hule Smaatager, som bruges til derigjennem at indjuge den oftere omtalte Yndlingsdrik „horchata de chufas“; den Person, der paa de offentlige Spadsereveje byder dem tilsalg, hedder „barquillero“, og han sælger

endnu saadanne; men, naar man hører hans eensformige Raab, og man seer den Blikcylinder, han under sin Vandring bærer paa Ryggen, kommer man nærmest til at tænke paa Spillet; ovenpaa denne Blikcylinder, er der nemlig indrettet en Roulette, hvor Enhver, som har Lyst, kan komme til at prøve sin Lykke.

Intetsteds faaer man et bedre Begreb om Spaniernes Spillelyst end i de mangfoldige Spillehuse, som aabnes i alle Gader ved Midnatstide for da at holdes aabne til den lyse Morgen. Vi aflagde Besøg i flere af dem. Overalt var der en trykkende, kvalm Luft, opfyldt af en tæt Tobaksrøg; der spillede forskjellige Hazardspil, og jeg troer ikke at sige for meget ved at paaastaae, at Bankieren hylde den Sætning: „Alle Kneb gjælde“; han assisteres af unge Damer. Enkelte af disse Forretninger skulle give et fabelagtigt Udbytte. Undertiden gjøres der lange Pauser, under hvilke de Dandselystne i den tilstødende større Sal kunne faae sig en Svingom med de tilstedeværende Damer. Selstabet er i højeste Grad blandet paa saadanne Steder; hvis man spiller og tilfældigviis skalde vinde, er derfor en Smule Forsigtighed ikke paa urette Sted.

Træt af den lange Dagsvandring vendte jeg hjem; „Serenoen, Madrids Nattevægter, lukkede mig ind i min Bolig, og Kloffen slog just To, da han ønskede mig sit: „Vaya Vd. con Dios!“

